

Informační publikace pro cizince
Česká republika

Praha 2009

© Ministerstvo vnitra České republiky, 2009
ISBN 978-80-254-5998-0

OBSAH:

1. Úvod.....	5
2. Obecný úvod o ČR.....	7
Odkazy na podrobné zdroje informací.....	9
3. Struktura a fungování moci zákonodárné, výkonné a soudní; veřejná správa.....	10
3. 1. Parlament České republiky	10
3. 2. Výkonná moc	10
3. 3. Soudy, státní zastupitelství.....	10
3. 4. Veřejná správa.....	11
3. 5. eGovernment v ČR.....	12
3. 6. Jednací jazyk na úřadech.....	14
Odkazy na podrobné zdroje informací.....	15
4. Pobyt cizince na území ČR/ Schengenu a státní občanství.....	17
4. 1. Základní informace o pobytu cizinců.....	17
4. 2. Přechodný pobyt na území ČR/Schengenu	17
4. 3. Trvalý pobyt v ČR.....	21
4. 4. Další praktické informace	25
4. 5. Rodné číslo.....	26
4. 6. Státní občanství České republiky	26
Odkazy na podrobné zdroje informací.....	27
5. Kam se obrátit pro pomoc	29
5. 1. Advokáti.....	29
5. 2. Veřejný ochránce práv	29
5. 3. Ochrana spotřebitelů, Česká obchodní inspekce.....	29
5. 4. Korupce	29
5. 5. Řešení krizových situací	30
5. 6. Řešení dalších krizových situací	31
6. Systém školství a uznávání vzdělání.....	33
6. 1. Předškolní vzdělání	34
6. 2. Povinné a základní vzdělávání	35
6. 3. Střední vzdělávání.....	35
6. 4. Vyšší odborné vzdělávání	36
6. 5. Uznávání zahraničního vzdělání na základních, středních a vyšších odborných školách	37
6. 6. Vysoké školy.....	37
6. 7. Uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace	38
Odkazy na podrobné zdroje informací.....	39
7. Systém zdravotnictví a zdravotní pojištění	40
7. 1. Veřejné zdravotní pojištění	40
7. 2. Cestovní zdravotní pojištění.....	42
7. 3. Povinné očkování	43
7. 4. Organizace systému poskytování zdravotní péče v ČR	43
7. 5. Ochrana a podpora veřejného zdraví	45
Odkazy na podrobné zdroje informací.....	45
8. Zaměstnání	46
8. 1. Zaměstnávání cizinců – postup	46
8. 2. Pracovněprávní vztahy	48
8. 3. Práva a povinnosti zaměstnance	49
8. 4. Zprostředkování zaměstnání a další služby zaměstnanosti.....	50
8. 5. Odbory	51
Odkazy na podrobné zdroje informací.....	51

9. Podnikání v ČR	53
9. 1. Živnostenské podnikání	53
9. 2. Obchodní společnosti	54
Odkazy na podrobné zdroje informací	54
10. Sociální zabezpečení	56
10. 1. Organizace a správa sociálního zabezpečení	56
10. 2. Sociální pojištění	56
10. 3. Životní minimum	62
10. 4. Státní sociální podpora	63
10. 5. Sociální pomoc	65
Odkazy na podrobné zdroje informací	68
11. Bydlení	69
11. 1. Bydlení ve vlastním bytě nebo domě	69
11. 2. Bydlení v nájmu	69
11. 3. Bydlení v družstevních bytech	70
11. 4. Přihlášení k odběru energií a dalších služeb v bytě	70
11. 5. Ztráta bydlení	70
11. 6. Další užitečné informace	70
Odkazy na podrobné zdroje informací	71
12. Doprava	72
12. 1. Městská doprava	72
12. 2. Meziměstská doprava	72
12. 3. Řidičské oprávnění	73
Odkazy na podrobné zdroje informací	74
13. Rodina, manželství, životní události	75
13. 1. Matriky a jejich působnost	75
13. 2. Uzavření manželství (podmínky); registrované partnerství (podmínky)	76
13. 3. Rozvod	77
13. 4. Narození dítěte cizinci	77
Odkazy na podrobné zdroje informací	78
14. Vybrané informace o české společnosti	79
14. 1. Verbální a neverbální komunikace	79
14. 2. Denní režim	80
14. 3. Česká kuchyně	80
14. 4. Zvyky a tradice	81
14. 5. Náboženství	81
14. 6. Základní kulturní přehled	82
15. Integrovaná centra	84
15. 1. Kontakty na Integrovaná centra	85
16. Abecední přehled vybraných NNO působících na poli integrace cizinců	87
17. Přehled kontaktů na úřadovny cizinecké policie, úřady práce, krajské úřady a Krajská pracoviště OAMP MV	89
17. 1. Cizinecká policie	89
17. 2. Úřady práce	91
17. 3. Krajské úřady	91
17. 4. Krajská pracoviště Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra	91
18. Další užitečné informace a odkazy	94

1. ÚVOD

Dostává se Vám do rukou „Informační publikace pro cizince v ČR“, aktualizovaná v rámci Koncepce integrace cizinců Ministerstvem vnitra ČR ve spolupráci s dalšími vybranými ministerstvy a nestátními neziskovými organizacemi. Je určena primárně cizincům pocházejícím z třetích zemí, tj. zemí mimo členské státy Evropské unie, EHP a Švýcarska. Zároveň publikace může sloužit všem osobám, které přichází do styku s cizinci a mají zájem si prohloubit své znalosti v daných tématech. Publikace není primárně určena žadatelům o mezinárodní ochranu a těm, kterým byla mezinárodní ochrana udělena.

Cílem publikace není podat detailní a vyčerpávající souhrn všech informací nezbytných pro život v ČR, neboť to s ohledem na omezený rozsah publikace není ani možné. Jejím účelem je poskytnout **ucelený přehled základních informací o České republice a napomoci ke snazší orientaci v běžných životních situacích**, s nimiž se cizinci ze třetích zemí setkávají v rámci procesu integrace do české společnosti. Kromě základních údajů o ČR publikace informuje o struktuře a fungování veřejné správy, řešení krizových situací, systému školství, zdravotnictví a sociálního zabezpečení, zaměstnávání, bydlení, dopravě aj. Součástí publikace je rovněž seznam Integračních center (viz kapitolu 15) a vybraných nestátních neziskových organizací (NNO) působících na poli integrace cizinců (viz kapitolu 16).

Publikace je dostupná jak v tištěné, tak v elektronické podobě na stránkách <http://www.cizinci.cz>, v sekci Příručky a publikace. Kromě české verze je plánován překlad do anglického, ukrajinského, ruského, vietnamského a mongolského jazyka. Publikace by měla sloužit jako srozumitelný a praktický návod, který v případě dalšího zájmu o určitou oblast odkazuje na podrobnější zdroje informací. Vzhledem ke skutečnosti, že Česká republika směřuje k vytváření „informační společnosti 21. století“, využívají jednotlivé instituce a úřady k informování široké veřejnosti kromě klasických informačních kanálů (tištěné materiály, pošta, telefon) čím dál častěji vlastní internetové stránky. Na nich najdete podrobné informace ke každému tématu. Řadu cenných informací můžete získat také na hlavní internetové adrese české veřejné správy:

<http://portal.gov.cz>

V publikaci je odkaz na možnost získání podrobnějších informací označen tímto symbolem:

K dalšímu členění v rámci konkrétních internetových stránek je užíván tento symbol „►“.

Jsme si vědomi skutečnosti, že ne vždy je pro Vás práce s internetem a s bohatstvím informací, které vám nabízí, běžnou, každodenní záležitostí. Nicméně doporučujeme věnovat jeho užívání zvýšenou pozornost, neboť internet nabývá na významu nejen jako zdroj potřebných informací, ale též jako prostředek rychlého vyřízení soukromých i úředních záležitostí. Pokud sami nemáte zkušenosti s prací s internetem a přesto byste rádi jeho možností využili, obraťte se s prosbou o pomoc na Integrační centra nebo NNO zabývající se problematikou integrace cizinců. Standardně je klientům umožněn bezplatný přístup na internet. Bezplatný přístup na internet nabízí rovněž síť veřejných knihoven, pokrývající celou ČR, a za drobný poplatek (v rozmezí přibližně 40-100 Kč za 1 hodinu) i internetové kavárny.

S ohledem na neustále se měnící společenskou realitu a tvorbu nových právních předpisů mějte prosím na paměti, že uváděné internetové odkazy a **informace obsažené v publikaci se vztahují ke stavu k 1.1.2009** (v případě jiného data poukazujeme na tuto skutečnost přímo v textu u konkrétního údaje). **V publikaci tak nemohou být zaznamenány některé aktuální změny, ke kterým došlo po tomto datu.**

Vzhledem k charakteru a poslání této informační publikace bylo třeba přistoupit k některým **zestručněním a zobecněním**. Zároveň nebylo možné vměstnat na omezený prostor veškerou dotčenou legislativu. Předkládaná publikace tedy nenahrazuje zákon a pamatujte, že **oficiálním zdrojem informací v legislativě je pouze aktuální znění zákona**. Pokud budete potřebovat k jakémukoli tématu obsaženému v publikaci podrobnější či konkrétnější vysvětlení, prosím neváhejte

kontaktovat příslušný úřad, který Vám poskytne pomoc při vyřízení Vaší záležitosti. Neváhejte rovněž využít služeb Integročních center a neziskových organizací působících na poli integrace cizinců. **Integrační centra a NNO poskytují svoje služby pro klienty v převážné míře zdarma a ochotně Vám pomohou s řešením problémů, s nimiž se v ČR můžete setkat.**

Tento typ publikace nutně přináší i konstatování základních a zdánlivě obecně známých faktů. Je však nutno si uvědomit, že do České republiky přicházejí i lidé z velice kulturně vzdálených oblastí pro něž mohou být tyto základní věci těžko pochopitelné. Text je ve své podstatě míněn neutrálně a obecně. Není ho tedy možno pojímat jako rady určité jazykově či kulturně vyhraněné skupině cizinců.

Jsme si vědomi faktu, že integrace do české společnosti, která se stala ať přechodně či trvale druhým domovem mnoha cizincům, je náročným úkolem, vyžadujícím získání a osvojení nových znalostí, v neposlední řadě znalostí českého jazyka, který umožňuje snáze řešit základní životní situace a lépe se dorozumět na úřadech i v rámci běžných mezilidských vztahů. Věříme, že předkládaná publikace se stane při úsilí o integraci do české společnosti užitečným a praktickým pomocníkem.

2. OBECNÝ ÚVOD O ČR

- **Úřední název státu:** Česká republika (zkratka ČR, mezinárodní kód CZE); zkrácený výraz Česko
- **Úřední jazyk:** čeština
- **Obyvatelstvo:** zhruba 10 mil. obyvatel
Většina populace (cca 60 %) je bez vyznání, asi 30 % obyvatel se hlásí k některé z církví či náboženských společností. Tradičním náboženstvím je křesťanství. Nejvíce věřících připadá na církve římskokatolickou.
Téměř 95% obyvatel se hlásí k české národnosti, ostatní k bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské, ukrajinské a dalším.
- **Státní zřízení:** republika, parlamentní demokracie
Výkonná moc náleží prezidentovi a vládě, zákonodárná moc dvoukomorovému Parlamentu České republiky (složenému z Poslanecké sněmovny a Senátu).
- **Měna:** česká koruna (Kč, CZK)
Jedna koruna (1 Kč) má 100 haléřů. Platné jsou mince v hodnotě 1 Kč, 2 Kč, 5 Kč, 10 Kč, 20 Kč, 50 Kč a bankovky v hodnotě 50 Kč, 100 Kč, 200 Kč, 500 Kč, 1 000 Kč, 2 000 Kč a 5 000 Kč.
Kurz koruny – CZK/EUR 24,959; CZK/USD 17,071 (průměr 2008).
- **Území:** Česká republika leží ve střední Evropě a její území se skládá ze 3 historických zemí – Čech (západní část; lze se setkat s názvem Bohemia), Moravy (východ) a Českého Slezska (severovýchod země). ČR hraničí se 4 státy: na západě s Německem, na severu s Polskem, na východě se Slovenskem a na jihu s Rakouskem.
Česko leží na rozhraní dvou horských soustav. Západní a střední část Česka vyplňuje Česká vysočina, do východní části státu zasahují Západní Karpaty. Hlavními říčními toky jsou Labe s Vltavou, na Moravě řeka Morava s Dyjí a ve Slezsku Odra s Opavou.
- **Správní členění země:** 14 samosprávných krajů a obce (obce, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností).
- **Hlavní město:** Praha (největší české město – cca 1 mil. obyvatel)
Leží uprostřed území Čech na řece Vltavě. Historické centrum města je památkovou rezervací UNESCO.
- **Další velká města:** Brno (druhé největší město v České republice, historická metropole Moravy; ve městě sídlí řada institucí, např. Ústavní soud), Ostrava, Plzeň, Olomouc, České Budějovice.
- **Časové pásmo:** UTC (Světový koordinovaný čas) + 1 hodina (v létě + 2 hodiny)
- **Státní svátky a ostatní svátky:**
Státní svátky a ostatní svátky jsou dny pracovního klidu (v těchto dnech lze práci nařídit jen ve výjimečných případech).

Státní svátky:

- 1. leden – Den obnovy samostatného českého státu
- 8. květen – Den vítězství (1945)
- 5. červenec – Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje
- 6. červenec – Den upálení mistra Jana Husa (1415)
- 28. září – Den české státnosti
- 28. říjen – Den vzniku samostatného československého státu (1918)
- 17. listopad – Den boje za svobodu a demokracii (1989)

Ostatní svátky:

- 1. leden – Nový rok
- Velikonoční pondělí – pohyblivý svátek na jaře
- 1. květen – Svátek práce
- 24. prosinec – Štědrý den
- 25. prosinec – 1. svátek vánoční
- 26. prosinec – 2. svátek vánoční

- **Stručná historie:**

Nejstarším historicky doloženým etnikem zde byli od počátku 4. století př. n. l. Keltové. Od 6. století území osidlovaly slovanské kmeny, které vytvořily v 7. století tzv. Sámovu říši. Po roce 820 vznikl na území dnešní republiky první doložený státní útvar, Velkomoravská říše, s níž jsou spojeny počátky křesťanství v této oblasti. Po jejím zániku se vytváření státnosti počátkem 10. století přesunulo do Čech. Sjednocení českého státu dosáhl roku 995 knížecí rod Přemyslovců.

Od poloviny 12. století nastává hospodářský a kulturní rozmach podpořený také přílivem německých kolonistů. Ve 13. a 14. století se český stát vnitřně upevnil, hospodářsky zesílil a dosáhl největšího územního rozmachu v celé své historii. Dokladem rozvoje vzdělanosti je založení university v Praze r. 1348 králem Karlem IV. (dnešní Universita Karlova).

Hluboká společenská krize v Evropě i uvnitř českého státu na přelomu 14. a 15. století vedla k husitskému hnutí, které z původního hnutí za reformu církve přerostlo do ozbrojeného lidového odboje - husitských válek. Od středověku se hranice hlavních historických zemí zásadně neměnily, ostatní území byla součástí českého státu vždy jen dočasně. Od roku 1526 se staly země Koruny české součástí habsburské monarchie. Po rozpadu monarchie (Rakousko-Uhersko) v důsledku I. světové války došlo roku 1918 spojením historických českých zemí (Čechy, Morava, Slezsko) s částmi někdejšího Uherského království (Slovenskem a Podkarpatskou Rusí) k vytvoření Československa jako jednoho z nástupnických států Rakouska-Uherska (spojeno s osobností prvního prezidenta T. G. Masaryka).

Po tzv. Mnichovské dohodě 29.9.1938 obsadilo fašistické Německo české pohraničí (k čemuž dopomohl i neloajální přístup značné části německé národnostní menšiny k československému státu) a následně 15.3.1939 okupovalo i zbytek území a vyhlásilo Protektorát Čechy a Morava. Na Slovensku byl vyhlášen samostatný Slovenský stát, který se stal satelitem fašistického Německa. Po skončení druhé světové války v roce 1945 došlo k obnovení Československa (již bez Podkarpatské Rusi) a zároveň k vyhnání a organizovanému odsunu třímilionové německé menšiny.

V únoru roku 1948 provedla komunistická strana státní převrat a zavedla v zemi totalitní režim. V šedesátých letech došlo k částečnému uvolnění totalitního režimu, které však bylo v srpnu 1968 zastaveno vojenskou intervencí ze strany SSSR a dalších zemí Varšavské smlouvy.

Pád komunistického režimu v listopadu roku 1989 (tzv. „sametová revoluce“) umožnil obnovení pluralitní demokracie. V prosinci 1989 byl prvním nekomunistickým prezidentem od roku 1948 zvolen jeden ze zakladatelů disidentského hnutí Charta 77 Václav Havel. V následujících letech bylo dosaženo odchodu sovětských okupačních jednotek a došlo k demokratickým reformám uvnitř státu.

Na konci roku 1992 dospěly česká a slovenská strana k dohodě o rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky na dva samostatné státy. K 1. lednu 1993 tak vznikla rozdělením federace samostatná Česká republika, která vstoupila dne 12. března 1999 do NATO a dne 1. května 2004 se stala členem Evropské unie. Od 21. prosince 2007 je ČR součástí schengenského prostoru.

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Český statistický úřad (shromažďuje, zpracovává a poskytuje široké spektrum statistických informací o sociálním, ekonomickém a ekologickém vývoji ČR) – <http://www.czso.cz>
- Města a obce v ČR – <http://epusa.cz/>
- Portál veřejné zprávy (podrobný adresář orgánů státní správy a samosprávy v ČR, legislativa, životní situace, elektronická podání, informace speciálně pro cizince – ► Cizinec) – <http://portal.gov.cz/>

3. STRUKTURA A FUNGOVÁNÍ MOCI ZÁKONODÁRNÉ, VÝKONNÉ A SOUDNÍ; VEREJNÁ SPRÁVA

„Státní moc lze uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“. (čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod)

3. 1. Parlament České republiky

Zákonodárná moc – moc přijímat zákony v České republice – náleží Parlamentu, který tvoří dvě komory, tj. Poslanecká sněmovna a Senát. Schůze Poslanecké sněmovny a Senátu jsou veřejné. Zákony přijaté Parlamentem ČR jsou uveřejňovány ve Sbírce zákonů.

➤ Poslanecká sněmovna (dolní komora)

Poslanecká sněmovna schvaluje zákony, které poté postoupe Senátu, a rozhoduje o vyslovení důvěry vládě. Poslanecká sněmovna má 200 poslanců volených na dobu 4 let. Volby se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.

V Poslanecké sněmovně byly k 1. lednu 2009 zastoupeny následující politické strany: Občanská demokratická strana (ODS), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Komunistická strana Čech a Moravy (KSCM), Křesťanská a demokratická unie-Čs. strana lidová (KDU-ČSL) a Strana zelených (SZ).

➤ Senát (horní komora)

Senát projednává zákony postoupené Poslaneckou sněmovnou. Senát má 81 senátorů volených na dobu 6 let (každé dva roky se volí třetina senátorů). Volby se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.

3. 2. Výkonná moc

➤ Prezident

Prezident České republiky je hlavou státu. Je volen Parlamentem každých 5 let. Mezi jeho pravomoci patří podepisovat zákony, sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy a udělovat milost a amnestii.

➤ Vláda

Vláda je vrcholným orgánem výkonné moci. Skládá se z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů, které jmenuje prezident republiky. Vláda jako celek nese hlavní odpovědnost za řízení státu a tvorbu legislativy, řídí činnost státního aparátu, provádí zákony a v jejich mezích vydává nařízení. Vláda je odpovědná Poslanecké sněmovně, která může vládě jako celku vyslovit nedůvěru.

3. 3. Soudy, státní zastupitelství

„Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“ (čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod)

➤ Soudy

Soudy jsou nejdůležitější zárukou ochrany práv člověka. Obecné soudy vykonávají soudnictví civilní (jehož součástí je i soudnictví obchodní, rodinné a dědické), trestní a správní. Jen soudy mohou rozhodnout o vině a trestu.

Základním znakem soudnictví je nezávislost na státu. Správu soudnictví vykonává Ministerstvo spravedlnosti, které však nesmí do rozhodovací činnosti soudů nijak zasahovat. Soudy jsou tak způsobilé řešit i takové spory, kdy je jedním z účastníků soudního řízení stát, např. ve správním soudnictví.

Proti rozhodnutí soudu je zpravidla možné se odvolat k soudu vyššího stupně. Soustavu obecných soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Většinu podání řeší v prvním stupni okresní soudy.

Soudci jsou jmenováni do funkce prezidentem republiky bez časového omezení.

➤ **Ústavní soud**

Ústavní soud stojí mimo soustavu obecných soudů a je soudním orgánem ochrany ústavnosti. Rozhoduje o návrzích na zrušení právních předpisů či jejich částí, o ústavních stížnostech, k jejichž podání je oprávněn po vyčerpání všech předchozích opravných prostředků každý, kdo se cítí zkrácen na svých právech vyplývajících z Ústavy, Listiny základních práv a svobod a dalších ústavních zákonů České republiky (v řízení musí být stěžovatel zastoupen povinně advokátem).

➤ **Státní zastupitelství**

Úkolem státního zastupitelství je v rámci zastupování státu při ochraně veřejného zájmu:

- podávat soudu jménem státu obžalobu na osoby obviněné z trestného činu a obžalobu v řízení před soudem zastupovat,
- vykonávat dozor nad činností policejních orgánů a vyšetřovatelů při objasňování a vyšetřování trestných činů,
- vykonávat dozor v místech omezení osobní svobody (věznicích, ústavech apod.).

Státní zastupitelství není nezávislým orgánem a je podřízeno Ministerstvu spravedlnosti. Sídla a obvody jednotlivých státních zastupitelství se shodují se sídly a obvody soudů.

3. 4. Veřejná správa

Veřejná správa představuje řízení věcí veřejného zájmu prostřednictvím státních nebo jiných veřejných orgánů. Spravování určitých veřejných záležitostí si stát ponechal ve své pravomoci a svěřil ji svým výkonným orgánům (hovoříme o **státní správě**). V jiných věcech svěřil řízení věcí veřejného zájmu samosprávným orgánům (hovoříme o **samosprávě**).

➤ **Státní správa**

Ústředními orgány státní správy (Ústava České republiky je označuje jako ústřední správní úřady) jsou zejména ministerstva. Územními orgány státní správy jsou např. úřady práce či finanční úřady. Významnou část státní správy vykonávají **kraje** (prostřednictvím krajských úřadů) a **obce** (prostřednictvím obecních úřadů). Podle rozsahu vykonávané státní správy jsou dále určeny obce s rozšířenou působností a obce s pověřeným obecním úřadem.

➤ **Samospráva**

Obce

Obce jsou základním územním samosprávným společenstvím občanů. Orgány obce jsou:

- zastupitelstvo obce (nejvyšší orgán obce, který vykonává nejdůležitější pravomoci v oblasti samostatné působnosti obce),
- rada obce (výkonný orgán),
- starosta
- obecní úřad
- zvláštní orgány zřizované pro výkon přenesené působnosti.
-

Kraje

V ČR je 14 krajů. Hlavní město Praha je zároveň krajem i obcí.

Kraj	Sídlo	Kraj	Sídlo
Hlavní město Praha	Praha	Olomoucký	Olomouc
Jihočeský	České Budějovice	Pardubický	Pardubice
Jihomoravský	Brno	Plzeňský	Plzeň
Karlovarský	Karlovy Vary	Středočeský	Praha
Královehradecký	Hradec Králové	Ústecký	Ústí nad Labem
Liberecký	Liberec	Vysočina	Jihlava
Moravskoslezský	Ostrava	Zlínský	Zlín

Orgány kraje jsou:

- zastupitelstvo kraje (nejvyšší orgán kraje, který rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti kraje),
- rada kraje (výkonný orgán),
- hejtman,
- krajský úřad,
- zvláštní orgány zřizované pro výkon přenesené působnosti.

Orgány hlavního města Prahy jsou:

- zastupitelstvo hlavního města Prahy,
- rada hlavního města Prahy,
- primátor hlavního města Prahy,
- Magistrát hlavního města Prahy,
- zvláštní orgány hlavního města Prahy,
- Městská policie hlavního města Prahy.

3. 5. eGovernment v ČR

Rozvoj elektronizace veřejné správy - eGovernment - je dlouhodobý a postupný proces, jehož cílem je zefektivnění postupů úřadů veřejné správy, což ve svém důsledku vede také ke zkvalitnění služeb orgánů veřejné správy veřejnosti. Využívání nových možností elektronické komunikace znamená nejen zjednodušení přístupu k informacím z veřejné správy a o veřejné správě, ale přináší také možnost provádět vybrané úkony vůči veřejné správě přímo prostřednictvím internetu.

Základní informace o fungování veřejné správy pro cizince lze získat na stránkách Portálu veřejné správy - <http://portal.gov.cz/> → Cizinec. Tento odkaz, který je částečně dostupný i v anglickém jazyku, obsahuje základní informace pro cizince, který se zajímá o pobyt na území České republiky (ČR). Odkaz obsahuje i seznam odkazů na ústřední orgány veřejné správy, kde je také možno získat další podrobnější informace.

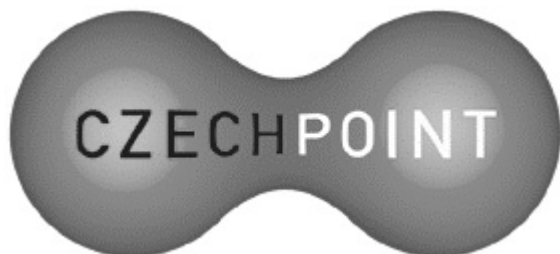
Veškeré důležité informace o činnosti orgánů veřejné správy v ČR lze nalézt na jejich webových stránkách. Aktuální seznam lze získat obecně na <http://portal.gov.cz/> → Adresář, nebo na stránkách elektronického portálu veřejné správy ePUSA - <http://www.epusa.cz>, kde jsou soustředěny odkazy na všechny krajské, městské a obecní úřady v ČR.

Každý úřad na svých webových stránkách také publikuje kontaktní údaje pro „klasickou“ i elektronickou komunikaci. To znamená, že cestou elektronické podatelny lze s úřadem komunikovat prostřednictvím internetu (dálkovým přístupem), například i z místa nacházejícího se mimo území ČR.

Webové stránky každého úřadu veřejné správy obsahují i tzv. elektronickou úřední desku, kde lze, kromě důležitých aktuálních informací, nalézt i případné zveřejněné informace o doručení úředních zásilek i pro cizince (Veřejná vyhláška - oznámení o možnosti převzít písemnost pro), viz např. <http://www.mvcr.cz>

Rozvoj služeb eGovernment je zaměřen do několika oblastí. Základním prvkem, umožňujícím elektronizaci úkonů veřejné správy, je zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Tento zákon, účinný od 1. července 2009, nastavuje v zásadě rovnost elektronických dokumentů a dokumentů v listinné podobě, které lze používat při jednání s různými orgány veřejné správy. Zákon rovněž definuje možnosti převodů listinných dokumentů do elektronické podoby a elektronického podání vůči úřadům veřejné správy. Pro komunikaci s veřejnou správou jsou zavedeny tzv. datové schránky, které umožňují zaručenou a bezpečnou elektronickou komunikaci s úřady. V souvislosti s tím je upraven i režim doručování, který je – zjednodušeně vyjádřeno – založen na principu, že dokumenty veřejné správy jsou po 10 dnech od dodání do datové schránky považovány za doručené (tzv. fikce doručení).

Pro jednání s úřady veřejné správy lze využít pracovišť Czech POINT. Jsou označena následujícím symbolem (logem):

Czech POINT je asistované kontaktní místo pro styk s veřejnou správou v ČR. Pracoviště Czech POINT jsou na městských a obecních úřadech, na poštách a v kancelářích Hospodářské komory, provozují je i někteří notáři a je možné je použít i v zahraničí na českých zastupitelských úřadech. Aktuální seznam pracovišť Czech POINT naleznete na <http://www.czechpoint.cz>

Jednotlivá pracoviště poskytují řadu služeb. Nejvyužívanější jsou Výpis z rejstříku trestů, Výpis z katastru nemovitostí a Výpis z obchodního rejstříku. Mezi často využívané služby patří i možnost elektronického podání podle živnostenského zákona (§ 72). Novinkou je převod dokumentů z listinné do elektronické podoby a naopak (tzv. autorizovaná konverze).

Službami poskytovanými na pracovištích Czech POINT (k 1. červenci. 2009) jsou:

- **Výpis z Katastru nemovitostí**
- **Výpis z Obchodního rejstříku**
- **Výpis z Živnostenského rejstříku**
- **Výpis z Rejstříku trestů**
- **Přijetí podání podle živnostenského zákona (§ 72)**
- **Žádost o výpis nebo opis z Rejstříku trestů podle zákona č. 124/2008 Sb**
- **Výpis z bodového hodnocení řidiče**
- **Vydání ověřeného výstupu ze Seznamu kvalifikovaných dodavatelů**
- **Podání do registru účastníků provozu modulu autovraků ISOH**
- **Výpis z insolvenčního rejstříku**
- **Autorizovaná konverze dokumentů a datové schránky (služby podle zák. č. 300/2008 Sb.)**
- **Czech POINT E-SHOP - výpisy poštou**

Služby Czech POINT jsou trvale rozšiřovány a jejich úplný a aktuální seznam je k dispozici na <http://www.czechpoint.cz>. Služby Czech POINT lze, pro vybrané druhy služeb, používat v místě podle vlastní volby a je připravena možnost přístupu i prostřednictvím internetu.

Další významnou oblastí eGovernment je projekt Základních registrů, které po spuštění 1. července 2010 umožní sdílení dat ve veřejné správě mj. o osobách, žijících a podnikajících v ČR, územní informace (adresy a údaje katastru nemovitostí) a informace o legislativě v ČR. Tyto registry budou obsahovat základní referenční údaje, přístupné pro úřady veřejné správy (podle kompetencí), bez nutnosti jejich opakovaného vyžadování.

Projekt Digitální mapa veřejné správy vytváří základní zobrazovací podklad pro informace o území, což je zobrazování vybraných základních informací na mapě ČR, viz. <http://www.mvcr.cz/clanek/digitalni-mapa-verejne-spravy.aspx>

Úplné informace o jednotlivých projektech lze získat na <http://www.egoncentrum.cz>

3. 6. Jednací jazyk na úřadech

Jednacím jazykem na všech úřadech v ČR je čeština. **Všechny dokumenty a písemnosti vyhotovené v cizím jazyce je zapotřebí úřadům předložit v originálním znění a současně v úředně ověřeném překladu do českého jazyka, pokud správní orgán nesdělí, že takový překlad nevyžaduje.** Pokud se domníváte, že nebudete při jednání na úřadě všemu rozumět, máte právo si přizvat na pomoc tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků, kterého si však musíte až na výjimky obstarat na své náklady (výjimkou jsou např. správní řízení, v nichž je účastníkovi řízení ukládána povinnost – přestupkové řízení či řízení o jiném správním deliktu).

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Základní informace pro cizince v ČR <http://www.mvcr.cz/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince.aspx>
- Obecné problémy asylu a migrace <http://www.mvcr.cz/o-nas-azyl-a-migrace.aspx>
- Obecné informace pro cizince, včetně odkazů na ústřední úřady veřejné správy (česky a anglicky) Portál veřejné správy <http://portal.gov.cz/> ► Cizinec
- Seznam úřadů veřejné správy <http://portal.gov.cz/>
- Portál odkazů na krajské, městské a obecní úřady v ČR <http://www.epusa.cz/>
- Informace o doručení úředních zásilek pro cizince (Veřejná vyhláška - oznámení o možnosti převzít písemnost pro ...) <http://www.mvcr.cz/>
- Informace o kontaktních pracovištích Czech POINT <http://www.czechpoint.cz>
- Digitální mapa veřejné správy – informace o projektu <http://www.mvcr.cz/clanek/digitalni-mapa-verejne-spravy.aspx>
- Informace o jednotlivých projektech <http://www.egoncentrum.cz>
- Podrobnosti o činnosti Poslanecké sněmovny, o poslancích, dokumentech Poslanecké sněmovny včetně zákonů atd., naleznete na internetových stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR – <http://www.psp.cz>
- Seznam politických stran a hnutí registrovaných v ČR najdete na <http://www.mvcr.cz> (► Služby pro veřejnost ► Seznam politických stran)
- Podrobnosti o Senátu, jeho orgánech, činnosti, dokumentech, jednotlivých senátorech atd. naleznete na internetových stránkách Senátu – <http://www.senat.cz>
- Podrobnosti o Prezidentu ČR naleznete na internetových stránkách Prezidenta ČR – <http://www.hrad.cz>
- Podrobnosti o činnosti vlády a odkazy na internetové stránky jednotlivých ministerstev najdete na internetových stránkách vlády – <http://www.vlada.cz>
- Texty zákonů a mezinárodních smluv najdete na <http://portal.gov.cz> (► Zákony)
- Podrobné odkazy na jednotlivé soudy naleznete na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti – <http://www.justice.cz> (► Soudy)
- Podrobné informace o Ústavním soudu a jeho činnost jsou dostupné na <http://www.concourt.cz>
- Podrobné odkazy na jednotlivá státní zastupitelství naleznete na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti – <http://www.justice.cz> (► Státní zastupitelství)
- Seznam obcí (měst) s rozšířenou působností najdete na internetových stránkách <http://epusa.cz>
- Pokud hledáte konkrétní obec nebo město, informace najdete na <http://epusa.cz>
- Informace o jednotlivých krajích najdete na <http://www.kr-urady.cz>

- Seznam tlumočnicků, které evidují krajské soudy, najdete na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti – <http://www.justice.cz>
- Podrobný přehled jednotlivých úřadů dle lokality a jejich činnosti naleznete na Portálu veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Adresář) nebo na internetových stránkách <http://www.statnisprava.cz>
- Podrobné informace o pracovištích a službách Czech POINT (viz. kap. 3.5.) <http://www.czechpoint.cz>

4. POBYT CIZINCE NA ÚZEMÍ ČR/ SCHENGENU A STÁTNÍ OBČANSTVÍ

4. 1. Základní informace o pobytu cizinců

Pobyt cizinců na území České republiky upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „cizinecký zákon“). Aktuální úplné znění cizineckého zákona lze nalézt na internetových stránkách Ministerstva vnitra www.mvcr.cz (► Služby pro veřejnost► Informace pro cizince► Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky► Zákony a předpisy).

Cizinecký zákon člení cizince na:

- a) občany EU (stejný režim je uplatňován vůči občanům Norska, Islandu, Lichtenštejska a občanům Švýcarska) a jejich rodinné příslušníky,
- b) státní příslušníky tzv. třetích zemí (vzhledem k zaměření této publikace jsou v této kapitole uvedeny informace o pobytu státních příslušníků třetích zemí).

Pobyt cizinců na území ČR se dále řídí právními předpisy EU/ES. Ve vízové oblasti se jedná především o nařízení Rady (ES) č. 539/2001 (ve znění pozdějších předpisů), které stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít vízum při překročení vnějších hranic, a seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou od vízové povinnosti osvobozeni.

Od 21. prosince 2007 ČR plně uplatňuje předpisy tzv. schengenského acquis, neboť od tohoto data je ČR součástí schengenského prostoru.

4. 2. Přechodný pobyt na území ČR/Schengenu

► Krátkodobý pobyt na území ČR/Schengenu – do 90 dnů

Schengenské státy harmonizovaly podmínky pro vstup a krátkodobý pobyt na společném území.

○ Pobyt státních příslušníků třetích zemí na území ČR/Schengenu bez víza

Na území ČR/Schengenu mohou bez víza pobývat cizinci ze třetích zemí, kteří jsou podle nařízení Rady (ES) č. 539/2001 uvedeni na tzv. „pozitivním seznamu“ (přehled zemí, jejichž státní příslušníci mohou pobývat na území ČR bez víza, lze nalézt na internetových stránkách Ministerstva vnitra: www.mvcr.cz (► O nás► Azyl a migrace► Migrace► Vízová politika► Přehled přechodného pobytu cizince na území ČR bez víza). Dohodou o bezvízovém styku je bezvízový pobyt uvedených cizinců omezen tak, že se nevztahuje na pobyty za účelem výdělečné činnosti.

Cizinci, kteří jsou od vízové povinnosti osvobozeni, mohou na území ČR či jiného schengenského státu pobývat bez víza až 3 měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu na území schengenského prostoru (doba pobytu na území jednotlivých schengenských států se sčítá).

Další případy možností pobývat na území ČR bez víza jsou uvedeny v §18 cizineckého zákona.

○ Pobyt cizinců na území ČR/Schengenu na krátkodobá víza

Krátkodobá víza (jednotná schengenská víza)

Jednotné schengenské vízum se uděluje cizinci, který splní všechny podmínky pro vstup a pobyt na území všech států schengenského prostoru a který hodlá pobývat na území schengenského prostoru po dobu nepřesahující 3 měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu na území schengenského prostoru.

Mezi jednotná schengenská víza patří letištní (průjezdní) vízum (typ A), průjezdní vízum (typ B) a vízum k pobytu do 90 dnů (typ C).

ČR je příslušná k udělení jednotného schengenského víza v případě, že

- a) je hlavním nebo jediným cílem cesty žadatele,
- b) je prvním schengenským státem, do kterého žadatel vstoupí v případě, že nelze cíl cesty jednoznačně určit.

- **letištní (průjezdní) vízum** (§ 24 cizineckého zákona) - opravňuje cizince k pobytu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území ČR, nebo schengenského prostoru po dobu čekání cizince na další letecký spoj, tj. při mezipřistání nebo při přestupu mezi dvěma úseky mezinárodního letu. Okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území ČR pouze na základě letištního víza, je stanoven vyhláškou č. 446/2005 Sb., ve znění pozdějších úprav.

- **průjezdní vízum** (§ 22 cizineckého zákona) – opravňuje k průjezdu územím ČR/schengenského prostoru při cestě cizince z území jednoho třetího státu na území jiného třetího státu. Opravňuje cizince k pobytu na území schengenského prostoru, který nepřekročí dobu 5 dnů při každém průjezdu.

- **vízum k pobytu do 90 dnů** (§ 26 cizineckého zákona) - opravňuje cizince k pobytu na území ČR/schengenského prostoru po dobu v něm uvedenou s tím, že celková doba pobytu nesmí překročit 3 měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu na území schengenského prostoru (doba pobytu na území ČR a na území jiných schengenských států se přitom počítá).

Nad rámec tří měsíců během půl roku mohou státní příslušníci některých třetích zemí pobývat pouze na území ČR na základě bilaterální dohody uzavřené před vstupem ČR do Schengenu a ve výjimečných případech může být cizinci uděleno vízum s omezenou územní platností pouze pro území ČR či dalších schengenských států.

Žádost o udělení víza k pobytu do 90 dnů, letištního víza a průjezdního víza vyřídí zastupitelský úřad ve lhůtě do 30 dnů ode dne podání žádosti (§ 170 odst. 3 cizineckého zákona).

Státní příslušníci některých třetích zemí jsou povinni žádost o udělení víza podat pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt (viz vyhláška č. 462/2008 Sb.)

➤ **Dlouhodobý pobyt na území ČR – vízum k pobytu nad 90 dnů**

Vízum k pobytu nad 90 dnů

Vízum k pobytu nad 90 dnů uděluje inspektorát cizinecké policie na žádost cizince, který hodlá pobývat na území České republiky za účelem vyžadujícím pobyt na území delší než 3 měsíce. Tímto účelem může být např. zaměstnání, podnikání, studium či výzkum. Žádost se podává na zastupitelském úřadu ČR (§ 53 cizineckého zákona). Státní příslušníci některých třetích zemí jsou povinni žádost o udělení víza podat pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt (viz vyhláška č. 462/2008 Sb.) Na území ČR ji lze podat pouze v zákonem stanovených případech (§ 33 cizineckého zákona). Lhůta pro vyřízení žádosti je do 90 dnů, ve zvlášť složitých případech do 120 dnů ode dne podání žádosti (§ 170 odst. 6 cizineckého zákona); ve vybraných případech, např. za účelem studia, do 60 dnů ode dne podání žádosti.

Pokud žadatel o udělení víza k pobytu nad 90 dnů současně splňuje i podmínky pro udělení jednotného schengenského víza (typ C), udělí se mu vízum, které se označuje jako vízum typu „D+C“.

Toto vízum opravňuje jeho držitele v období prvních třech měsíců jeho platnosti k pobytu na území i jiných schengenských států, po uplynutí tohoto období má platnost víza typu „D“ (viz níže).

V případech, kdy žadatel o vízum k pobytu nad 90 dnů nesplňuje podmínky udělení jednotného schengenského víza, je mu uděleno vízum označené jako vízum typu „D“. Toto vízum opravňuje jeho držitele pouze k pobytu na území ČR - přes území ostatních schengenských států může pouze projíždět (maximálně po dobu 5 dnů) při své první cestě do ČR.

K žádosti je cizinec povinen předložit tyto náležitosti:

- cestovní doklad,
- doklad potvrzující účel pobytu,
- prostředky k pobytu (§ 13 cizineckého zákona),
- doklad o zajištěném ubytování po dobu pobytu na území,
- 2 fotografie, to neplatí, pokud bude pořizován obrazový záznam cizince.

Na požádání je cizinec dále povinen předložit:

- a) doklad obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů jako podklad k posouzení trestní zachovalosti vydaného státem, jehož je cizinec státním občanem, jakož i státy, v nichž cizinec pobýval v posledních 3 letech nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců, nebo čestné prohlášení v případě, že tento stát takový doklad nevydává
- b) lékařskou zprávu, že netrpí „závažnou“ nemocí (výčet nemocí stanoví vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 274/2004 Sb.).

Před vyznačením víza k pobytu nad 90 dnů je cizinec povinen předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění po dobu pobytu na území (výjimky z této povinnosti viz § 180i odst. 2 cizineckého zákona). Rozsah a minimální částka cestovního zdravotního pojištění je uvedena v § 180i odst. 1 cizineckého zákona.

Pokud trvá stejný účel, lze vízum opakovaně prodlužovat. Maximálně však může cizinec na stejné vízum pobývat na území ČR 1 rok. Účel pobytu v případě víza k pobytu nad 90 dnů nelze během pobytu na území ČR změnit. V případě změny je nutné vycestovat mimo území ČR a podat novou žádost. Hodlá-li cizinec přechodně pobývat v ČR déle než 1 rok, je oprávněn podat na území žádost o povolení k dlouhodobému pobytu.

➤ **Povolení k dlouhodobému pobytu**

O vydání povolení k dlouhodobému pobytu (§ 42 cizineckého zákona) je standardně oprávněn požádat cizinec, pokud splňuje následující podmínky:

- na území ČR pobývá na základě víza k pobytu nad 90 dnů,
- hodlá na území přechodně pobývat po dobu delší než 1 rok a
- trvá stejný účel pobytu.

Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu se podává na inspektorátu cizinecké policie, který je příslušný podle místa hlášeného pobytu na území ČR. K žádosti cizinec přikládá stejné náležitosti jako v případě žádosti o vízum k pobytu nad 90 dnů; v případě podnikání přikládá navíc potvrzení finančního úřadu ČR o stavu daňových nedoplatků a potvrzení okresní správy sociálního zabezpečení o tom, že nemá splatné nedoplatky na pojistném na sociální zabezpečení a na státní politiku zaměstnanosti včetně penále (blíže viz § 46 odst. 7 cizineckého zákona). Lhůta k vyřízení žádosti je 60 dnů (§ 169 odst. 2 písm. e/ cizineckého zákona). Povolení lze opakovaně prodlužovat. Při pobytu na území ČR na základě povolení k dlouhodobému pobytu lze měnit účel tohoto povolení přímo na území ČR. Policie vydá v takovém případě nové povolení k dlouhodobému pobytu.

Kromě toho je cizinec v zákonem stanovených případech oprávněn podat žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu i na zastupitelském úřadě České republiky v zahraničí (tj. bez podmínky

předchozího pobytu na území na vízum k pobytu nad 90 dnů), např. jde-li o vydání takového povolení za účelem společného soužití rodiny (§ 42a, § 42b cizineckého zákona), za účelem studia (§ 42d cizineckého zákona), nebo za účelem vědeckého výzkumu (§ 42f cizineckého zákona). Státní příslušníci některých třetích zemí jsou povinni žádost podat pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt (viz vyhláška č. 462/2008 Sb.) Lhůta k vyřízení žádosti za účelem společného soužití rodiny na území je do 270 dnů ode dne podání žádosti (§169 odst. 2 písm. c/ cizineckého zákona) a za účelem studia nebo vědeckého výzkumu do 60 dnů ode dne podání žádosti (§169 odst. 2 písm. d/ cizineckého zákona).

Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání na území ve zvláštních případech-zelená karta (§ 42g cizineckého zákona)

Žádost o vydání zelené karty je oprávněn podat cizinec, který je uveden v seznamu zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o vydání zelené karty (stanoví vyhláška č. 461/2009 Sb.), je-li účelem jeho pobytu na území ČR zaměstnání na jedné z pracovních pozic uvedených v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zelené karty (§ 37a zákona č. 435/2004 Sb.) a splňuje-li požadované vzdělání a popřípadě odbornou způsobilost k výkonu povolání. O vydání zelené karty rozhoduje Ministerstvo vnitra.

Zelená karta je vydávána pro:

- a) kvalifikované pracovníky s vysokoškolským vzděláním a klíčový personál – typ „A“
- b) pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen – typ „B“
- c) pro ostatní pracovníky – typ „C“

Žádost o vydání zelené karty se podává na zastupitelském úřadu. Státní příslušníci některých třetích zemí jsou povinni žádost podat pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt (viz vyhláška č. 462/2008 Sb.) Na území ČR je oprávněn žádost o vydání zelené karty podat Ministerstvu vnitra cizinec, který pobývá na území

- na zelenou kartu a žádost o novou kartu podává v tzv. ochranné lhůtě (viz § 46e odst. 3 cizineckého zákona),
- na zelenou kartu nejméně 1 rok, nebo
- na vízum k pobytu nad 90 dnů nebo na povolení k dlouhodobému pobytu nepřetržitě po dobu nejméně 2 let.

Zelená karta opravňuje cizince k pobytu na území a k výkonu zaměstnání po dobu v ní uvedenou.

K žádosti o vydání zelené karty je cizinec povinen předložit:

- cestovní doklad,
- fotografie, to neplatí, pokud bude pořizován obrazový záznam cizince,
- doklady k prokázání vzdělání a odborné kvalifikace pro pracovní pozici, na kterou cizinec žádá zařadit.

Na požádání je cizinec dále povinen předložit lékařskou zprávu, že netrpí „závažnou“ nemocí (výčet nemocí stanoví vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 274/2004 Sb.).

K žádosti nebo za pobytu na území ČR je na požádání dále povinen předložit doklad obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů jako podklad k posouzení trestní zachovalosti vydaného státem, jehož je cizinec státním občanem, jakož i státy, v nichž cizinec pobýval v posledních 3 letech nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců, nebo čestné prohlášení v případě, že tento stát takový doklad nevydává.

Před vyznačením víza k pobytu nad 90 dnů za účelem převzetí zelené karty je cizinec povinen předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění na dobu pobytu ode dne vstupu na území do doby, než se na něho bude vztahovat zákon o veřejném zdravotním pojištění (zákon č. 48/1997 Sb.).

Státní příslušníci třetích zemí – držitelé povolení vydaného jiným schengenským státem, mohou na území ČR pobývat bez víza po dobu až 3 měsíců. Obdobně držitelé povolení k pobytu vydaného českými orgány mohou bez víza po dobu až 3 měsíců pobývat na území ostatních schengenských států.

Výjezdní příkaz (§ 50 cizineckého zákona)

Výjezdní příkaz uděluje policie a ve stanovených případech Ministerstvo vnitra nebo Ministerstvo zahraničních věcí, pokud dojde k ukončení legálního pobytu cizince na území ČR (např. v případě zrušení platnosti víza, povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu). Výjezdní příkaz opravňuje cizince k přechodnému pobytu na území ČR po dobu (maximálně však 60 dnů), která je nezbytná k provedení neodkladných úkonů a k vycestování. Cizinec je povinen ve stanovené lhůtě vycestovat z území ČR.

4. 3. Trvalý pobyt v ČR

Cizinec s trvalým pobytem v ČR má ve většině oblastí života stejné postavení jako občan ČR.

➤ Povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana EU resp. občana ČR

Cizinec – občan EU i třetího státu, který je rodinným příslušníkem občana EU resp. občana ČR v rozsahu uvedeném v § 15a cizineckého zákona zejména pak v rozsahu

- a) *manžel,*
- b) *rodič, jde-li o občana EU mladšího 21 let, kterého vyživuje a se kterým žije ve společné domácnosti,*
- c) *dítě mladší 21 let nebo takové dítě manžela občana EU a*
- d) *nezaopatřený přímý příbuzný ve vzestupné nebo sestupné linii nebo takový příbuzný manžela občana EU*

může na Ministerstvu vnitra požádat o povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana EU. Lhůta k vyřízení žádosti je 60 dnů. Udělení trvalého pobytu rodinnému příslušníkovi občana EU resp. občana ČR však není podmíněno pouhým faktem, že se jedná o rodinného příslušníka, ale musí být splněny další podmínky uvedené v § 87h cizineckého zákona.

Těmito podmínkami jsou zejména:

- a) 5 let nepřetržitého přechodného pobytu na území (§ 87h odst. 1 písm. a) cizineckého zákona nebo
- b) 2 roky nepřetržitého přechodného pobytu na území, pokud je žadatel nejméně jeden rok rodinným příslušníkem státního občana ČR, který je na území přihlášen k trvalému pobytu nebo rodinným příslušníkem občana jiného členského státu EU, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území (§ 87h odst. 1 písm. b) cizineckého zákona)

Další podmínky, po jejichž splnění je možné udělit trvalý pobyt rodinnému příslušníkovi občana EU resp. občana ČR jsou uvedeny v § 87h odst. 1 písm. c) a d) cizineckého zákona.

Na udělení povolení k trvalému pobytu z těchto důvodů existuje právní nárok a Ministerstvo vnitra může žádost zamítnout pouze z přesně vymezených důvodů uvedených v § 87k cizineckého zákona. Rodinný příslušník občana EU resp. občana ČR může požádat o udělení trvalého pobytu rovněž

z humanitárních důvodů podle § 87h odst. 2 písm. b) cizineckého zákona. V tomto případě však neexistuje na udělení trvalého pobytu právní nárok. Vydání povolení rodinnému příslušníkovi občana EU resp. občana ČR je osvobozeno od správního poplatku.

Náležitosti žádosti o udělení povolení k trvalému pobytu občana EU nebo jeho rodinného příslušníka stanoví § 87i cizineckého zákona. Jde o cestovní doklad, 2 ks fotografie, doklad o zajištění ubytování a v případě žádosti podle § 87g odst. 1 nebo § 87h odst. 1 cizineckého zákona doklad potvrzující splnění podmínky těchto ustanovení.

➤ **Trvalý pobyt cizince, který není občanem EU ani jeho rodinným příslušníkem, bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území ČR (§ 66 cizineckého zákona)**

Za určitých podmínek může cizinec požádat o trvalý pobyt, aniž by před tím musel pobývat na území ČR. V těchto případech vyjma žádosti podle § 66 odst. 1 písm. d) cizineckého zákona však neexistuje na udělení trvalého pobytu právní nárok. Žádosti o trvalý pobyt v těchto případech se podávají na zastupitelském úřadu ČR v zahraničí. Podmínky, za nichž lze žádost podat na území ČR Ministerstvu vnitra jsou upraveny v § 69 cizineckého zákona.

➤ **Trvalý pobyt cizince, který není občanem EU ani jeho rodinným příslušníkem, podmíněný předchozím nepřetržitým pobytem na území ČR (§ 68 cizineckého zákona)**

Po 5 letech nepřetržitého pobytu v ČR na základě víza k pobytu nad 90 dnů/povolení k dlouhodobému pobytu je oprávněn požádat o trvalý pobyt každý cizinec. (Bližší podrobnosti týkající se započítávání doby pobytu cizince mimo území jsou popsány v § 68 odst. 2 a odst. 3 cizineckého zákona; pokud bylo účelem pobytu studium, započítává se polovina doby pobytu.)

Náležitosti žádosti o udělení povolení k trvalému pobytu cizince, který není občanem EU nebo jeho rodinným příslušníkem stanoví § 70 odst. 2 cizineckého zákona. Jedná se o následující doklady:

- 2 ks fotografie,
- cestovní doklad,
- doklad potvrzující účel pobytu na území, například rodný list, oddací list nebo jiná listina dokládající příbuzenský vztah, doklad o tom, že cizinec byl v minulosti státním občanem České republiky; to neplatí, jde-li o cizince, který žádá o povolení k trvalému pobytu podle § 68 cizineckého zákona,
- doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území,
- doklad obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů jako podklad k posouzení trestní zachovalosti vydaný státem, jehož je cizinec státním občanem nebo v němž má trvalé bydliště, jakož i státy, v nichž cizinec v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců, nebo čestné prohlášení v případě, že tento stát takový doklad nevydává; § 70 odst. 2 písm. e) cizineckého zákona upravuje výjimky z této povinnosti (tato povinnost se nevztahuje zejména na cizince mladšího 15 let; cizinec žádající o trvalý pobyt podle § 68 je povinen předložit tento doklad, je-li o to požádán),
- doklad o zajištění ubytování na území,
- souhlas rodiče, popřípadě jiného zákonného zástupce nebo poručníka, s trvalým pobytem dítěte na území, pokud nejde o společné soužití rodiny s tímto rodičem, zákonným zástupcem nebo poručníkem; to neplatí, pokud cizinec prokáže, že tento doklad nemůže z důvodů na jeho vůli nezávislých předložit,
- doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka (doklad se nevyžaduje v případech uvedených v § 70 odst. 5 cizineckého zákona)

Doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka musí být podle ustanovení § 70 odst. 2 písm. h) cizineckého zákona vydán školou, která je uvedena v seznamu škol oprávněných provádět

zkoušky znalosti českého jazyka stanoveném vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 348/2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky. Rozsah zkoušky je stanoven uvedenou vyhláškou. Jedná se o povinnost prokázat znalost českého jazyka na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Vzor dokladu prokazujícího požadovanou znalost českého jazyka, stejně jako seznam škol oprávněných provádět zkoušky znalosti českého jazyka, jsou přílohou uvedené vyhlášky.

Doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka se podle ustanovení § 70 odst. 5 cizineckého zákona nevyžaduje od cizince, který

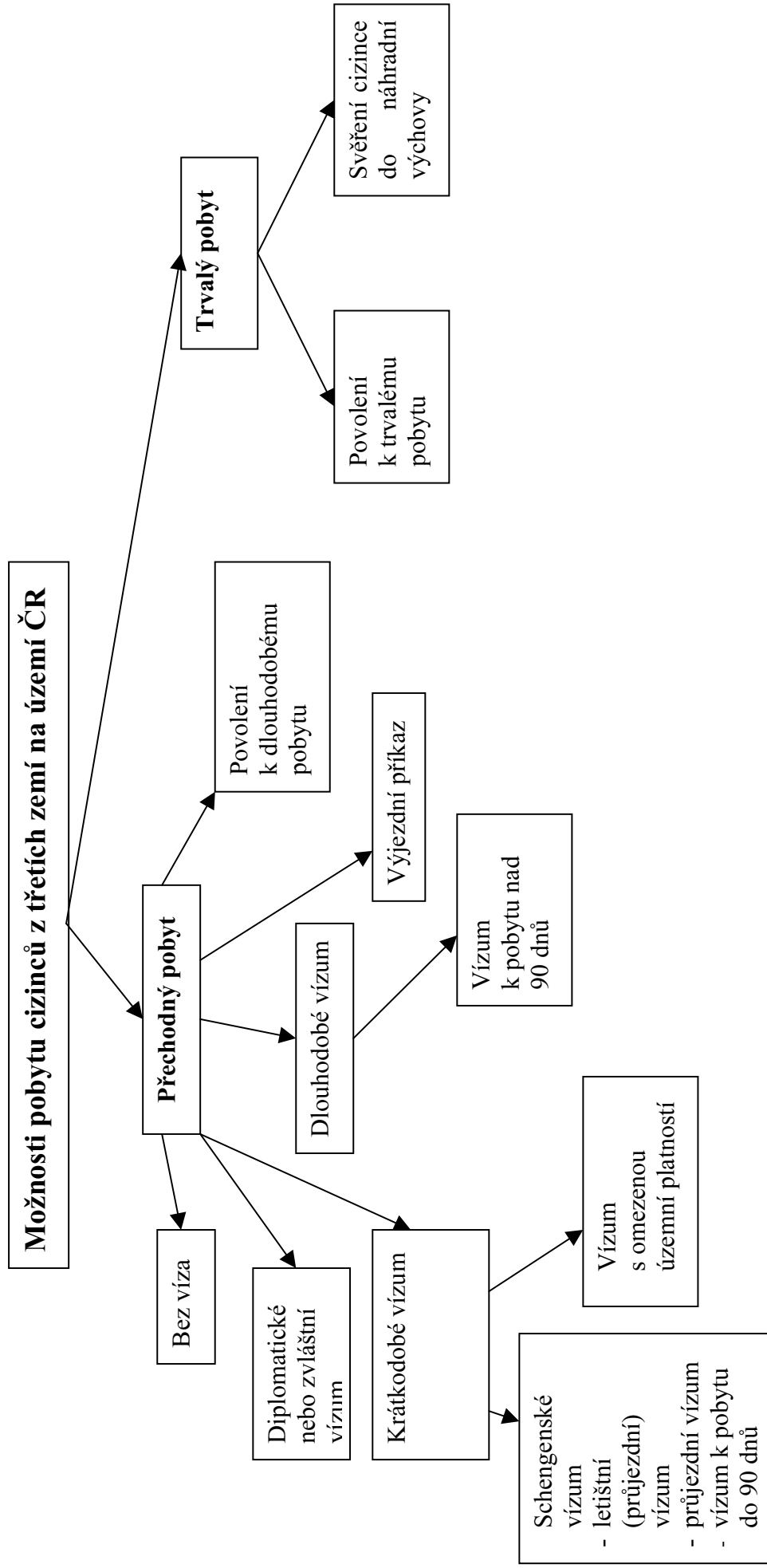
- nedosáhl věku 15 let,
- prokáže, že v průběhu 20 let předcházejících podání žádosti o povolení trvalého pobytu byl nejméně 1 školní rok nepřetržitě žákem základní nebo střední školy s českým vyučovacím jazykem,
- žádá o povolení k trvalému pobytu podle § 66 nebo 67 nebo po zániku oprávnění k trvalému pobytu podle § 87 odst. 7 písm. a) bodu 4 cizineckého zákona,
- prokáže, že má tělesné nebo mentální postižení, mající vliv na jeho schopnost komunikovat, nebo
- dosáhl věku 60 let.

Cizinec, který bezprostředně hodlá požádat o povolení k trvalému pobytu na území České republiky, k němuž je zapotřebí doložit jako náležitost žádosti doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka, se může přihlásit ke složení zkoušky na některé ze škol uvedených v seznamu, který je přílohou výše uvedené vyhlášky. První pokus vykonání zkoušky je cizinci hrazen státem, a to na základě poukazu, který bude cizinci vystaven na krajských pracovištích OAMP MV před vykonáním zkoušky. Poukaz lze cizinci vydat pouze jedenkrát. Podrobnosti o jazykové zkoušce na <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/cestina-pro-cizince>; <http://cestina-pro-cizince.cz> a bezplatné informační lince 800 400 469.

O žádostech o povolení k trvalému pobytu rozhoduje v **I. stupni Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky** (§ 165 písm. c) cizineckého zákona). Žádost lze podat na příslušném krajském pracovišti OAMP MV podle místa pobytu cizince (podrobný seznam s adresami a kontaktními údaji na krajské pracoviště uveden v kapitole 17.4.). Proti rozhodnutí lze podat do 15 dnů rozklad. Pokud by i toto rozhodnutí bylo zamítavé, lze do 2 měsíců ode dne doručení podat žalobu k Městskému soudu v Praze.

Při podání žádosti o povolení k trvalému pobytu:

- *nesmí být s výjimkou cestovního dokladu, matričních dokladů a fotografie žádný dokument starší 180 dnů,*
- *můžete být v případě důvodného podezření vyzváni k předložení lékařské zprávy, že netrpíte závažnou nemocí,*
- *musí být všechny cizojazyčné listiny úředně přeloženy do českého jazyka, pokud správní orgán nesdělí cizinci, že takový překlad nevyžaduje.*

4. 4. Další praktické informace

➤ Cestovní zdravotní pojištění

Podle cizineckého zákona je ve stanovených případech cizinec povinen předložit doklad o uzavřeném cestovním zdravotním pojištění. Tímto dokladem se rozumí doklad, kterým cizinec po dobu pobytu na území ČR prokazuje zajištění úhrady případných nákladů na léčení v souvislosti s úrazem nebo náhlým onemocněním na území ČR, včetně nákladů spojených s převozem nemocného do státu, jehož cestovní doklad vlastní, popřípadě do jiného státu, ve kterém má povolen pobyt, a to do výše min. 30 000 EUR. V případě schengenského víza musí být pojištění platné na celém území schengenského prostoru.

Doklad o cestovním zdravotním pojištění se nevyžaduje v případech stanovených v § 180i odst. 2 cizineckého zákona.

➤ Hlášení místa pobytu (§ 93 cizineckého zákona)

Podle cizineckého zákona je cizinec povinen do 3 pracovních dnů ode dne vstupu na území České republiky ohlásit na policii místo svého pobytu. Tato povinnost se nevztahuje na cizince mladší 15 let, členy personálu zastupitelského úřadu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v ČR včetně jejich rodinných příslušníků registrovaných Ministerstvem zahraničních věcí nebo na cizince, kterým Ministerstvo vnitra ČR zajišťuje ubytování. Tato povinnost se rovněž nevztahuje na cizince, kteří tuto povinnost splnili u ubytovatele, např. v hotelu (§ 103 písm.b/ cizineckého zákona).

V případě změny místa hlášeného pobytu jsou cizinci, kterým bylo vydáno povolení k trvalému pobytu, povinni tuto změnu Ministerstvu vnitra ohlásit do 30 pracovních dnů ode dne změny, pokud předpokládaná změna místa pobytu bude delší než 180 dnů.

Cizinci, kteří pobývají na území České republiky na základě víza k pobytu nad 90 dnů nebo na základě povolení k dlouhodobému pobytu, jsou povinni změnu místa svého pobytu ohlásit policii do 30 dnů ode dne změny, pokud předpokládaná změna místa pobytu bude delší než 30 dnů. Cizinci, kteří na českém území mohou pobývat bez víza, jsou povinni hlásit změnu místa svého pobytu do 30 dnů ode dne změny, pokud předpokládaná změna bude delší než 90 dnů.

➤ Hlášení adresy pro doručování písemností (platnost od 1. 7. 2009)

Podle § 10b zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, lze na základě žádosti cizince vést údaj o adrese, na kterou mu mají být doručovány písemnosti podle zvláštního právního předpisu. Adresu, její změnu nebo zrušení ohlásí cizinec příslušnému úřadu v místě pobytu.

➤ Ověřování veřejných listin

Všechny cizojazyčné listiny předkládané k žádosti o vízum či povolení k pobytu musí být buď

- **superlegalizovány** neboli opatřeny legalizační doložkou, kterou provádí zastupitelský úřad ČR v zahraničí. Potvrzuje tím, že daná listina byla vystavena či ověřena oprávněnou osobou/příslušným úřadem a ověřuje pravost podpisů a otisků úředních razítek a pečeti na této veřejné listině. Superlegalizace se nevyžaduje v případě, že tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána; nebo
- opatřeny doložkou o ověření **apostillou** (k listině připojené úřední potvrzení) – v tomto případě listina nemusí být ověřena zastupitelským úřadem ČR v zahraničí, ale konečné ověření provádí v zemi, ve které byla listina vystavena, tzv. apostilní orgán. Potvrzuje vydání listiny příslušným úřadem a její věrohodnost. Apostille vydávají státy, které přistoupily k Úmluvě o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin uzavřené v Haagu 5. 10. 1961; nebo
- **osvobozeny od požadavku na vyšší ověření**, pokud tak stanoví platná mezistátní smlouva.

Informaci o tom, zda je třeba provedení superlegalizace, zajištění apostilly nebo není nutné předkládané listiny ověřovat, je možné zjistit telefonickým dotazem na zastupitelském úřadu ČR.

4. 5. Rodné číslo

Cizinci, kterému byl na území České republiky povolen trvalý pobyt, rodné číslo přiděluje z moci úřední Ministerstvo vnitra (příslušné krajské pracoviště OAMP MV) podle § 14 písm. d) bodu 5 zákona č. 391/2008 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech. O podmínkách přidělení rodného čísla v tomto případě (např. potřebné doklady, lhůta pro vyřízení, apod.) se lze informovat na příslušném pracovišti odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, které fyzické osobě pobyt povolilo.

Cizinci, kterému byl na území České republiky povolen přechodný pobyt na dobu delší než 90 dnů, nebo občanovi Evropské unie, který hodlá na území České republiky přechodně pobývat po dobu delší než 3 měsíce, rodné číslo přiděluje z moci úřední příslušný útvar Policie České republiky podle § 14 písm. c) zákona o evidenci obyvatel. O podmínkách přidělení rodného čísla v tomto případě (např. potřebné doklady, lhůta pro vyřízení, apod.) se lze informovat na příslušném útvaru cizinecké policie, který fyzické osobě pobyt povolil.

4. 6. Státní občanství České republiky

Základními způsoby nabývání státního občanství ČR je narození (dítě nabývá narozením státního občanství ČR, je-li aspoň jeden rodič státním občanem České republiky, nebo pokud se narodilo na území ČR, jeho rodiče jsou osobami bez státního občanství a aspoň jeden z nich má trvalý pobyt na území České republiky) a udělení.

Státní občanství České republiky může (na udělení státního občanství není právní nárok) Ministerstvo vnitra na žádost udělit cizinci, který splňuje současně následující podmínky:

- má trvalý pobyt v ČR po dobu nejméně pěti let (cizinec se zároveň po tuto dobu musí v ČR převážně zdržovat). **Chybějící délku** pobytu může Ministerstvo vnitra ve vymezených případech prominout.
- prokáže, že nabytím státního občanství ČR pozbude dosavadní státní občanství, nebo prokáže, že pozbyl dosavadní státní občanství. Cizinec nepředkládá doklad o pozbytí dosavadního státního občanství spolu se žádostí. Tento doklad překládá až poté, co mu je ve správním řízení vydán tzv. příslib udělení státního občanství ČR. Prokázání pozbytí dosavadního státního občanství lze v určitých případech prominout.
- nebyl v posledních 5 letech v ČR pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin. Tuto podmínku nelze prominout.
- prokáže znalost českého jazyka. Tuto podmínku může Ministerstvo vnitra prominout v případech hodných zvláštního zřetele (např. z důvodu vysokého věku nebo zdravotního stavu žadatele).
- plní povinnosti dle cizineckého zákona a povinnosti v oblasti zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení, daní, odvodů a poplatků (např. nemá nedoplatky na zdravotním pojištění, platí řádně a včas daně, plní ohlašovací povinnost). Tuto podmínku může Ministerstvo vnitra prominout v případech hodných zvláštního zřetele.

Zákon o nabývání a pozbyvání státního občanství České republiky stanoví náležitosti žádosti. Žádost o udělení státního občanství, adresovaná Ministerstvu vnitra, se podává u krajského úřadu (v Praze u Úřadů městských částí Praha 1 až Praha 22, ve městech Brno a Ostrava u magistrátů těchto měst, v Plzni u Úřadu městského obvodu Plzeň 3) příslušného podle místa trvalého pobytu cizince. Manželé mohou podat jednu společnou žádost a mohou do žádosti zahrnout i dítě mladší 18-ti let.

Krajský úřad vyplní se žadatelem dotazník, pohovorem ověří jeho znalost českého jazyka a žádost o udělení státního občanství se svým stanoviskem, stanoviskem obecního úřadu z místa bydliště žadatele a dalšími doklady zašle do 30 dnů od podání žádosti prostřednictvím cizinecké policie, která rovněž připojí své stanovisko, Ministerstvu vnitra, které o žádosti rozhodne.

Ministerstvo má na vydání rozhodnutí lhůtu 90 dnů a během posuzování žádosti ve většině případů předvolává žadatele k osobnímu pohovoru. Pokud ministerstvo žádost o udělení občanství **zamítne**,

lze proti tomuto rozhodnutí do 15 dnů od jeho doručení podat odvolání (**rozklad**) k **ministru vnitra**. Pokud je zamítavé i rozhodnutí ministra vnitra, lze proti němu do 2 měsíců podat žalobu u Městského soudu v Praze.

V případě kladného rozhodnutí skládá cizinec před tajemníkem obecního úřadu obce s rozšířenou působností státoobčanský slib a zároveň je mu předána Listina o udělení státního občanství ČR. Teprve složením slibu se stává cizinec státním občanem ČR. Děti **mladší 18-ti** let nabývají občanství společně s rodiči. Správní poplatek za udělení státního občanství ČR je 10 000 Kč. Ministerstvo vnitra může poplatek na žádost žadatele snížit ve zvlášť odůvodněných případech státního zájmu **až na 1000 Kč**.

!!! UPOZORNĚNÍ !!!

V souvislosti s členstvím ČR v Evropské unii a v schengenském prostoru a s tím souvisejícími úpravami práva ES/EU dochází k časté novelizaci cizineckého zákona. Doporučujeme Vám proto průběžně se informovat na nejbližším inspektorátu cizinecké policie (kapitola 16. 1.) či vyhledat asistenci nestátních neziskových organizací zabývajících se pomocí cizincům (kapitola 15.). Můžete rovněž využít Informační linky služby cizinecké policie pro cizince (tel.: 974 841 356, 974 841 357; email: infoscpp@mvcv.cz) či webových stránek Ministerstva vnitra.

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Aktuální úplné znění cizineckého zákona lze nalézt na internetových stránkách Ministerstva vnitra <http://www.mvcr.cz> (► Služby pro veřejnost► Informace pro cizince► Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky► Zákony a předpisy).
- Bližší informace o pobytu občanů EU na území ČR lze nalézt na internetových stránkách: <http://www.mvcr.cz> (► Služby pro veřejnost► Informace pro cizince► Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území ČR► Občané EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska a Rodinní příslušníci občanů EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska)
- Bližší informace o pobytu občanů třetích zemí na území Schengenu/ČR lze nalézt na internetových stránkách:
  - <http://www.mvcr.cz> (► Služby pro veřejnost► Informace pro cizince)
  - <http://www.mvcr.cz> (► EU► Schengen)
  - <http://www.euroskop.cz/schengen> a také v rubrice Schengen a ČR
- Seznam zemí, s nimiž má ČR uzavřenu dohodu o zrušení vízové povinnosti lze nalézt na internetových stránkách: <http://www.mvcr.cz> (► O nás► Azyl a migrace► Migrace► Vízová politika► Přehled přechodného pobytu cizince na území ČR bez víza)
- Vzor žádosti o vízum spolu s pokyny k jeho vyplnění v češtině a angličtině lze nalézt na internetových stránkách: <http://www.mvcr.cz> (► Služby pro veřejnost► Formuláře► Cizinci)
- Formulář žádosti o povolení k pobytu je ke stažení na internetových stránkách: <http://www.mvcr.cz> ((► Služby pro veřejnost► Formuláře“-► Cizinci“))
- Podrobné informace o podmínkách získání trvalého pobytu získáte na <http://www.mvcr.cz> (► Služby pro veřejnost► Informace pro cizince► Trvalý pobyt na území České republiky)

- Na internetových stránkách Ministerstva vnitra (<http://www.mvcr.cz>) dále najdete např.:
  - Vzory formulářů a žádostí (► Služby pro veřejnost ► Formuláře ► Cizinci)
  - Odpovědi na nejčastější dotazy cizinců: (► Služby pro veřejnost ► Informace pro cizince ► Často kladené otázky)
  - Zákony a vyhlášky upravující vstup a pobyt cizinců na území ČR: (► Služby pro veřejnost ► Informace pro cizince ► Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území ČR ► Zákony a předpisy)
- Podrobné informace o vízové problematice najdete na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí (<http://www.mzv.cz>) (► Informace pro cizince)
- Adresář zastupitelských úřadů ČR v zahraničí a zahraničních ambasad v ČR najdete na internetových stránkách MZV – <http://www.mzv.cz> (► O ministerstvu ► Diplomatické mise)
- Informace o pobytu cizinců najdete také na stránkách služby cizinecké policie (<http://www.policie.cz>) (► Útvary Policie ČR ► Celorepublikové útvary ► Služba cizinecké policie ► Informace pro pobyt cizinců)
- Seznam států, které přistoupily k Úmluvě o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, a zemí, s nimiž má ČR uzavřenu dvoustrannou smlouvu o právní pomoci, ve které jsou specifikovány veřejné listiny, jež jsou osvobozeny od vyššího ověření, najdete na <http://portal.justice.cz> (► Ministerstvo spravedlnosti ► Mezinárodní vztahy ► Ověřování listin do ciziny)
- Seznam notářů, kteří úředně ověřují shodu opisu nebo kopie listiny s jejím originálem, najdete na <http://www.nkcr.cz> (► Kontakty na notáře)
- Podrobné informace o Rejstříku trestů získáte na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti – <http://www.justice.cz> (► Rejstřík trestů) nebo na kterémkoliv pracovišti Czech POINT – <http://czechpoint.cz>
- Podrobné informace o postupu při podání žádosti o státní občanství naleznete zejména na: Portálu veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Životní situace ► Cizinec ► Státní občanství) a Internetových stránkách Ministerstva vnitra – <http://www.mvcr.cz> ► Služby pro veřejnost ► Rady a služby ► Státní občanství České Republiky

5. KAM SE OBRÁTIT PRO POMOC

5. 1. Advokáti

Advokáti svoje klienty zastupují v řízení před soudy a jinými orgány, obhajují v trestním řízení, poskytují právní porady v jakékoli právní věci či asistují při sepisování listin (smluv apod.). Právní služby advokátů jsou placené. Všichni advokáti jsou sdruženi v České advokátní komoře, která vykonává dohled nad jejich činností a u níž si můžete stěžovat, pokud nebudete se službami advokáta spokojeni.

5. 2. Veřejný ochránce práv

Veřejný ochránce práv (Ombudsman) působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, které vykonávají státní správu, pokud je takové jednání v rozporu se zákonem, nebo je jinak vadné či nesprávné, tzn. že neodpovídá principům demokratického právního státu a principům dobré správy nebo jsou-li tyto orgány nečinné. **Nemůže vstupovat do soukromoprávních vztahů či sporů**, zasahovat do rozhodovací činnosti soudů a není odvolacím místem proti jejich rozhodnutí.

Ombudsman je oprávněn provádět v jednotlivých věcech nezávislá šetření, zákon mu však nedává právo nahrazovat činnost orgánů státní správy, a proto **nemůže měnit nebo rušit jejich rozhodnutí**. Při zjištění pochybení však může požadovat od úřadů či institucí, aby zjednal nápravu.

5. 3. Ochrana spotřebitelů, Česká obchodní inspekce

Česká obchodní inspekce (dále jen ČOI) kontroluje zejména dodržování podmínek stanovených k zabezpečení jakosti, zdravotní nezávadnosti a bezpečnosti nepotravinářských výrobků i služeb, dále kontroluje, zda jsou poskytovány řádné informace o výrobcích a zda spotřebitel není klamán nepravdivými, nedoloženými či neúplnými údaji o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb. Spotřebitelům je poskytována **poradenská a informační služba** na každém inspektorátu ČOI. Tam lze podat podnět ke kontrole, stížnost nebo žádat o radu, jak postupovat v problematických situacích, týkajících se koupě zboží nebo poskytovaných služeb.

Česká obchodní inspekce kontroluje u potravin pouze poctivost prodeje, potraviny a suroviny k jejich výrobě však kontroluje Státní zemědělská a potravinářská inspekce.

Dalšími institucemi, které se podílejí na dozoru v některých oblastech ochrany spotřebitele, jsou orgány veřejného zdraví, orgány veterinární správy, ale též obecní živnostenské úřady a celní úřady (viz § 23 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele).

Je možné využít rovněž služeb poraden nestátních neziskových organizací zaměřených na ochranu spotřebitelů, které dávají spotřebitelské veřejnosti možnost získat informace o spotřebitelských právech. Ve specializovaných poradnách a na řadě internetových serverů je možné konzultovat konkrétní spotřebitelské problémy.

5. 4. Korupce

Užitečné rady a informace, co dělat a jak postupovat, stanete-li se svědkem korupční situace nebo účastníkem korupčního jednání, najdete na **protikorupčních internetových stránkách Ministerstva vnitra** – <http://www.korupce.cz>. Web obsahuje velké množství informací, zákonů, dokumentů, rad i kontaktů na příslušné orgány zabývající se potíráním korupce.

V České republice existuje také možnost využít protikorupční linky s tel. č. 199. Na lince 199 je poskytnuto právní poradenství těm, kteří se setkali s individuálním případem korupce na straně představitelů veřejné moci nebo v soukromém sektoru. Volání na linku 199 je bezplatné stejně jako

případné další poskytnutí právního poradenství. Provozovatelem linky je česká pobočka nevládní neziskové organizace Transparency International, která má několikaletou praxi v poskytování právního poradenství osobám dotčeným korupcí. Na linku 199 lze volat prakticky kdykoliv a odkudkoliv. Více informací na <http://www.linka199.cz>.

5. 5. Řešení krizových situací

Při svém pobytu v ČR se můžete stát svědkem nebo dokonce přímým účastníkem nejrůznějších situací, s nimiž si nebudete vědět rady a budete potřebovat pomoc. Stručný přehled o tom, jak v takových situacích postupovat a na který orgán se obrátit s prosbou o pomoc, naleznete v této kapitole.

!!! Při akutní potřebě řešení nastalého problému se vždy můžete obrátit na telefonní linku !!!

☎112 - Jednotné evropské číslo tísňového volání

*(volání je zdarma – zneužití se trestá,
komunikovat lze také v anglickém nebo německém jazyce)*

Při předávání zprávy na telefonní číslo tísňového volání uveďte:

- co se přesně stalo a jakého je událost rozsahu (např. co je ohroženo nebo zasaženo, kolik je obětí),
- kde se událost přesně stala (adresa - obec, ulice, číslo popisné nebo orientační, číslo silnice, kilometr, směr jízdy, bližší určení ve volném terénu),
- informace o sobě (jméno, číslo telefonu a místo, odkud voláte).

Po ukončení tísňového hovoru může být uskutečněn zpětný hovor pro ověření události nebo zpřesnění některých údajů, např. příjezdové trasy.

V ČR existují i národní čísla tísňového volání:

➤ **150 – Hasičský záchranný sbor ČR**

Číslo volejte v případě, že zjistíte mimořádnou událost (požár, havárii s unikem nebezpečné látky, apod.), která ohrožuje osoby, majetek nebo životní prostředí.

➤ **155 – Zdravotnická záchranná služba**

Číslo volejte v případě, že se při svém pobytu dostanete do situací, které ohrožují zdraví či dokonce život Váš, Vašich blízkých či další osoby a které vyžadují okamžitý zásah lékaře. Pro případy náhlých těžkých onemocnění a úrazů, kdy se pacient nemůže sám dopravit k lékaři a kdy je nezbytné rychlé ošetření a jeho přeprava do zdravotnického zařízení, aby nedošlo k nebezpečnému zhoršení zdravotního stavu nebo ohrožení jeho života, je organizována záchranná služba.

➤ **158 – Policie ČR**

Každý z nás se může ve svém životě setkat s protiprávním jednáním jiných osob, může se stát oznamovatelem, poškozeným či svědkem určité události. **Trestné činy** jako nejzávažnější případy protiprávního jednání jsou popsány v trestním zákoně (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který nabude účinnosti 1. 1. 2010, jímž bude nahrazen zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, který byl účinný před tímto datem). Trestně odpovědnou může být osoba starší 15 let. Odhalovat trestné činy a stíhat jejich pachatele je úkolem policie a státního zastupitelství. Méně závažná porušení zákona, která nejsou kvalifikována jako trestné činy, jsou tzv. **přestupky**. Odhalovat přestupky je rovněž úkolem policie, přestupky jsou většinou projednávány obecnými úřady.

Pokud jste se stali svědkem či obětí trestného činu nebo přestupku, dostali jste se do životní situace, která vás či vaše blízké ohrožuje, obraťte se se žádostí o pomoc na kteréhokoliv policistu nebo na nejbližší policejní útvar v místě vašeho bydliště či v místě, kde pobýváte z jiného důvodu, či volejte na výše uvedené telefonní číslo. Policisté jsou povinni vaše oznámení přijmout a zaznamenat. Nebudete-li s postupem policie spokojeni, můžete podat stížnost. Stížnost se podává na odboru kontroly a stížností u každé Správy policie ČR. Pokud se domníváte, že se policista vůči vaší osobě či vašim blízkým dopustil trestného činu, můžete se obrátit přímo na Inspekci policie.

➤ **156 – obecní (městská) policie**

Obecní policie je orgánem obce, který zabezpečuje zejména místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce. Každý má právo obracet se na zaměstnance obce zařazené do obecní policie (strážníky) se žádostí o pomoc; strážníci jsou povinni v rozsahu svých úkolů požadovanou pomoc poskytnout. Při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie s Policií České republiky. Nebudete-li s postupem městské nebo obecní policie spokojeni, můžete podat stížnost. Stížnost se podává u zřizovatele, kterým je zastupitelstvo příslušného města nebo obce.

5. 6. Řešení dalších krizových situací

Při svém pobytu se můžete kromě výše popsaných událostí setkat i s dalšími nepříjemnými jevy jako jsou např. domácí násilí, zejména na dětech a ženách, drogová závislost, obchodování s lidmi, HIV/AIDS, akutní bytová nouze, vážné osobní nebo rodinné problémy.

Ve výše popsanych situacích můžete využít pomoci specializovaných organizací, mezi něž patří např.:

NÁZEV ORGANIZACE	KONTAKT	KOMU JE POMOC URČENA
LINKA DŮVĚRY CENTRA KRIZOVÉ INTERVENCE	284 016 666 - nonstop	Psychosociální pomoc osobám v krizi
RIAPS (ambulantní psychosociální služby)	Chelčického 39, 130 00 Praha 3, 222 580 697 www.mcssp.cz/riaps.php	Osoby v obtížné životní situaci
LINKA BEZPEČÍ	800 155 555 – bezplatné volání, nonstop www.linkabezpeci.cz	Pro děti a mládež
DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM SPONDEA	Sýpka 25, 613 00 Brno krizovapomoc@spondea.cz 541 235 511 www.spondea.cz	Týrané a zneužívané děti, oběti domácího násilí, Brno
DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM	241 484 149 www.dkc.cz	Týrané a zneužívané děti, Praha
LINKA DŮVĚRY DIAKONIE	Diakonie ČCE – Středisko křesťanské pomoci v Praze, Belgická 22, 120 00 Praha 2 222 514 040 linka.duvery@diakoniecce.cz http://skp.diakoniecce.cz/	Osoby v tíživé životní situaci
SDRUŽENÍ PODANÉ RUCE	Francouzská 36, 602 00 Brno 545 247 535 www.podaneruce.cz	Ohrožení drogou, Morava
LINKA K-CENTRUM	283 872 186	Ohrožení drogou, Čechy
NÁRODNÍ LINKA PREVENCE AIDS	800 144 444 – bezplatné volání	HIV, AIDS
BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ	257 317 100 (Praha) www.bkb.cz	Pomoc obětem trestných činů či domácího násilí
LA STRADA ČR	INFO a SOS - linka: 222 71 71 71, ve středu od 16:00 do 18:00 také v ruském jazyce. Po dohodě také v dalších jazycích. pomoc@strada.cz Kancelář organizace: 222 721 810 www.strada.cz	Poskytování sociálních služeb obchodovaným a vykořisťovaným osobám a lidem ohroženým těmito jevy. Služba je poskytována i cizincům bez ohledu na jejich pobytový status; může být poskytována anonymně.
ELEKTRA	272 911 110; 603 812 361 www.centrumelektra.cz	Pomoc ženám zneužitým v dětství
ROSA	Podolská 25, 147 00 Praha 4 241 432 466, 602 246 102 www.rosa-os.cz	Centrum pro oběti domácího násilí
INTERVENČNÍ CENTRUM PLZEŇSKÉHO KRAJE A TERÉNNÍ KRIZOVÁ SLUŽBA	Cukrovarská 16, 301 00 Plzeň Non-stop tel. linka: 777 167 004 www.dchp.cz ; www.dchp.cz/krize	Pomoc osobám ohroženým domácím násilím a pomoc při krizových životních situacích a mimořádných událostech
CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA	Linka pomoci MAGDALA 737 234 078 www.charita.cz	Pomoc obětem obchodu s lidmi, pomoc cizincům v nouzi
LINKA DŮVĚRY	800 200 007 - bezplatné volání	Linka důvěry pro seniory

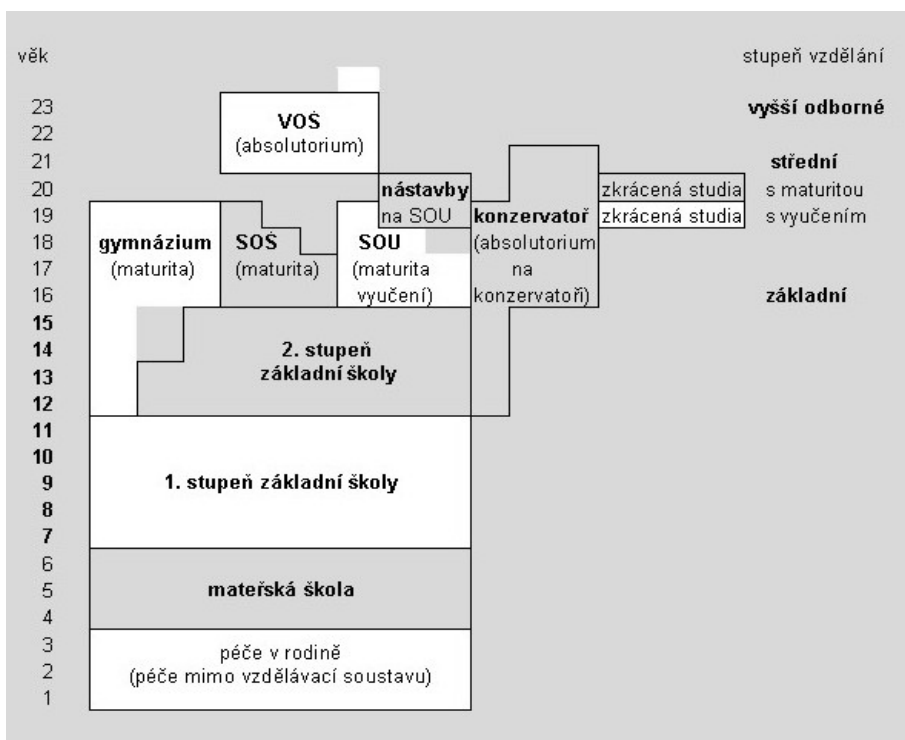
Místem, kam se lze obrátit se žádostí o pomoc a radu v nejrůznějších životních situacích jsou rovněž **občanské poradny**. Bezplatné poradenství se týká sociální problematiky, rodinných a mezilidských vztahů, lidských práv, pracovních-právních vztahů, bydlení, majetkových vztahů, pojištění, finanční problematiky, zdravotnictví, ochrany spotřebitele, apod. Bližší informace o sociálních službách jsou uvedeny v kapitole 10.5.

6. SYSTÉM ŠKOLSTVÍ A UZNÁVÁNÍ VZDĚLÁNÍ

„Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.“
(čl. 33 odst. 1 Listiny základních práv a svobod)

Základními právními předpisy, které upravují vzdělávání, jsou školský zákon a vysokoškolský zákon. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, a další důležité předpisy jsou v platném znění uvedené např. na internetových stránkách MŠMT <http://www.msmt.cz> (► Dokumenty ► Zákony ► Seznam platných předpisů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy) a (► Vzdělávání ► Vysoké školství ► Dokumenty ► Legislativa (► Legislativní normy a související předpisy) resp. na internetových stránkách MV <http://www.mvcr.cz> (► Legislativa ► Sbírka zákonů).

Vzdělávání je založeno na rovném přístupu ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace, na zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce, na vzájemné úctě, respektu, názorové snášenlivosti, na solidaritě a respektování důstojnosti všech účastníků vzdělávání. Základní a střední vzdělávání občanů České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí, je bezplatné. Vzdělávací systém umožňuje každému vzdělávat se po dobu celého života. Vzdělávací systém zahrnuje vzdělávání směřující k dosažení stupně vzdělání, vzdělávání, které k dosažení stupně vzdělávání nesměřuje (základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání a další vzdělávání) a školské služby. Vzdělávací systém umožňuje rovněž vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami, zajišťuje též ústavní výchovu, ochrannou výchovu a preventivní péči.

Stupni vzdělání podle platného školského zákona jsou: stupeň základního vzdělání, stupeň středního vzdělání, stupeň středního vzdělání s výučním listem, stupeň středního vzdělání s maturitní zkouškou, stupeň vyššího odborného vzdělání v konzervatoři a stupeň vyššího odborného vzdělání. (Vysokoškolské vzdělání je upraveno zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách).

Druhy škol jsou mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky.

Druhy školských zařízení jsou školská zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení, školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání, školská účelová zařízení, výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování a školská zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči.

Vzdělávání se organizuje v rámci **školního roku**, který začíná 1. září a končí 31. srpna následujícího kalendářního roku. Školní rok se člení na období školního vyučování a období školních prázdnin. Období školního vyučování začíná 1. září a končí 30. června následujícího roku (přesné datum se může posunout vzhledem k nejbližšímu pracovnímu dni nebo jiným okolnostem) a člení se na dvě pololetí. Období školních prázdnin tvoří podzimní prázdniny, vánoční prázdniny, pololetní prázdniny, jarní prázdniny, velikonoční prázdniny a hlavní prázdniny. Ve školách se vyučuje v pětidenním vyučovacím týdnu.

Specifika vzdělávání cizinců upravuje zejména § 20 školského zákona. Osoby, které nejsou státními občany České republiky a pobývají oprávněně na území České republiky, mají přístup k předškolnímu, základnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání za stejných podmínek jako státní občané České republiky, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy. Cizinci se stávají, dětmi, žáky a studenty příslušné školy za podmínek stanovených školským zákonem, pokud řediteli školy prokáží oprávněnost svého pobytu na území České republiky. Oprávněnost svého pobytu na území ČR nemusí prokazovat v případě žádosti o přijetí do základní školy. Osoby se státní příslušností členského státu Evropské unie nemusí prokazovat oprávněnost svého pobytu na území České republiky. Osobám, které nejsou státními občany České republiky a získaly předchozí vzdělání v zahraniční škole, se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je součástí přijímací zkoušky. Znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, škola u těchto osob ověří rozhovorem.

6. 1. Předškolní vzdělání

Předškolní vzdělávání je organizováno jako nepovinné v **mateřských školách** zřizovaných **státem, krajem, obcí nebo soukromým zřizovatelem. Mateřské školy mohou být i soukromé nebo firemní, pro které rovněž platí školský zákon, pokud jsou vedeny v rejstříku škol MŠMT.** Předškolní vzdělávání se týká až na výjimky dětí od tří do šesti let věku. Do mateřské školy se děti přijímají na žádost rodičů (zákonných zástupců). Místo, termín a dobu pro podání žádosti o přijetí dětí k předškolnímu vzdělávání pro následující školní rok stanoví v dohodě se zřizovatelem ředitel mateřské školy, **ředitel** rozhoduje o přijetí dítěte do mateřské školy, popřípadě o stanovení zkušebního pobytu dítěte, jehož délka nesmí přesáhnout 3 měsíce. K předškolnímu vzdělávání se přednostně přijímají děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Dítě může být přijato k předškolnímu vzdělávání i v průběhu školního roku. **Úplatu za předškolní vzdělávání stanovuje ředitel mateřské školy, poslední ročník, ve kterém dítě dovrší 6ti let věku, se poskytuje bezúplatně (§ 123, odst.2 školského zákona).**

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Bližší podrobnosti o vzdělávání v mateřských školách, podmínkách provozu, stravování, o péči o zdraví a bezpečnost a o stanovení výše úplaty za předškolní vzdělávání, upravuje vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb. **a dále vyhláška 410/2005 o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.**

6. 2. Povinné a základní vzdělávání

Právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách je deklarováno v Listině základních práv a svobod. Na soukromých školách lze vzdělávání poskytovat za úplatu. Povinné vzdělávání trvá devět let, vztahuje se na děti po dosažení šestého roku věku, pokud jim není povolen odklad. Povinné vzdělávání vede zpravidla k dosažení základního vzdělání. Všichni cizinci mají přístup k základnímu vzdělání, pokud pobývají na území ČR.

Ke školní docházce přihlašují dítě jeho rodiče nebo jiní zákonní zástupci. Zápis do prvního ročníku základní školy probíhá od 15. ledna do 15. února. O termínech zápisu jednotlivé základní školy předem informují. Podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území zajišťují obce, které zřídí základní školu nebo zajistí plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí. Na území obce, části obce nebo na území více obcí se vymezují školské obvody spádové školy, v nichž obec zaručuje základní vzdělávání dětem z daného školského obvodu. Vymezením školských obvodů není dotčeno právo zapsat dítě k plnění školní docházky v jiné než spádové základní škole.

Základní škola se člení na první stupeň a druhý stupeň. **První stupeň** trvá 5 let (od prvního ročníku do pátého), **druhý stupeň** trvá čtyři roky (od šestého do devátého ročníku). Po úspěšném ukončení prvního stupně základní školy lze pokračovat v plnění povinné školní docházky na nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia. **Základní vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve třídách nebo školách s upraveným vzdělávacím programem, může s předchozím souhlasem ministerstva trvat deset ročníků, první stupeň je tvořen prvním až šestým ročníkem, druhý stupeň sedmým až desátým ročníkem.**

Stupeň základního vzdělání získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole, na nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídající části osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Stupeň základního vzdělání je možné získat také úspěšným ukončením kursu pro získání základního vzdělání, který realizuje základní nebo střední škola, jestliže uchazeč má splněnou povinnou školní docházku.

Od roku 2007 se na základních školách povinně vyučuje podle vlastních školních vzdělávacích programů. Školy musí vyučovat povinný, státem garantovaný obsah, ale zpravidla vyučují i další, nepovinný obsah. Mezi školami tak mohou být odlišnosti v obsahu, který jde nad závazný rámec, a také ve formách výuky.

Děti všech cizinců, žijící na území ČR, mají ze zákona povinnost chodit do školy. Při porušování této povinnosti hrozí zákonným zástupcům dětí sankce.

6. 3. Střední vzdělávání

Po ukončení základní školy nebo splnění povinné školní docházky lze pokračovat ve vzdělávání ve **střední škole (gymnázium, střední odborná škola, střední odborné učiliště)** nebo v **konzervatoři**. Střední školy připravují žáky k dalšímu studiu nebo k výkonu povolání a pracovních činností. Vzdělávání se uskutečňuje v denní, distanční, večerní nebo kombinované formě. Absolvent získá podle typu vzdělávacího programu a oboru vzdělání střední vzdělání, nebo střední vzdělání s výučním listem, nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou; střední vzdělání s maturitní zkouškou je předpokladem k přijetí na vysokou školu.

O přijetí ke studiu na střední škole rozhoduje ředitel příslušné střední školy v rámci přijímacího řízení. Právní předpisy stanoví **podmínky přijímacího řízení** do středních škol a konzervatoří.

K přijetí do prvního ročníku vzdělávání ve střední škole je potřeba podat přihlášku. Přihlášky ke vzdělávání ve střední škole pro první kolo přijímacího řízení podává zletilý uchazeč nebo zákonný zástupce nezletilého uchazeče řediteli příslušné střední školy, a to na tiskopisu předepsaném ministerstvem a ve stanoveném termínu v § 60b.

Uchazeč odevzdá přihlášku do denní formy vzdělávání řediteli střední školy do 15. března, v případě přihlášky do oborů vzdělání s talentovou zkouškou do 30. listopadu.

Uchazeč, který se přihlásí do jiné než denní formy vzdělávání, odevzdá přihlášku řediteli střední školy do 20. března, v případě přihlášky do oborů vzdělání s talentovou zkouškou do 30. listopadu.

Pro první kolo přijímacího řízení do denní formy vzdělávání může uchazeč podat tři přihlášky.

Uchazeči, kteří ukončují povinnou školní docházku v zahraniční škole, předkládají doklad o dosaženém vzdělání vydaný zahraniční školou a osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení vydaného zahraniční školou nebo rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v případě, že se pro přijetí vyžaduje získání příslušného stupně vzdělání.

Vzdělávání v gymnáziu je zaměřeno všeobecně a připravuje především k vysokoškolskému studiu. Studium je čtyřleté, šestileté, nebo osmileté. Do šestiletého a osmiletého gymnázia jsou přijímáni žáci, kteří ukončili první stupeň základní školy, do čtyřletého gymnázia jsou přijímáni žáci po ukončení devátého ročníku základní školy.

Střední odborné školy (SOŠ) a střední odborná učiliště (SOU) poskytují žákům vedle stupně vzdělání také odbornou kvalifikaci pro výkon povolání nebo odborných pracovních činností a zajišťují i přípravu k vysokoškolskému a vyššímu odbornému vzdělávání. Vzdělávání v SOŠ a SOU se uskutečňuje v cca 240 **oborech odborného vzdělávání**, které lze dělit podle délky studia a stupně poskytovaného vzdělání. Ve dvouletých oborech se dosahuje stupně středního vzdělání, ve tříletých oborech stupně středního vzdělání s **výučním listem** a ve čtyřletých oborech stupně středního vzdělání s **maturitní zkouškou**. Střední vzdělání s maturitní zkouškou je možné získat také **nástavbovým studiem** pro uchazeče, kteří již mají střední vzdělání s výučním listem v některém tříletém oboru. Dvouleté a tříleté obory vzdělání poskytují kvalifikaci pro dělnická a službová povolání, obory vzdělání s maturitní zkouškou poskytují kvalifikaci pro výkon středních technických, manažerských a jiných činností. Střední školy mohou organizovat také **zkrácené studium** pro získání středního vzdělání s výučním listem nebo s maturitní zkouškou pro zájemce, kteří již mají střední vzdělání s výučním listem nebo s maturitní zkouškou a chtějí získat další kvalifikaci v jiném oboru. Zkrácené studium trvá 1 až 2 roky v denní formě vzdělávání.

Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání, poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo umělecko - pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Vzdělávání v konzervatoři vytváří dále předpoklady pro plnooprávný osobní a občanský život, pokračování ve vzdělávání a pro výkon pracovní činnosti. Ke vzdělávání do prvního ročníku šestiletého vzdělávacího programu konzervatoře se přijímají uchazeči, kteří splnili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky. Do prvního ročníku osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře se přijímají uchazeči, kteří úspěšně ukončili pátý ročník základní školy a kteří při přijímacím řízení splnili podmínky pro přijetí prokázáním vhodných schopností, vědomostí, zájmů a zdravotní způsobilosti. Přijímací řízení ke vzdělávání v konzervatoři se koná formou talentové zkoušky.

Úspěšným ukončením vzdělávacího programu v konzervatoři se dosahuje **středního vzdělání s maturitní zkouškou** nebo **vyššího odborného vzdělání v konzervatoři**.

6. 4. Vyšší odborné vzdělávání

Vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Úspěšným ukončením příslušného akreditovaného vzdělávacího programu se dosáhne stupně vyššího odborného vzdělání. Délka vyššího odborného vzdělávání v denní formě je 3 roky včetně odborné praxe, u zdravotnických oborů vzdělání až 3,5 roku.

Ke vzdělávání ve vyšší odborné škole lze přijmout uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou a kteří při přijímacím řízení splnili podmínky pro přijetí prokázáním vhodných schopností, vědomostí, zájmů a zdravotní způsobilosti.

Vyšší odborné vzdělávání se ukončuje absolutoriem. Dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy. Označení absolventa vyšší odborné školy, které se uvádí za jménem, je "diplomovaný specialista" (zkráceně "DiS.").

6. 5. Uznávání zahraničního vzdělání na základních, středních a vyšších odborných školách

Doklad o dosažení základního, středního nebo vyššího odborného vzdělání v zahraničí lze předložit odboru školství příslušného krajského úřadu se žádostí o:

- vydání osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení v ČR,
- rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v ČR ("nostrifikaci").

Osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení v ČR vydá **krajský úřad** v případech, kdy je ČR vázána mezinárodní smlouvou o uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání se zemí, kde je zahraniční škola zřízena a uznána. Pokud ze zahraničního vysvědčení není patrný obsah a rozsah vyučovaných předmětů, předloží cizinec také rámcový obsah vzdělávání oboru, v němž dosažené vzdělání získal. Žádost spolu s ověřeným překladem příslušného dokladu o vzdělání ze země původu se podává na odboru školství příslušného krajského úřadu, kde také získáte příslušný formulář.

Pokud neexistuje mezi ČR a dotýčným státem mezinárodní smlouva o uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání, rozhoduje o nostrifikaci krajský úřad na základě předloženého originálu zahraničního vysvědčení nebo jeho úředně ověřené kopie, přeložené do českého jazyka. Jestliže ze zahraničního vysvědčení není patrný obsah a rozsah vyučovaných předmětů, musí cizinec předložit také rámcový obsah vzdělávání oboru, v němž dosažené vzdělání získal. Pokud neexistuje mezi ČR a dotýčným státem smlouva o právní pomoci, musí být zahraniční vysvědčení superlegalizováno či ověřeno apostillou (blíže viz kapitola 4. 4.).

Krajský úřad pak může rozhodnout trojím způsobem:

1. pokud se obsah a rozsah vzdělání v zahraniční škole v porovnání s obdobným rámcovým vzdělávacím programem v ČR podstatně neodlišuje, rozhodne **kladně** a vydá cizinci nostrifikační doložku o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v ČR,
2. pokud v rámci řízení o nostrifikaci zjistí, že obsah a rozsah vzdělání v zahraniční škole se v porovnání s obdobným rámcovým vzdělávacím programem v ČR podstatně odlišuje, žádost **zamítne**, nebo
3. pokud zjistí, že se obsah a rozsah vzdělání v zahraniční škole odlišuje zčásti nebo cizinec nepředloží zahraničního vysvědčení resp. rámcový obsah vzdělávání oboru, nařídí krajský úřad **nostrifikační zkoušku**. Touto zkouškou se ověřuje, zda znalosti a dovednosti cizince odpovídají cílům a obsahu vzdělávání podle příslušného vzdělávacího programu a její součástí může být i praktická zkouška. Cizinec nevykonává nostrifikační zkoušku z předmětu český jazyk a literatura. O výsledku zkoušky rozhoduje nejméně tříčlenná komise.

Podrobnou úpravu uznávání zahraničního vzdělávání naleznete v § 108 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, v platném znění, a vyhlášce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 12/2005 Sb., která obsahuje podrobnosti nostrifikační zkoušky a vzory osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního dokladu o dosaženém vzdělání a nostrifikační doložky.

Pokud chcete získat bližší informace o uznávání zahraničního vzdělávání, můžete kontaktovat osobně či telefonicky školský odbor krajského úřadu v místě Vašeho bydliště.

6. 6. Vysoké školy

Vysoké školy (dále jen VŠ) v ČR se dělí na **veřejné, státní** (vojenské a policejní) a **soukromé**. Na všechny vysoké školy se koná přijímací řízení. Podmínkou přijetí ke studiu na VŠ (s výjimkou uměleckých VŠ) je dosažení úplného středního všeobecného nebo úplného středního odborného

vzdělání. Na vysokých školách mohou cizinci studovat za stejných podmínek jako občané ČR. Veřejné a státní vysoké školy poskytují vzdělání zdarma, na soukromých školách se platí školné v různé výši. Cizinci, kteří chtějí studovat na veřejné vysoké škole v ČR v jiném než českém jazyce, si musejí své studium hradit z vlastních prostředků. Na vysoké škole je možné studovat v denním studiu (každodenní docházka do školy dle zvolených předmětů), v distančním (dálkové, do školy se dochází zpravidla jen několik dní v měsíci) a v kombinovaném studiu.

6. 7. Uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace

Cizinec – absolvent zahraniční vysoké školy může požádat o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace. Je zapotřebí, aby byl držitelem zahraničního dokladu o studiu nebo ukončení studia. Písemná žádost se podává na:

- rektorátě veřejné vysoké školy, která uskutečňuje obsahově obdobný akreditovaný studijní program;
- Ministerstvu obrany, jde-li o vysokoškolské vzdělání získané v oblasti vojenství;
- Ministerstvu vnitra, jde-li o vysokoškolské vzdělání získané v oblasti bezpečnostních služeb;
- Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, jde-li o vysokoškolské vzdělání získané v Afghánistánu, Bulharsku, Slovinsku, Bosně a Hercegovině, Maďarsku, Polsku, Gruzii, Moldávii, Turkmenistánu, Tádžikistánu.

Na výše zmíněném příslušném místě předložíte **písemnou žádost** (formuláře nejsou stanoveny, můžete využít vzor žádosti na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nebo veřejné vysoké školy) o uznání zahraničního vzdělání a kvalifikace, která musí obsahovat datum narození, adresu trvalého bydliště, název a adresu zahraniční vysoké školy, název studijního programu a oboru studia, datum zahájení a ukončení studia. K žádosti je zapotřebí přiložit úředně ověřenou a do českého jazyka přeloženou kopii diplomu a seznam vykonaných zkoušek nebo dodatek k diplomu (tzv. "Diploma Supplement"). Přílohy musí být ověřeny apostillou nebo superlegalizovány (viz. kapitola 4. 4.).

Lhůta pro vyřízení žádosti je 30 dnů. Proti zamítavému rozhodnutí lze podat odvolání k Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, pokud o uznání rozhodovala veřejná vysoká škola, nebo přímo k ministrovi školství, jestliže napadené rozhodnutí vydalo příslušné ministerstvo.

6. 8. Další formy vzdělávání: jazykové kurzy, kurzy češtiny a vzdělávání dospělých

➤ Jazykové vzdělávání

Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení a jejich fungování je řízeno školským zákonem. Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky se od komerčních jazykových škol odlišují v těchto aspektech: 1.) garantují státem definovanou kvalitu jazykového vzdělávání, 2.) udílejí státní jazykové zkoušky, 3.) učitelé musejí být zaměstnanci školy a musejí splnit kvalifikační předpoklady dle zákona.

<http://www.vuppraha.cz/> - webové stránky, na kterých je možné nalézt vzdělávací dokumenty jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky

Nabídka v oblasti jazykové výuky je v současné době velmi široká. Existuje řada jazykových škol a agentur nabízející nejrůznější formy výuky jazyka – individuální, skupinové, intenzivní, měsíční, půlroční, roční, kurzy dopolední, odpolední i večerní. Také nabídka jednotlivých jazyků je široká, mezi základní patří jazyk anglický, německý, ruský, francouzský, španělský. Cena se liší v závislosti na délce a intenzitě studia (je však nutné počítat spíše s částkou v řádech několika tisíců korun).

➤ Kurzy českého jazyka

Kurzy českého jazyka pro cizince pořádají jazykové školy, jazykové agentury, některé nestátní neziskové organizace a integrační centra (viz kapitoly 15. a 16.). Existuje široká nabídka kurzů od začátečníků po odbornou přípravu (například obchodní čeština), různé délky a intenzity, některé jsou zakončeny zkouškou. Vybrané jazykové školy nabízejí státní jazykovou zkoušku z českého jazyka pro cizince včetně přípravného kurzu. Pro studenty vysokých škol zřídila většina vysokých škol centra jazykové přípravy cizinců, některé z nich realizují výuku i pro nestudenty. Výuku českého jazyka pro cizince podporují i ústřední orgány státní správy v rámci programů integrace dlouhodobě a legálně usazených cizinců v ČR formou financování projektů pořádaných nevládními organizacemi a integračními centry. K udělení trvalého pobytu je v některých případech nutno doložit složení zkoušky z ČJ (viz kapitola 4.3.).

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Texty právních předpisů v oblasti vzdělávání (včetně školského zákona) je možné nalézt rovněž na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy – <http://www.msmt.cz> (► Dokumenty ► Přehled školských předpisů)
- Adresář mateřských škol je dostupný na <http://www.msmt.cz> (► Vzdělávání ► Rejstřík škol a školských zařízení). Informace je možné získat rovněž od ředitele mateřské školy či obecního úřadu v místě vašeho bydliště.
- Podrobný přehled základních škol v ČR naleznete na internetových stránkách MŠMT – <http://www.msmt.cz> (► Vzdělávání ► Rejstřík škol a školských zařízení)
- Podrobný přehled středních škol v ČR naleznete na internetových stránkách MŠMT – <http://www.msmt.cz> (► Vzdělávání ► Rejstřík škol a školských zařízení) a další užitečné informace na stránkách Ústavu pro informace ve vzdělávání – <http://www.uiv.cz>
- Informace o oborech vzdělání najdete na stránkách Národního ústavu odborného vzdělávání www.nuov.cz včetně databáze škol (<http://data.nuov.cz/>) a kariérového poradenství (<http://www.nuov.cz> ► Vzdělávání a trh práce)
- Na Portále veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Životní situace ► Občan ► Vzdělání, věda a výzkum ► Střední a vyšší školy) najdete podrobné informace, jak řešit nejrůznější životní situace spojené se vzděláváním
- Na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy – <http://www.msmt.cz> naleznete vedle řady dalších zajímavých informací také adresář veřejných i soukromých VŠ a akreditované studijní programy VŠ ((► Vzdělávání ► Vysoké školství ► Vysoké školy), dále podrobný přehled právních předpisů týkajících se vysokého školství ((► Vzdělávání ► Vysoké školství ► Vysoké školy (► Dokumenty ► Legislativa)
- Pokud chcete získat bližší informace o uznávání zahraničního vzdělávání, můžete kontaktovat osobně či telefonicky školský odbor krajského úřadu v místě Vašeho bydliště (adresy krajských úřadů najdete na internetových adresách www.portal.gov.cz (► Adresář ► Kraje), Magistrát Hlavního města Prahy na [http://www.prahamesto.cz/\(50fzh3rpmxs4jf453ckkkw45\)/Default.aspx](http://www.prahamesto.cz/(50fzh3rpmxs4jf453ckkkw45)/Default.aspx))
- Podrobnější informace o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání lze získat také na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy – <http://www.msmt.cz> a na stránkách Střediska pro ekvivalenci dokladů o vzdělání – Centrum pro studium vysokého školství – <http://www.csvs.cz>
- Jeden z přehledů jazykových kurzů českého jazyka pro cizince naleznete na <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2131271>
- Informace o institucích jazykového vzdělávání najdete např. na adresách <http://jazykove-skoly.cz/> nebo <http://www.jazykovky.cz/>.

7. SYSTÉM ZDRAVOTNICTVÍ A ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Podle článku 31 Listiny základních práv a svobod má každý právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon. Zdravotní péče se zpravidla poskytuje na základě zdravotního pojištění. V případě, že osoba není účastna zdravotního pojištění, případně se jedná o zdravotní péči, která není hrazena ze zdravotního pojištění, poskytuje se zdravotní péče za úhradu.

Každý zdravotnický pracovník je povinen poskytovat neprodleně první pomoc každému, jestliže by bez této pomoci byl ohrožen jeho život nebo vážně ohroženo zdraví a není-li pomoc včas dosažitelná obvyklým způsobem, a zajistit mu podle potřeby další odbornou péči (např. ve zdravotnickém zařízení).

Zdravotní péče je poskytována podle *zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu* v platném znění. Jde jak o péči ambulantní, tak o péči ústavní, podle toho, co vyžaduje zdravotní stav pacienta.

Typy zdravotního pojištění

V ČR existují dva typy zdravotního pojištění:

- **povinné veřejné zdravotní pojištění**, účast v něm vzniká při splnění podmínek přímo ze zákona (převažující forma);
- **cestovní zdravotní pojištění**, které vzniká uzavřením pojistné smlouvy:
  - o **krátkodobé**
  - o **dlouhodobé**

7. 1. Veřejné zdravotní pojištění

Účast v systému veřejného zdravotního pojištění **vzniká** ze zákona:

- osobám s trvalým pobytem na území ČR;
- osobám, které jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území ČR;
- příslušníkům třetích států, kteří legálně pobývají na území členského státu EU a vztahuje se na ně nařízení Rady (EHS) 1408/71 (tedy splňují podmínku migrace mezi členskými státy - např. předchozí výdělečná činnost na území jiného členského státu EU - viz nařízení Rady (EHS) 859/2003, které rozšiřuje osobní rozsah nařízení 1408/71).

Účast v systému veřejného zdravotního pojištění **zaniká**:

- ukončením trvalého pobytu na území ČR;
- ukončením zaměstnaneckého poměru v ČR (v případě osob bez trvalého pobytu v ČR);
- okamžikem, kdy pro příslušníky třetích států, na které se vztahuje nařízení Rady (EHS) 1408/71, přestanou být aplikovatelné české právní předpisy o sociálním zabezpečení;
- úmrtím pojištěnce nebo jeho prohlášením za mrtvého.

➤ **Plátcí pojistného**

U účastníků veřejného zdravotního pojištění je plátců pojistného několik, jsou to:

- pojištěnci;
- zaměstnavatelé;
- stát.

Pokud je účastník systému veřejného zdravotního pojištění **zaměstnancem**, podílí se na úhradě pojistného spolu se zaměstnancem také jeho zaměstnavatel.

Pojistné za zaměstnance odvádí zaměstnavatel, příslušnou částku mu sráží z platu a poukazuje příslušně pojišťovně. Při nástupu zaměstnance do zaměstnaneckého poměru musí o této skutečnosti zaměstnavatel nejpozději do 8 dnů informovat příslušnou zdravotní pojišťovnu. Pokud zaměstnanec zjistí, že to zaměstnavatel neučinil, je povinen sám neprodleně tuto skutečnost pojišťovně oznámit.

Za některé osoby, které jsou účastny na veřejném zdravotním pojištění, je plátcem pojistného stát. Jde zejména o nezaopatřené děti (do 26 let věku), poživatele důchodů z důchodového pojištění ČR,

příjemce rodičovského příspěvku, matky na mateřské a rodičovské dovolené, uchazeče o zaměstnání (kteří jsou zaregistrovaní na úřadu práce) a další. Aby byl za uvedené osoby plátcem pojistného stát, je nutné, aby tyto osoby byly účastny systému veřejného zdravotního pojištění – jelikož je evidentní, že se nejedná o zaměstnance, týká se to pouze osob s trvalým pobytem.

➤ **Práva a povinnosti cizinců při čerpání zdravotní péče v ČR**

Cizinec, účastník systému **veřejného zdravotního pojištění**, má stejná práva jako každý jiný pojištěnec, má zejména **právo na**:

- výběr zdravotní pojišťovny (zdravotní pojišťovnu lze změnit pouze jednou za 12 měsíců, a to vždy jen k prvnímu dni kalendářního čtvrtletí);
- výběr lékaře a zdravotnického zařízení, kteří jsou ve smluvním vztahu k příslušné zdravotní pojišťovně (toto právo může pojištěnec uplatnit jednou za tři měsíce);
- zdravotní péči bez přímé úhrady (s výjimkou výkonů, které ze zákona nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění);
- výdej léčivých přípravků a potravin pro zvláštní lékařské účely bez přímé úhrady, jde-li o přípravky a potraviny hrazené z veřejného zdravotního pojištění a předepsané v souladu se zákonem.

Pojištěnci vznikají rovněž **povinnosti**, mezi které patří zejména:

- povinnost hradit příslušné zdravotní pojišťovně pojistné;
- prokazovat se při poskytování zdravotní péče platným průkazem pojištěnce;
- oznámit své zdravotní pojišťovně do 8 dnů nástup nebo ukončení zaměstnání (pokud tak neučiní zaměstnavatel) a dále zahájení či ukončení podnikatelské činnosti, získání trvalého pobytu, změnu zdravotní pojišťovny, skutečnosti rozhodné pro vznik a zánik povinnosti státu platit pojistné, narození dítěte (zdravotní pojišťovně, u které je pojištěna matka dítěte v den jeho narození) a ztrátu nebo poškození průkazu pojištěnce;
- vrátit průkaz pojištěnce při zániku zdravotního pojištění, změně zdravotní pojišťovny nebo dlouhodobém pobytu v cizině;
- oznamovací povinnost při změně osobních údajů a údajů o pobytu (do 30 dnů).
- hradit zdravotnickému zařízení regulační poplatky

V případě pochybností o tom, zda je péče poskytována náležitým způsobem, se pojištěnec může obrátit na vedoucího zdravotnického zařízení nebo na jeho zřizovatele, v případě nedostatků odborného nebo etického postupu lékaře na Českou lékařskou komoru, Českou stomatologickou komoru nebo Českou lékárnickou komoru, nebo na zdravotní pojišťovnu, jejímž je pojištěncem, případně na orgán státní správy, který zdravotnické zařízení zaregistroval.

➤ **Rozsah hrazené zdravotní péče**

Péče hrazená z veřejného zdravotního pojištění:

Zdravotní péče plně hrazená z prostředků veřejného zdravotního pojištění zahrnuje ambulantní a ústavní péči, pohotovostní a záchranou službu, preventivní péči, dispenzární péči, poskytování léčivých přípravků, zdravotnických prostředků a stomatologických výrobků, lázeňskou péči, péči v odborných dětských léčebnách a ozdravovnách, závodní preventivní péči, dopravu nemocných (vyžaduje-li to zdravotní stav pojištěnce) a náhradu cestovních nákladů, posudkovou činnost (pouze do jisté míry) a prohlídku zemřelého a pitvu.

Pojištěnci se podílejí **na úhradách některých výkonů, případně zdravotnických prostředků**, které jdou nad rámec stanovený zákonem. Jde například o některé stomatologické výkony, část lázeňské péče, a zejména o spoluúčast na úhradě některých léčiv. Část léků je pojišťovnami hrazena zcela, u části se pacient finančně podílí doplatkem. Přitom v každé skupině léčiv musí být nejméně jedno, které je pojišťovnou zcela hrazeno, a u ostatních musí lékař pacienta předem upozornit na povinnost doplatku při převzetí léku v lékárně. Náklady na léčiva a zdravotnické prostředky v průběhu

nemocniční léčby jsou hrazeny v plné výši. Zdravotní péče, na kterou se **veřejné zdravotní pojištění nevztahuje** a kterou je třeba **hradit přímo**, je vymezena zákonem. Jde například o vybrané stomatologické výkony nebo akupunkturu.

7. 2. Cestovní zdravotní pojištění

Cizinci, kteří nesplňují podmínky pro účast na veřejném zdravotním pojištění, mohou uzavřít cestovní zdravotní pojištění například u Pojišťovny VZP, a.s., Victoria Volksbanken, a.s., Pojišťovna Slavia, a.s., Maxima pojišťovna, a.s. a UNIQA pojišťovna.

U pojišťoven bez řádné registrace může hrozit riziko, že zdravotní péči neuhradí. Ověřte si, zda je pojišťovna, u které se chcete pojistit, v ČR řádně registrována, na webových stránkách České národní banky – <http://www.cnb.cz>

1. Krátkodobé cestovní zdravotní pojištění (při pobytu do 365 dnů)

Toto pojištění je vhodné při krátkodobém pobytu na území ČR, např. za účelem turistiky nebo z pracovních důvodů. Z pojištění se hradí pouze nutná a neodkladná zdravotní péče, včetně akutního ošetření zubů. Rozsah a podmínky pojištění jsou stanoveny pojistnou smlouvou. Pojištění se sjednává na jednotlivé dny, přičemž minimální pojistná doba obvykle činí tři dny.

2. Dlouhodobé zdravotní pojištění

Toto pojištění je vhodné pro osoby zdržující se v České republice dlouhodobě – po dobu alespoň šesti měsíců, což je minimální doba, na kterou lze toto pojištění uzavřít. Pojištění vzniká na základě uzavření smlouvy a ke dni, který smlouva stanoví, končí uplynutím lhůty sjednané ve smlouvě případně z jiných důvodů uvedených v zákoně o pojistné smlouvě. Pojištění kryje užší rozsah zdravotní péče než veřejné zdravotní pojištění. Rozsah a podmínky pojištění jsou stanoveny smlouvou a pojistnými podmínkami.

Dlouhodobé zdravotní pojištění se uzavírá s osobami, které nejsou starší 70 let, a na základě vstupní lékařské prohlídky ve zdravotnickém zařízení, které určí pojišťovna. Pojištění se uzavírá na dobu 6 až 24 měsíců, a to vždy na celé měsíce, po skončení platnosti smlouvy je možné uzavřít vždy znovu další smlouvu až na dobu 24 měsíců. Platí se v české měně předem na celé pojistné období. Podmínky, za kterých se smluvní pojištění sjednává, rozsah pojistného plnění, práva a povinnosti pojištěného a pojistitele a způsob placení pojistného stanoví pojistné podmínky a musí být v souladu se zákonem o pojišťovnictví a pojistné smlouvě.

➤ **Plátcí pojistného**

U **smluvního** zdravotního pojištění jsou pojistníci zpravidla i plátcí.

➤ **Práva a povinnosti cizinců při čerpání zdravotní péče v ČR**

V případě pochybností o tom, zda je péče poskytována náležitým způsobem, se pojištěný (pojistník) může obrátit na vedoucího zdravotnického zařízení nebo na jeho zřizovatele, v případě nedostatků odborného nebo etického postupu lékaře na Českou lékařskou komoru, Českou stomatologickou komoru nebo Českou lékárnickou komoru, případně na orgán státní správy, který zdravotnické zařízení zaregistroval.

➤ **Rozsah hrazené zdravotní péče**

Péče hrazená z dlouhodobého smluvního pojištění

Rozsah zdravotní péče hrazené na základě dlouhodobého smluvního zdravotního pojištění je dán pojistnými podmínkami, které obsahují výčet druhů péče, jež se z dlouhodobého smluvního pojištění nehradí.

Rozsah péče hrazené z tohoto typu smluvního pojištění obvykle zahrnuje diagnostickou, léčebnou, ambulantní a ústavní péči, náklady na úhradu léků a zdravotnických prostředků (ve stejném rozsahu

jako osobám pojištěným na základě veřejného zdravotního pojištění s několika málo výjimkami), vydaje spojené s dopravou potřebnou k dosažení zdravotnického zařízení.

Péče hrazená na základě krátkodobého smluvního pojištění

Rozsah zdravotní péče hrazené na základě krátkodobého smluvního zdravotního pojištění je dán pojistnými podmínkami příslušné pojišťovny.

Bezplatné poskytování zdravotní péče na základě mezinárodních smluv

Na území ČR je také (mimo rámec veřejného zdravotního pojištění) poskytována zdravotní péče cizím státním příslušníkům na základě:

1. **dohod o bezplatném poskytování zdravotní péče**, uzavřených mezi ČR a jejich domovským státem. Jedná se především o smlouvy o bezplatném poskytování nutné a neodkladné zdravotní péče na území ČR nebo o smlouvy o vzájemném prominutí úhrad. Pro uplatnění nároku na zdravotní péči na základě těchto smluv prokazuje cizí státní příslušník občanství cestovním pasem a důvodem pobytu v ČR. Takto poskytnutou zdravotní péči hradí Ministerstvo zdravotnictví ČR. V současnosti jsou takové platné dohody uzavřeny s těmito státy: Afghánistán, Jemen, Kuba, Libye, Maroko, Bosna a Hercegovina.
2. Druhým typem smluv jsou dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení, pokud je jejich součástí poskytování zdravotní péče. Obecně lze říci, že péče poskytovaná na základě těchto smluv je též omezena na péči nutnou a neodkladnou, po předchozím schválení příslušné zdravotní pojišťovny však může být poskytována i v širším rozsahu. Při čerpání zdravotní péče na základě těchto smluv se dotčené osoby prokazují formuláři vystavenými jim příslušnou institucí v jejich státě původu. Tyto smlouvy jsou uzavřeny s následujícími státy: Chorvatsko, Makedonie, Turecko, Srbsko a Černá Hora.

!!! UPOZORNĚNÍ !!!

V případě, kdy váš stav vyžaduje nutnou a neodkladnou zdravotní péči, máte právo na poskytnutí takové péče nejbližším zdravotnickým zařízením i bez předložení kartičky pojištěnce. V těchto případech vás musí ošetřit každý lékař. Úhrada nákladů za takto poskytnutou zdravotní péči se liší podle toho, zda jste pojištěn ve veřejném zdravotním pojištění, zda máte uzavřeno soukromé zdravotní pojištění, či zda jste osobou zcela nepojištěnou, která vzniklé náklady hradí sama z vlastních prostředků.

7. 3. Povinné očkování

Povinné očkování se týká zejména dětí (s výjimkou tetanu, kde probíhá přeočkování dospělých každých deset až patnáct let). Na termíny očkování by Vás měl upozornit Váš dětský nebo praktický lékař při pravidelných prohlídkách. Očkování jsou nezbytná pro zdravý vývoj dítěte a jsou v rámci systému veřejného zdravotního pojištění hrazena v plné výši zdravotními pojišťovnami (skutečnost, zda jsou očkování hrazena na základě uzavřeného smluvního zdravotního pojištění, závisí plně na smluvních podmínkách daného pojištění).

7. 4. Organizace systému poskytování zdravotní péče v ČR

Na území ČR existují státní a nestátní zdravotnická zařízení. Většina zařízení má uzavřenu smlouvu o poskytování a úhradě zdravotní péče s některou zdravotní pojišťovnou a poskytují pacientům pojištěným u příslušné zdravotní pojišťovny zdravotní péči bez přímé úhrady. Na tuto

skutečnost je však nutno se předem informovat (zeptat se, jestli má daný lékař smlouvu s pojišťovnou, u které jste pojištěni).

➤ **Ambulantní péče**

V případě onemocnění se pacient obrací zpravidla nejprve na lékaře tzv. **primární péče**, kteří působí v okolí jeho bydliště. Jsou to všeobecní praktičtí lékaři, praktičtí lékaři pro děti a dorost, zubní lékaři (stomatologové) a ženští lékaři (gynekologové). Pokud pacient z jakéhokoliv důvodu nezná lékaře nebo zdravotnická zařízení, může se informovat na městském nebo obecním úřadě. Je ovšem také možné vyžádat si radu od zdravotní pojišťovny nebo vyhledat lékaře v telefonním seznamu. Při výběru lékaře je třeba mít na paměti, že se lze přihlásit pouze k lékaři, který má uzavřenu smlouvu o poskytování zdravotní péče s pojišťovnou, u níž je pacient pojištěn. U všech lékařů primární péče se musí pacient, v případě, že je účasten systému veřejného zdravotního pojištění, nejprve zaregistrovat. Registrací se lékař zavazuje k soustavné péči, tj. k zajišťování základní péče (včetně návštěvní služby) a v případě potřeby k zajištění speciální péče u lékařů specialistů nebo v nemocnici. Pojištěnci smluvního zdravotního pojištění se u lékařů neregistrují, jejich ošetření provádějí smluvní lékaři pojistitele.

Lékař může odmítnout pacienta zaregistrovat pouze v případech, kdy by jeho přijetí znamenalo pro lékaře takové pracovní zatížení, jež by mu znemožnilo kvalitní péči o tohoto pacienta či o jiné pacienty, které již ve své péči má. Lékař ovšem nemůže odmítnout ošetření v případě neodkladné péče (úrazu, akutního náhlého onemocnění). V případě odmítnutí má pacient právo, aby mu lékař odmítnutí potvrdil písemně. Pokud budete mít o zdůvodnění pochybnosti, obraťte se na zdravotní pojišťovnu s žádostí o prošetření.

Pokud zdravotní stav pacienta vyžaduje specializovanou péči, doporučí mu lékař primární péče **odpovídající specializované zdravotnické zařízení**, jež má smlouvu s pacientovou zdravotní pojišťovnou, a vydá pro potřeby pacienta doporučení k odborné péči nebo žádost o konziliární vyšetření. Vyžaduje-li zdravotní stav neodkladnou péči u specializovaného lékaře, není doporučení praktického lékaře nutné. Odborný ošetřující lékař pak registrujícího lékaře informuje o svých zjištěních a postupech léčby, případně doporučí další postupy léčby či uvede doporučení týkající se pracovní schopnosti pacienta.

➤ **Ústavní péče (léčba v nemocnici)**

Pokud to vyžaduje charakter onemocnění, doporučí lékař primární péče nebo ambulantní specialista pacientovi léčbu v nemocnici nebo mu přímo toto přijetí sám dohodne. Po skončení vyšetření a léčby v nemocnici je pacient propuštěn a ošetřujícímu lékaři je odeslána zpráva o způsobu a výsledcích ošetření v ústavní léčbě s doporučením dalších postupů. Lůžková péče je vedle nemocniční péče poskytována v síti odborných léčebných ústavů.

➤ **Pohotovostní a záchranná služba**

Zdravotní péče je zajištěna i v případě náhlého onemocnění nebo úrazu v době mimo ordinační hodiny nebo v nepřítomnosti ošetřujícího lékaře a rovněž pro případy náhlých těžkých onemocnění, kdy se pacient nemůže sám dopravit k lékaři a kdy je nezbytné rychlé ošetření a přeprava do zdravotnického zařízení, aby nedošlo k nebezpečnému zhoršení zdravotního stavu nebo ohrožení života (srov. kapitolu 5. 5.).

➤ **Lékárny**

Lékárny zajišťují pacientům léčiva a zdravotnické prostředky, a to jak na základě lékařského předpisu, tak i bez něj. Lékárny vydávají pacientům léčiva podle předpisu buď bez úhrady, pokud je cena léčiva zdravotní pojišťovnou hrazena zcela, nebo za příslušný doplatek, pokud pojišťovna hradí pouze část ceny léčiva. Za vydání každé položky na receptu, je-li alespoň částečně hrazena z veřejného zdravotního pojištění, se platí 30 Kč, bez ohledu na počet předepsaných balení. Lékařský

předpis z pohotovostní služby platí nejdéle 1 den, předpis na antibiotika a antimikrobiální chemoterapeutika platí 5 dní a ostatní předpisy platí obvykle 14 dní. Lékárny vydávají vedle léčiv i některé zdravotnické prostředky. Většinou se zajišťováním těchto pomůcek zabývají i specializovaná pracoviště, která také pracují na základě smluv se zdravotními pojišťovnami a pomůcky vydávají na základě lékařských předpisů buď bez úhrady ze strany pacienta nebo s jeho spoluúčastí nebo za plnou úhradu. Příslušná zdravotní pojišťovna může půjčovat některé zdravotnické prostředky.

7. 5. Ochrana a podpora veřejného zdraví

Se systémem poskytování zdravotní péče v ČR souvisí také ochrana a podpora veřejného zdraví.

Práva a povinnosti v této oblasti upravuje zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně tento zákon a jeho prováděcí předpisy zahrnují např. opatření k zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění, dále také opatření k ochraně zdraví při práci, hygienické požadavky na vodu a zásobování vodou atd. Státní správu v této oblasti vykonávají orgány ochrany veřejného zdraví, mezi které podle výše zmiňovaného zákona patří Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice, některá další ministerstva a krajské úřady. Ochranou a podporou veřejného zdraví se kromě orgánů ochrany veřejného zdraví zabývají také zdravotní ústavy. Všechny zdravotní ústavy poskytují služby v oblasti očkování, na většině pracovišť můžete také nalézt poradny podpory zdraví, které nabízejí poradenství v oblasti zdravé výživy, v boji proti kuřáctví, nadváze, HIV/AIDS apod.

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Adresář zdravotních pojišťoven najdete na internetových stránkách Ministerstva zdravotnictví <http://www.mzcr.cz> (► Ministerstvo zdravotnictví ► Zdroje informací ► Zdravotní pojišťovny)
- Internetové stránky České lékařské komory – <http://www.lkcr.cz>
- Internetové stránky České lékárnické komory – <http://www.lekarnici.cz>
- Informace pro osoby pojištěné podle nařízení Rady (EHS) 1408/71 a cizince ze států, s nimiž byly uzavřeny dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení naleznete na <http://www.cmu.cz> (► Pro pojištěnce ► Smluvní státy)
- Maxima pojišťovna, a.s. - Pojištění cizinců <http://www.maxima-as.cz/injury.php?id=01>
- Pojišťovna VZP, a.s. – pojištění cizinců <http://www.pvzp.cz/cs/>
- Slavia pojišťovna, a.s. - Pojištění cizinců <http://www.pojistovna-slavia.cz/zdravotni-pojisteni-cizincu>
- UNIQA pojišťovna, - Pojištění cizinců http://www.uniqa.cz/uniqa_cz/cms/privat/foreignes/index.jsp
- VICTORIA-VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.- Pojištění cizinců <http://www.victoria.cz/>

8. ZAMĚŠTNÁNÍ

Veškeré potřebné informace k zaměstnávání cizinců v České republice získáte zejména na úřadech práce a na integrovaném portále MPSV věnovaném zaměstnanosti – <http://portal.mpsv.cz/sz>

Cizinci mohou být v ČR výdělečně činní dvěma základními způsoby, buď jako **zaměstnanci** nebo jako **podnikatelé** (o podnikání blíže v kapitole 9.).

8. 1. Zaměstnávání cizinců – postup

Podmínky zaměstnávání cizinců na území ČR jsou stanoveny zejména v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění (dále jen zákon o zaměstnanosti). Státní příslušník jiného členského státu Evropské unie a jeho rodinný příslušník k výkonu zaměstnání na území České republiky nepotřebuje povolení k zaměstnání.

Cizinci z třetích zemí mohou být přijati do zaměstnání a zaměstnávání za předpokladu, že

- **cizinec má platné povolení k zaměstnání** a platné vízum k pobytu vydané za účelem zaměstnání či povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání **nebo**
- **je držitelem zelené karty** (nový druh povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání ve zvláštních případech, který je určen pro cizince ze zemí určených vyhláškou Ministerstva vnitra č. 461/2008 Sb.)

➤ **Povolení k zaměstnání**

Cizinec může na území ČR vykonávat zaměstnání pouze za předpokladu, že má platné povolení k zaměstnání a **platné povolení k pobytu na území ČR nebo je-li držitelem zelené karty**. Z tohoto pravidla **existují výjimky** (uvedené v § 98 zákona o zaměstnanosti); tato povinnost se tak nevztahuje zejména na cizince s povoleným trvalým pobytem, azylanty a cizince pobývající v ČR na základě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny s cizincem, kterému byl udělen trvalý pobyt či azyl. Povolení k zaměstnání se nevyžaduje také u cizince, který na území České republiky studuje formou denního nebo prezenčního studia, dokončil středoškolské či vysokoškolské studium na území ČR, vykonává soustavnou vzdělávací činnost jako pedagogický pracovník, akademický pracovník vysoké školy nebo vědecký, výzkumný nebo vývojový pracovník. Dále povolení k zaměstnání nepotřebuje cizinec, který na území ČR pobývá na základě povolení k dlouhodobému pobytu rezidenta jiného členského státu Evropské unie za účelem zaměstnání, pokud od vydání tohoto povolení uplynulo více než 12 měsíců.

Vykonává-li cizinec na území ČR více zaměstnání současně musí mít povolení k zaměstnání ke každému pracovnímu poměru zvlášť. Za zaměstnání se považuje i plnění úkolů **vyplývajících z předmětu činnosti právnické osoby** zajišťovaných společníkem, statutárním orgánem nebo členem statutárního **nebo jiného** orgánu obchodní společnosti pro obchodní společnost nebo členem družstva nebo členem statutárního nebo jiného orgánu družstva pro družstvo. Povolení k zaměstnání se vyžaduje i tehdy, má-li cizinec vykonávat práci na území ČR v pracovním vztahu k zahraničnímu zaměstnavateli, který ho k výkonu této práce vyslal na základě obchodní nebo jiné smlouvy uzavřené s tuzemskou právnickou nebo fyzickou osobou.

Povolení k zaměstnání však nelze vydat cizinci, který v České republice požádal o udělení azylu, a to po dobu 12 měsíců ode dne podání žádosti o udělení azylu.

Pro vydání povolení k zaměstnání je příslušný **úřad práce**, v jehož obvodu bude cizinec zaměstnání vykonávat. Cizinec může být při podávání žádosti zastoupen zaměstnavatelem nebo jiným zástupcem, a to na základě plné moci. Podání žádosti o vydání povolení k zaměstnání podléhá správnímu poplatku ve výši 500 Kč.

Povolení k zaměstnání může úřad práce vydat za podmínky, že se jedná o tzv. **ohlášené volné pracovní místo** (to znamená pracovní místo, jehož vytvoření či uvolnění oznámil zaměstnavatel úřadu práce). Povolení k zaměstnání úřad práce vydá až poté, co je volné pracovní místo po určitou dobu

v nabídce pracovních míst úřadu práce a toto místo se úřadu práce nepodařilo s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek volných pracovních sil obsadit osobou, která je evidována jako uchazeč o zaměstnání. Některým kategoriím cizinců vydá úřad práce povolení bez ohledu na situaci na trhu práce (např. stážistům, tj. cizincům, kteří budou zaměstnáni na časově vymezené období za účelem zvyšování svých dovedností a kvalifikace ve zvoleném zaměstnání, avšak nejdéle na dobu jednoho roku). Povolení k zaměstnání je nepřenosné a je tedy platné pouze pro zaměstnání u zaměstnavatele, který je uveden v rozhodnutí. To platí i pro druh zaměstnání a **místo výkonu práce**. Povolení k zaměstnání na území ČR se vydává **na dobu určitou, nejdéle však na dobu 2 let**. Pokud dojde v době před ukončením platnosti povolení k zaměstnání ke změně některé z uvedených skutečností, je cizinec povinen požádat místně příslušný úřad práce o vydání nového povolení k zaměstnání. Pokud pracovní poměr (dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce) skončí dříve, **vyprší i platnost povolení k pobytu za účelem zaměstnání**.

Úřad práce může s ohledem na situaci na trhu práce na žádost cizince **povolení k zaměstnání prodloužit**, a to opakovaně, vždy však nejdéle na dobu **2 let**. O prodloužení povolení k zaměstnání je třeba požádat příslušný úřad práce nejpozději 30 dnů před uplynutím doby platnosti stávajícího povolení. Podmínkou prodloužení povolení k zaměstnání je výkon stejné práce u stejného zaměstnavatele **a ve stejném místě výkonu práce**. Žádost o prodloužení povolení k zaměstnání obsahuje stejné náležitosti jako žádost o povolení k zaměstnání. K žádosti se přikládá pouze vyjádření zaměstnavatele, že cizince i nadále zaměstná. S prodlouženým povolením k zaměstnání na území ČR je třeba se dostavit na místně příslušnou cizineckou policii a podat žádost o prodloužení doby pobytu u víza k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání nebo podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání či o jeho prodloužení. Tuto žádost je nutné podat **nejdříve 120 dnů a nejpozději 14 dnů** před uplynutím doby pobytu na vízum nad 90 dnů resp. povolení k dlouhodobému pobytu.

Cizinec, který je zaměstnán bez povolení k zaměstnání nebo vykonává práci v rozporu s vydaným povolení k zaměstnání, se dopouští přestupku, za který **může být pokutován do výše 10 000 Kč**.

Zaměstnavatel (může jít o právnickou i **podnikající fyzickou osobu**), který umožní cizinci výkon nelegální práce, **se dopouští správního deliktu a lze mu uložit pokutu až do výše 5. 000.000 Kč**.

➤ **Ochranná lhůta**

Pokud Váš pracovní poměr skončil, můžete v určitých případech dle zákoníku práce využít **60 – DENNÍ OCHRANNOU LHŮTU PO UKONČENÍ PRACOVNÍHO POMĚRU**, a to pokud :

- Váš pracovní poměr skončil z některého z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až e) zákoníku práce nebo dohodou z týchž důvodů, anebo okamžitým zrušením podle § 56 zákoníku práce;
- jste ke dni skončení pracovního poměru pobýval na území za účelem zaměstnání :
  - po dobu alespoň 1 roku, pokud tato doba bezprostředně předcházela skončení pracovního poměru, nebo
  - po dobu kratší než 1 rok, pokud jste ke dni skončení pracovního poměru na území pobýval nepřetržitě po dobu 3 let; do doby nepřetržitého pobytu se pro tyto případy započítává doba pobytu na vízum k pobytu nad 90 dnů a na povolení k dlouhodobému pobytu;

Jste-li držitelem tzv. zelené karty, platí pro Vás 60-denní ochranná lhůta bez podmínek za předpokladu, že Váš pracovní poměr skončil výpovědí z některého z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až e) zákoníku práce nebo dohodou z týchž důvodů, anebo okamžitým zrušením podle § 56 zákoníku práce.

8. 2. Pracovněprávní vztahy

Pracovněprávní vztahy, tzn. vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, jsou upraveny řadou právních předpisů, zejména zákoníkem práce (zákon č. 262/2006 Sb.).

➤ Pracovní poměr

Pracovní poměr je v podmínkách ČR nejtypičtějším a nejčastějším pracovněprávním vztahem. Jeho obsah tvoří vzájemná práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele. Pracovní poměr se v ČR zakládá **zpravidla pracovní smlouvou**. Pracovní poměr se sjednává **na dobu neurčitou nebo na dobu určitou**. V pracovní smlouvě lze také sjednat zkušební dobu, která činí **tři měsíce**, pokud nebyla dohodnuta zkušební doba kratší.

Pracovní poměr může skončit:

- **dohodou** o rozvázání pracovního poměru;
- **výpovědí** (ze strany zaměstnance či zaměstnavatele, přičemž zaměstnavatel může dát výpověď pouze v případech výslovně stanovených zákoníkem práce; na základě výpovědi pracovní poměr skončí uplynutím výpovědní doby, která činí nejméně 2 měsíce a je stejná pro zaměstnance i zaměstnavatele);
- **okamžitým zrušením** (možné jak ze strany zaměstnance, tak zaměstnavatele, ale pouze v úzce vymezeném okruhu případů);
- **zrušením ve zkušební době** (bez uvedení důvodů jak ze strany zaměstnance, tak zaměstnavatele);
- **uplynutím doby**, pokud byl pracovní poměr sjednán na dobu určitou.
- u cizinců může pracovní poměr skončit i **dnem, kterým má být ukončen jejich pobyt na území ČR** podle vykonatelného rozhodnutí o odnětí povolení k pobytu, nebo dnem, kterým nabyl právní moci rozsudek ukládající těmto osobám trest vyhoštění.

Pro přesné ustanovení práv a povinností plynoucích ze sjednaného pracovního poměru je velmi důležitá **pracovní smlouva**. Před uzavřením smlouvy by vás měl zaměstnavatel seznámit s vašimi právy a povinnostmi vyplývajícími z pracovní smlouvy a s pracovními a platovými podmínkami, za nichž je práce vykonávána. Při sjednávání pracovního poměru je zaměstnavatel povinen dodržovat zásadu rovného zacházení, zákaz diskriminace a zneužívání práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů.

Pracovní smlouva musí splňovat určité formální a obsahové **náležitosti**. Především musí být uzavřena v **písemné formě**. V pracovní smlouvě je zaměstnavatel povinen se zaměstnancem dohodnout tzv. **podstatné náležitosti**, kterými jsou druh práce, místo výkonu práce a den nástupu do práce, bez nichž by smlouva nebyla platná.

V pracovní smlouvě lze dohodnout i další podmínky, na kterých mají účastníci zájem. Pokud by pracovní smlouva obsahovala ujednání, která by svým obsahem odporovala právním předpisům, byla by pracovní smlouva v této části neplatná. Neplatné by bylo např. ujednání, kterým by se zaměstnanec předem vzdával některých svých práv.

➤ Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Představují určitý **doplňek** ke klasické pracovní smlouvě. Zaměstnanec při nich nepožívá stejné ochrany jako v případě pracovní smlouvy, např. nárok na dovolenou. Mohou existovat v souběhu s pracovním poměrem, ať již ve vztahu k témuž zaměstnavateli (v rámci vedlejší činnosti) nebo k zaměstnavatelům různým. Rozlišujeme dohodu o pracovní činnosti (kterou lze uzavřít maximálně na polovinu stanovené týdenní pracovní doby u konkrétního zaměstnavatele) a dohodu o provedení práce (uzavírá se tehdy, jestliže předpokládaný rozsah práce (pracovního úkolu) nepřesáhne u jednoho zaměstnavatele 150 hodin v kalendářním roce).

8. 3. Práva a povinnosti zaměstnance

Zákoník práce stanoví **zásadu rovného zacházení** zaměstnavatelů se **všemi zaměstnanci, pokud jde o pracovní podmínky, odměňování za práci, odbornou přípravu a funkční nebo jiný postup v zaměstnání. Zakázána je jak přímá, tak nepřímá diskriminace v pracovněprávních vztazích z důvodů pohlaví, sexuální orientace, jazyka, víry, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, atd.** Pokud dojde k porušení práv a povinností vyplývajících z rovného zacházení nebo k diskriminaci, má zaměstnanec právo požadovat po zaměstnavateli, aby bylo upuštěno od tohoto porušování, aby byly odstraněny následky tohoto porušování a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Pokud by takové zjednání nápravy nebylo postačující, pak v případě, že byla ve značné míře snížena důstojnost zaměstnance, má zaměstnanec právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Výši náhrady určuje soud.

Nejvyšší přípustný rozsah **týdenní pracovní doby** stanoví zákoník práce (§ 79) na **40 hodin**. Základní výměra dovolené (pracovní volno s náhradou mzdy) činí v ČR **čtyři týdny**.

Minimální mzda je nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovněprávním vztahu. Její základní právní úprava je stanovena zákoníkem práce (zákon č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Výši základní sazby minimální mzdy, dalších sazeb minimální mzdy odstupňovaných podle míry vlivů omezujících pracovní uplatnění zaměstnance a podmínky pro poskytování minimální mzdy stanovuje nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Minimální mzda se vztahuje na všechny zaměstnance v pracovním poměru nebo právním vztahu založeném dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr (dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti). Nerozlišuje se, jde-li o pracovní poměr na dobu určitou nebo neurčitou. Nárok na minimální mzdu vzniká v každém pracovním poměru nebo právním vztahu založeném dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr samostatně.

Výše základní sazby hrubé minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin od 1. 1. 2007 **činí 48,10 Kč za hodinu nebo 8 000 Kč za měsíc.**

Nařízením vlády č. 567/2006 Sb. jsou kromě minimální mzdy stanoveny i nejnižší úrovně zaručené mzdy. Minimální mzda platí jako jediná mzdová veličina pro zaměstnance v organizacích podnikatelské sféry, v nichž se uplatňuje kolektivní vyjednávání o mzdách. V jednotlivých kolektivních smlouvách lze dohodnout minimální mzdu vyšší než uvádí nařízení vlády o minimální mzdě.

V nepodnikatelské sféře (veřejných službách a správě) a ostatních organizacích podnikatelské sféry, ve kterých není uzavřena kolektivní smlouva nebo nejsou mzdové podmínky v kolektivní smlouvě sjednány, platí vedle minimální mzdy ještě **nejnižší úrovně zaručené mzdy**. Kontrolní činnost v dodržování pracovněprávních předpisů v oblasti odměňování zaměstnanců vykonávají Státní úřad inspekce práce a jemu podřízené oblastní inspektoráty práce podle místa výkonu pracovní činnosti (na základě zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů).

S ohledem na poslání **ženy** jako matky a zvláštnosti jejího organismu poskytuje legislativa ženám, zejména těhotným ženám a matkám, v pracovněprávních vztazích **zvýšenou ochranu a péči**. Některé práce jsou dokonce ženám zakázány.

➤ **Mateřská dovolená**

Zaměstnavatel je povinen omluvit nepřítomnost zaměstnankyně v práci po dobu, která souvisí s porodem a péčí o narozené dítě v rozsahu 28 týdnů, a porodila-li žena zároveň dvě nebo více dětí nebo jde-li o ženu osamělou, v rozsahu 37 týdnů (obecná délka mateřské dovolené).

Mateřská dovolená v souvislosti s porodem nesmí být nikdy kratší než 14 týdnů a nemůže v žádném případě skončit ani být přerušena před uplynutím šesti týdnů ode dne porodu.

Po dobu čerpání mateřské dovolené nebo rodičovské dovolené nepřísluší matce/otci náhrada platu. Po tuto dobu pobírá dotyčná osoba hmotné zabezpečení formou dávek nemocenského pojištění a státní sociální podpory, které jim náleží za podmínek upravených v předpisech o nemocenském pojištění (peněžitá pomoc v mateřství, peněžitá pomoc), resp. v zákoně o státní sociální podpoře (rodičovský příspěvek). V podrobnostech odkazujeme na kapitolu 10. 4.

➤ **Rodičovská dovolená**

Rodičovská dovolená se poskytuje

- zaměstnankyni – matce dítěte po skončení mateřské dovolené a/nebo
- zaměstnanci – otci dítěte od narození dítěte

a to v rozsahu, o jaký požádají, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku tří let. Rovněž rodičovská dovolená je důležitou osobní překážkou v práci, kdy je zaměstnavatel povinen nepřítomnost v práci omluvit. Mateřskou a rodičovskou dovolenou jsou zaměstnankyně i zaměstnanec oprávněni čerpat současně.

Zákoník práce a předpisy prováděcí a související detailně upravují nároky zaměstnanců vyplývající z pracovního poměru. Dodržování práv a povinností vyplývajících z právních předpisů v pracovněprávních vztazích ohledně odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu, pracovní době a době odpočinku, zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti provozu technických zařízení, zaměstnávání mladistvých zaměstnanců a zaměstnanců pečujících o děti kontroluje **Státní úřad inspekce práce** (www.suip.cz) a jemu podřízené oblastní inspektoráty práce. V případě porušení výše uvedených povinností ze strany zaměstnavatele se lze obrátit s podnětem na tyto správní úřady.

8. 4. Zprostředkování zaměstnání a další služby zaměstnanosti

Významnou úlohu při realizaci práva na zaměstnání mají **úřady práce**. Nejdůležitějšími službami, které úřady práce v tomto směru zajišťují, jsou (bezplatné) zprostředkování zaměstnání, poradenské a informační služby, zprostředkování rekvalifikace a vyplácení podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci.

❖ **Okruh oprávněných osob:**

Právo na zaměstnání, a to ve stejném rozsahu jako občanům ČR, náleží cizincům za podmínky, že mají v ČR povolen trvalý pobyt nebo jim byl udělen azyl.

Úřady práce vedou **evidenci uchazečů o zaměstnání**. Zařazení do této evidence může využít oprávněná osoba, která není v pracovním nebo obdobném vztahu ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani nestuduje. Uchazeč o zaměstnání je povinen poskytovat úřadu práce na jeho vyzvání potřebnou součinnost při zprostředkování zaměstnání. Uchazeč o zaměstnání může být z evidence vyřazen, jestliže bez závažných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání, jestliže odmítne nastoupit na dohodnutou rekvalifikaci nebo maří-li součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání.

Uchazeč o zaměstnání má za stanovených podmínek nárok na **podporu v nezaměstnanosti**. Výše podpory v nezaměstnanosti se stanoví procentní sazbou z průměrného měsíčního čistého výdělku, kterého uchazeč o zaměstnání dosáhl ve svém posledním zaměstnání. Maximální výše podpory v nezaměstnanosti činí 2,5 násobek částky životního minima.

V souvislosti se změnou koncepce institutu životního minima od 1.1.2007 došlo mimo jiné ke změně zákona o zaměstnanosti v těch částech, kde se tento institut využívá. To se týká také maximální výše podpory v nezaměstnanosti. Maximální výše podpory v nezaměstnanosti činí od 1.1.2007 0,58 násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém byla podána žádost o podporu v nezaměstnanosti.

Úřady práce vedou evidenci volných pracovních míst, která je zároveň dostupná na integrovaném portále MPSV – <http://portal.mpsv.cz/sz>

Kromě úřadů práce lze využít při hledání práce také služeb tzv. agentur práce, které mají ke zprostředkování zaměstnání povolení vydané Ministerstvem práce a sociálních věcí. Pokud bylo agentuře uděleno „Povolení ke zprostředkování zaměstnání cizinců na území České republiky“, může na území ČR zprostředkovávat zaměstnání i cizincům s přechodným pobytem. Zprostředkování zaměstnání mohou agentury práce provádět nejen bezplatně, ale i za úhradu, která však nemůže **být požadována od fyzické osoby, které je zaměstnání zprostředkováváno**. Zaměstnání lze nalézt též prostřednictvím široké nabídky tištěných **inzerčních novin** a **internetových vyhledávačů**.

Dále upozorňujeme na možnost **hledat zaměstnání vhodná pro cizince** na webovém portálu MPSV, který je přístupný buď na www.praceprocizince.cz nebo na http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/prociz. Tato stránka umožňuje cizincům hledat zaměstnání v tzv. „databázi volných míst“, která využívá informace ze všech úřadů práce v ČR. Hledání na této stránce je nastaveno tak, aby se automaticky vybírala místa vhodná pro cizince, t.j. ta volná místa, na která má zaměstnavatel povolení získávat cizince. Hledání funguje v českém, ukrajinském a anglickém jazyce.

8. 5. Odbory

Zaměstnanci mají právo se sdružovat v odborech, jejichž účelem je bránit jejich práva a vyjednávat se zaměstnavateli co nejvýhodnější pracovní podmínky. Zákoník práce a další právní předpisy propůjčují odborům celou řadu pravomocí. Odbory tak např. dbají o dodržování pracovních předpisů či uzavírají jménem zaměstnanců tzv. kolektivní smlouvy, zakládající nároky zaměstnanců v rámci podniku či celého výrobního odvětví.

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Podrobné informace k zaměstnávání cizinců v ČR naleznete na integrovaném portále Ministerstva práce a sociálních věcí věnovaném zaměstnanosti – <http://portal.mpsv.cz/sz> (► Zahraniční zaměstnanost)
- Výčet kategorií cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání naleznete na Integrovaném portále MPSV věnovaném zaměstnanosti – <http://portal.mpsv.cz/sz> (► Zahraniční zaměstnanost ► Zaměstnávání cizinců ► Zvláštní případy)
- Výčet kategorií cizinců, kterým úřad práce vydá povolení bez ohledu na situaci na trhu práce najdete na Integrovaném portále MPSV věnovaném zaměstnanosti – <http://portal.mpsv.cz/sz> (► Zahraniční zaměstnanost ► Zaměstnávání cizinců ► Zvláštní případy)
- Seznam úřadů práce – <http://portal.mpsv.cz> (► Zaměstnanost ► Informace z úřadů práce)
- Vzor žádosti o povolení k zaměstnání a další potřebné formuláře je možno stáhnout z integrovaného portálu MPSV věnovaného zaměstnanosti – <http://portal.mpsv.cz/sz> (► Zahraniční zaměstnanost ► Formuláře ke stažení)
- Seznam aktuálních pracovních předpisů lze nalézt na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí – <http://www.mpsv.cz> (► Práce a právo)

- Tiskopis žádosti o zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání a žádosti o podporu v nezaměstnanosti je k dispozici na kterémkoli úřadu práce nebo ke stažení z adresy <http://portal.mpsv.cz> (► Zaměstnanost ► Pro občany ► Formuláře ke stažení)
- Seznam agentur práce naleznete na integrovaném portále MPSV – <http://portal.mpsv.cz> (► Zaměstnanost ► Pro občany ► Agentury práce ► klik na „hledat“ = zobrazí se seznam všech agentur práce)
- Více informací o odborech a jednotlivých odborových svazech najdete například na internetových stránkách Českomoravské konfederace odborových svazů – <http://www.cmkos.cz>
- <http://www.mpsv.cz> (► Příjmy a životní úroveň), zde jsou uvedeny a pravidelně aktualizovány informace týkající se minimální mzdy.

9. PODNIKÁNÍ V ČR

Osoba, která samostatně vykonává výdělečnou činnost, tzn. podniká či provozuje jinou hospodářskou činnost, se označuje jako **osoba samostatně výdělečně činná**.

9. 1. Živnostenské podnikání

Živnostenské podnikání v ČR upravuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění. Fyzická osoba s trvalým pobytem (bydlištěm) nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky (dále jen „zahraniční osoba“) může na území České republiky provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako česká osoba, pokud ze živnostenského nebo zvláštního zákona nevyplývá něco jiného. Za českou osobu se považuje fyzická osoba s povoleným trvalým pobytem resp. uděleným azylem nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky. **Cizinci s trvalým pobytem a azylanté tak mají v oblasti živnostenského podnikání stejné postavení jako občan ČR.** Cizinci, kteří nemají trvalý pobyt na území ČR, nejedná-li se o státní příslušníky Evropské unie, státní příslušníky jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru a občany Švýcarské konfederace, musí mít za účelem podnikání povolení k pobytu (vízum, povolení k dlouhodobému pobytu, viz níže).

Vznik práva provozovat živnost zahraničními fyzickými osobami je vázán na následující všeobecné a zvláštní podmínky. Všeobecnými podmínkami jsou:

- dosažení věku 18 let;
- způsobilost k právním úkonům;
- bezúhonnost;

Zvláštními podmínkami provozování živnosti jsou odborná nebo jiná způsobilost, pokud je živnostenský zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují.

Platná právní úprava rozeznává:

- **živnosti ohlašovací** (u nichž právo provozovat živnost vzniká ve většině případů již ohlášením živnosti živnostenskému úřadu a osvědčuje se vydáním výpisu z živnostenského rejstříku),
- **živnosti koncesované**, u nichž je právo podnikat vázáno na souhlasné stanovisko věcně příslušného orgánu státní správy; vzniká udělením koncese a osvědčuje se vydáním výpisu z živnostenského rejstříku.

Ohlášení nebo **žádost o koncesi** je možno podat osobně (písemně, elektronicky, resp. prostřednictvím kontaktního místa veřejné správy) u **kteréhokoliv příslušného obecního živnostenského úřadu** (obecním živnostenským úřadem je odbor obecního úřadu obcí s rozšířenou působností) nebo prostřednictvím služby Czech POINT (viz. kap. 3.5). Doklady k žádosti, které nebyly vydány v českém jazyce, musí být úředně přeloženy a opatřeny vyšším ověřením (superlegalizací či apostillou, blíže viz kapitola 4. 4.). S výjimkou dokladů o vzdělání vydaných v členském státě EU nebo předkládané osobou z tohoto státu, musí být doklady o vzdělání vydané v zahraničí nostrifikovány (srovnej kapitoly 6.5. a 6.7.). U ohlašovaných živností provede živnostenský úřad zápis do živnostenského rejstříku do 5 dnů ode dne doručení ohlášení a vydá podnikateli výpis, splní-li ohlašovatel podmínky stanovené zákonem. U koncesované živnosti živnostenský úřad rozhodne o žádosti o koncesi zpravidla do 60 dnů ode dne doručení žádosti obecnímu živnostenskému úřadu, pokud jsou splněny všechny náležitosti a do 5 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese provede zápis do živnostenského rejstříku a podnikateli vydá výpis.

Pokud ohlašuje živnost nebo žádá o koncesi cizinec – zahraniční fyzická osoba, která je povinna doložit též doklad o povolení k pobytu a která prokázala splnění všech podmínek s výjimkou podmínky povolení k pobytu, vydá jí živnostenský úřad pro účely řízení o povolení k pobytu potvrzení (podle § 47 odst. 7 živnostenského zákona) o tom, že k datu vydání tohoto výpisu splňuje všeobecné a zvláštní podmínky provozování živnosti (toto potvrzení neopravňuje k provozování živnosti). Tímto potvrzením poté cizinec na zastupitelském úřadě/cizinecké policii prokazuje účel pobytu v ČR při podání žádosti o vízum nad 90 dnů/povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání. Doloží-li pak cizinec uvedené vízum/povolení k dlouhodobému pobytu do 6 měsíců ode

dne vydání potvrzení, vydá mu živnostenský úřad výpis z živnostenského rejstříku podle § 10 odst. 4 živnostenského zákona (v opačném případě zahájí živnostenský úřad řízení o tom, že ohlášením oprávnění nevzniklo nebo o tom, že ohlašovatel nesplnil podmínky pro vznik živnostenského oprávnění). Na základě tohoto výpisu žádá cizinec o zápis do obchodního rejstříku.

Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob je povinen podat každý, jehož roční příjmy přesáhly 15.000,- Kč. Daňové přiznání se podává na místě příslušném finančním úřadě do 31. 3. příslušného roku nebo do 30. 6. v případě, že formuláře k daňovému přiznání vyplňuje daňový poradce. S dotazy na Vaše daňové povinnosti při výkonu živnostenského podnikání se můžete obrátit na finanční úřad v místě výkonu vašeho podnikání.

9. 2. Obchodní společnosti

Právní úprava obchodních společností je obsažena v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění. Obchodní společnosti jsou právnickými osobami.

Oprávnění zahraniční osoby podnikat na území ČR vzniká ke dni zápisu této osoby do obchodního rejstříku. Cizinci musí mít za účelem podnikání prostřednictvím obchodní společnosti vydáno **oprávnění k pobytu za účelem účasti na právnické osobě** (při podání žádosti o vízum nad 90 dnů/povolení k dlouhodobému pobytu prokazuje cizinec účel pobytu výpisem z obchodního rejstříku).

Zmíněné oprávnění k pobytu se uděluje pouze členům statutárních orgánů právnické osoby. Vízum k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu se neuděluje cizincům, kteří jsou pouze společníky nebo členy právnické osoby a nejsou členy statutárních orgánů. Těmto cizincům bude, pokud jim úřad práce vydá povolení k zaměstnání, vydáváno oprávnění k pobytu za účelem "zaměstnání". Cizinec, který není statutárním orgánem společnosti, nebo neplní tyto úkoly pro družstvo, může svá práva a povinnosti ve vztahu k obchodní společnosti nebo k družstvu vykonávat při své krátkodobé návštěvě na území České republiky, kdy se zúčastní valné hromady obchodní společnosti nebo členské schůze družstva.

Do obchodního rejstříku se zapisují: a) obchodní společnosti a družstva, b) zahraniční osoby podle § 21 odst. 4, c) fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají bydliště v České republice a osoby podle § 21 odst. 5, které podnikají na území České republiky, pokud o zápis požádají, a d) další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis. **Obchodní rejstřík** je každému přístupný veřejný seznam vedený krajským soudem (tzv. rejstříkový soud) podle sídla obchodní společnosti. Každý má právo do něj nahlížet, pořizovat si z něho kopie a výpisy. Zapisují se do něj zákonem stanovené údaje o podnikatelích.

Odkazy na podrobné zdroje informací

Podrobné informace k **podmínkám živnostenského podnikání** cizinců v ČR naleznete na:

- Portále veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Životní situace ► Podnikatel ► Živnostníci);
  - každém živnostenském úřadě, jejichž seznam naleznete rovněž na Portále veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Adresář);
  - na internetových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu – <http://www.mpo.cz> (► Podpora podnikání ► Živnostenské podnikání);
  - v „*Informačním materiálu pro zahraniční fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona na území České republiky*“ dostupném v několika jazykových verzích na internetových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu – <http://www.mpo.cz> (► Podpora podnikání ► Živnostenské podnikání ► Integrace cizinců ► Projekt č. 1/2008).

- Adresář finančních úřadů naleznete na internetových stránkách Ministerstva financí – <http://www.mfcr.cz> (► Daně a cla ► Daňová správa) a na Portále veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Adresář ► podle druhu ► Daňová správa)
- Formuláře pro daňové přiznání a další tiskopisy jsou k dispozici na podatelkách finančních úřadů a lze je stáhnout i z internetových stránek Ministerstva financí – <http://www.mfcr.cz> (► Daně a cla ► Daně ► Tiskopisy ke stažení)
- Podrobné informace o pracovištích a službách Czech POINT (viz. kap. 3. 5) – <http://www.czechpoint.cz>
- Obchodní rejstřík je dostupný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti

Hlavní stránka:

- <http://www.justice.cz>

nebo pokročilé hledání:

- <http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/index?sysinf.@typ=or&sysinf.@strana=searchSubject>

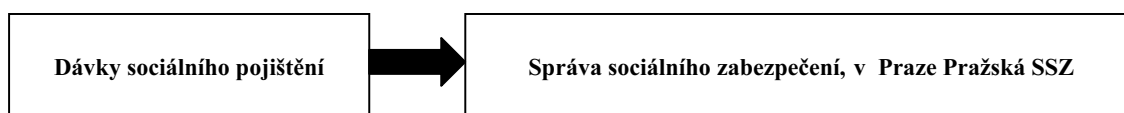
10. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Osoby (občané ČR, cizinci, kteří získají nárok) jsou v případě potřeby zabezpečeny (chráněny) třemi systémy:

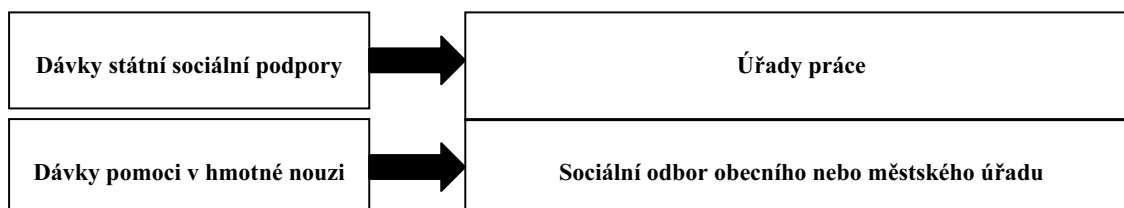
sociální pojištění	státní sociální podpora	sociální pomoc
--------------------	-------------------------	----------------

Tyto tři systémy tvoří vzájemně provázaný a doplňující se celek.

10. 1. Organizace a správa sociálního zabezpečení

Příslušnými orgány pro řízení a rozhodování o dávkách plynoucích ze sociálního pojištění jsou okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ), v Praze Pražská správa sociálního zabezpečení (PSSZ), její územní pracoviště a Česká správa sociálního zabezpečení v Praze. Tato řídí a kontroluje činnost OSSZ a PSSZ. Příslušnými orgány pro dávky státní sociální podpory jsou úřady práce a pro dávky pomoci v hmotné nouzi pověřené obecní úřady (městské úřady) podle místa pobytu.

10. 2. Sociální pojištění

Systém sociálního pojištění zahrnuje nemocenské pojištění a základní povinné důchodové pojištění. V rámci systému se vedle pojistného na sociální zabezpečení vybírá i příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

➤ **Nemocenské pojištění**

Součástí sociálního zabezpečení je nemocenské pojištění (zákon č. 187/2006 Sb.). Nemocenské pojištění je určeno pro výdělečně činné osoby a jeho účelem je tyto osoby zabezpečit peněžitými dávkami v době, kdy ztrácejí příjem z výdělečné činnosti z důvodu krátkodobé sociální události - dočasné pracovní neschopnosti z důvodu nemoci nebo úrazu či karantény, ošetřování člena rodiny, těhotenství a mateřství, péče o dítě. Pro účely nemocenského pojištění podle zákona o nemocenském pojištění je občanství pojištěnce nerozhodné.

❖ **Okruh oprávněných osob:**

Nemocenského pojištění jsou účastni **zaměstnanci**, popř. další osoby jim postavené na roveň (kdo se považuje za zaměstnance, je taxativně uvedeno v zákoně o nemocenském pojištění) a **osoby samostatně výdělečně činné**.

Systém nemocenského pojištění České republiky je založen na těchto principech:

- nemocensky pojištěny jsou jen osoby, které patří do okruhu pojištěných osob a pracují v rozsahu zakládajícím účast na tomto pojištění,
- v době vzniku sociální události musí být žadatel o dávku účasten nemocenského pojištění nebo mu musí v této době trvat ze skončeného zaměstnání ochranná lhůta,
- žadatel o dávku musí splnit podmínky dané právním předpisem pro přiznání příslušné dávky,
- výše dávky se vypočítává pouze z příjmů dosažených žadatelem o dávku, které podléhají odvodu pojistného na sociální zabezpečení,
- na nemocenské pojištění se platí povinně pojistné.

Z nemocenského pojištění se **zaměstnancům** (jejich **účasť** je na nemocenském pojištění **povinná**) poskytují 4 dávky:

- nemocenské,
- ošetrovné,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,
- peněžitá pomoc v mateřství,

Nemocenské

Nárok na nemocenské má zaměstnanec účastný nemocenského pojištění, který byl uznán lékařem dočasně práce neschopným k výkonu dosavadního zaměstnání nebo z důvodu nařízené karantény. Nemocenské lze poskytovat maximálně 380 kalendářních dnů počítaných od vzniku dočasné pracovní neschopnosti (včetně zápočtů předchozí doby trvání dočasné pracovní neschopnosti spadajících do období jednoho roku před vznikem dočasné pracovní neschopnosti).

Nemocenské se vyplácí vždy až od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti, a to za kalendářní dny. Po dobu prvních 14 kalendářních dnů je zaměstnanec, kterému trvá pracovní vztah zakládající účast na nemocenském pojištění, zabezpečen náhradou mzdy, kterou poskytuje zaměstnavatel. Náhrada mzdy náleží za pracovní dny a to při dočasné pracovní neschopnosti od 4. pracovního dne (při karanténě od 1. pracovního dne).

Nemocenské náleží rovněž ve stanovených případech, jestliže ke vzniku dočasné pracovní neschopnosti došlo po skončení pojištěného zaměstnání v tzv. **ochranné lhůtě**. Ochranná lhůta v případě uplatňování nároku na nemocenské činí **7 kalendářních dnů** ode dne skončení zaměstnání, které zakládalo účast na nemocenském pojištění.

Ošetrovné

Nárok na ošetrovné má zaměstnanec, který

- nemůže pracovat protože musí ošetrovat nebo pečovat o dítě mladší 10 let, nebo musí ošetrovat jiného člena rodiny,
- má společnou domácnost s ošetrovaným členem rodiny; tato podmínka se nezkontroluje při ošetrování (péči) dítěte mladšího 10 let rodičem.

Ošetrovné se poskytuje nejvýše po dobu prvních 9 kalendářních dnů (u osamělých zaměstnanců nejvýše po dobu 16 kalendářních dnů), pokud v nich potřeba ošetrování (péče) trvá.

Peněžitá pomoc v mateřství

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství má zaměstnankyně, která

- byla účastna nemocenského pojištění aspoň 270 dnů v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství, (nástup na peněžitou pomoc v mateřství nastává dnem, který pojišťovna určí v období od počátku 8. do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu).
- těhotenství skončilo porodem
- nevykonává práci v tom zaměstnání, z něhož byla dávka přiznána

Peněžítá pomoc v mateřství se poskytuje po dobu 28 týdnů, popř. 37 týdnů u žen, které porodily zároveň dvě nebo více dětí a starají se aspoň o dvě z nich. Poskytuje se od 6. až 8. týdne před očekávaným dnem porodu.

Zákon o nemocenském pojištění umožňuje střídání matky dítěte s jejím manželem či otcem dítěte v péči o dítě, přičemž každý z nich má při této péči o dítě nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství po dobu a za podmínek stanovených zákonem o nemocenském pojištění. Střídání se umožňuje od počátku 7. týdne ode dne porodu a četnost střídání omezena není. V případě střídání v péči o dítě se zastaví výplata peněžité pomoci v mateřství matce a začne se vyplácet tato dávka muži z jeho nemocenského pojištění, pokud splňuje podmínky nároku na její výplatu, a naopak.

U žen, jejichž pojištěné zaměstnání skončilo v době těhotenství, činí ochranná lhůta pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství tolik kalendářních dnů, kolik činilo toto jejich poslední zaměstnání, maximálně však 180 kalendářních dnů.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Nárok na vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství má zaměstnankyně,

- která byla převedena na jinou práci z důvodu těhotenství nebo mateřství nebo kojení,
- u které došlo ke snížení výdělku z důvodu převedení.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se poskytuje nejdéle do nástupu zaměstnankyně na mateřskou dovolenou a po jejím ukončení nejdéle do devátého měsíce po porodu; v případě převedení z důvodu kojení trvá nárok na výplatu po celou tuto dobu.

Nemocenské pojištění **osob samostatně výdělečně činných** (dále je OSVČ) je **dobrovolné** a vzniká na základě přihlášky k účasti na nemocenském pojištění OSVČ na předepsaném tiskopise. Účast vzniká ode dne uvedeného v přihlášce; nejdříve však ode dne jejího podání na okresní správě sociálního zabezpečení. Výjimkou je případ, kdy se OSVČ může přihlásit zpětně. Zpětně se může přihlásit OSVČ, která podá přihlášku do 8 dnů od zahájení (znovuzahájení) samostatné výdělečné činnosti. Nemocenské pojištění OSVČ zaniká prvním dnem kalendářního měsíce, za který OSVČ řádně nezaplatila pojistné.

Z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných náleží:

- nemocenské
- peněžítá pomoc v mateřství

Pro poskytování dávek nemocenského pojištění platí pro OSVČ obdobně to, co pro zaměstnance, s těmito odchylkami:

- musí být účastna nemocenského pojištění OSVČ po dobu 3 měsíců před vznikem dočasné pracovní neschopnosti. Splnění této podmínky se nevyžaduje, pokud účast na pojištění vznikla od zahájení nebo znovuzahájení samostatné výdělečné činnosti,
- musí být zapláceno pojistné na nemocenské pojištění,
- pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství se vyžaduje trvání účasti na pojištění OSVČ aspoň 180 dnů v období jednoho roku přede dnem počátku podpůrčí doby ,
- OSVČ nesmí osobně vykonávat samostatnou výdělečnou činnost.

Uplatňování nároku

Nárok na dávku nemocenského pojištění uplatní pojištěnec předložením předepsaného tiskopisu vystaveného ošetřujícím lékařem. Žádost o dávku podávají zaměstnanci u svého zaměstnavatele. Zaměstnavatelé přijímají žádosti o dávku i od svých bývalých zaměstnanců. OSVČ podávají žádost o dávku u okresní správy sociálního zabezpečení, příslušné podle místa svého trvalého bydliště nebo výkonu samostatné výdělečné činnosti (nemá-li OSVČ místo trvalého pobytu na území ČR).

Výplata dávek nemocenského pojištění

Dávky nemocenského pojištění vyplácí příslušná okresní správa sociálního zabezpečení. Okresní správa sociálního zabezpečení vyplatí dávku ve lhůtě jednoho měsíce následujícího po dni, v němž byla žádost této správě doručena. Pojištěnec má možnost si zvolit způsob výplaty dávky. Upřednostní-

li výplatu **na svůj účet** vedený u peněžního ústavu v České republice, uvede v žádosti o dávku číslo tohoto účtu. Druhou možností je výplata **v hotovosti** (poštovní poukázkou); **v takovém případě hradí náklady za doručení.**

Výše nemocenského, ošetrovného, peněžité pomoci v mateřství se odvíjí od výše příjmů. Blíže viz www.mpsv.cz (► Nemocenské pojištění ► Výpočet dávek nemocenského pojištění).

Další informace o provádění nemocenského pojištění viz: www.cssz.cz (► Nemocenské pojištění)

► **Důchodové pojištění**

❖ **Okruh oprávněných osob:**

Důchodové pojištění je v ČR **povinné** a pokrývá všechny ekonomicky aktivní osoby.

Ze základního důchodového pojištění se poskytují důchody starobní, plný invalidní, částečný invalidní, vdovský, vdovecký a sirotčí (zákon č. 155/1995 Sb.). Důchod se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry (stanovené pevnou částkou stejnou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků) a z procentní výměry. O nároku na důchod, jeho výši a výplatě rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení v Praze (zákon č. 582/1991 Sb.).

S účinností od 1. ledna 2010 je invalidita vymezena nově – plnou invaliditu nahrazuje invalidita třetího stupně a částečnou invaliditu nahrazuje invalidita prvního nebo druhého stupně. V důsledku toho dosavadní plný invalidní nahrazuje invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně a dosavadní částečný invalidní důchod nahrazuje invalidní důchod pro invaliditu druhého nebo prvního stupně.

Pojištěnec má nárok na **obecný starobní důchod**, jestliže:

- získal dobu pojištění nejméně 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen "důchodový věk"), nebo
- získal dobu pojištění 15 let a dosáhl aspoň 65 let věku.

S účinností od 1. ledna 2010 se prodlužuje potřebná doba pojištění, a to ročně o jeden rok s cílovým stavem 35 let pojištění včetně náhradních dob pojištění (nepříspěvkových dob) nebo 30 let pojištění bez náhradních dob pojištění. Obdobně se postupně prodlužuje i potřebná doba pro nárok na starobní důchod při kratší době pojištění (před 1. lednem 2010 aspoň 15 let pojištění), a to na 20 let pojištění s tím, že se postupně zvyšuje i potřebný věk pro nárok na starobní důchod v tomto případě, a to z 65 let před 1. lednem 2010 na věk o pět let vyšší než je důchodový věk.

Obecný důchodový věk je zatím ještě diferencován s ohledem na to, zda se jedná o muže nebo o ženu. Od roku 1996 však dochází k postupnému zvyšování důchodového věku o 2 měsíce ročně u mužů a o 4 měsíce ročně u žen s tím, že zatím je cílovým stavem důchodový věk 65 let pro muže, bezdětné ženy a ženy, které vychovaly jedno dítě a 62 až 64 let pro ostatní ženy podle počtu vychovaných dětí.

Důchodce může pobírat obecný starobní důchod a být zaměstnán jen, pokud vykonává výdělečnou činnost na základě pracovněprávního vztahu na dobu určitou, nejdéle na 1 rok. S účinností od 1. ledna 2010 se podmínka sjednání pracovněprávního vztahu nejdéle na dobu jednoho roku ruší.

Pojištěnec má nárok na přiznání starobního důchodu i před dosažením důchodového věku, a to až o tři roky dříve, tzv. **předčasný starobní důchod**. S účinností od 1. ledna 2010 bylo schváleno opatření, v důsledku kterého se v návaznosti na postupné zvyšování důchodového věku postupně prodlužuje i období pro předčasný odchod do starobního důchodu. Je zachována možnost odchodu do předčasného starobního důchodu až o tři roky dříve, a to při důchodovém věku 63 let a nižším; při důchodovém věku vyšším než 63 let se délka období pro možnost předčasného odchodu do důchodu prodlužuje, a to až na 5 roků při důchodovém věku 65 let.

Poživatel předčasného starobního důchodu může vykonávat výdělečnou činnost pouze za předpokladu, že její rozsah nezakládá účast na pojištění.

Pojištěnec má nárok na **plný invalidní důchod** jestliže

- se stal plně invalidním (pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66% nebo je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek) a
- získal potřebnou dobu pojištění, nebo
- jestliže se stal plně invalidním následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání (doba pojištění se v tomto případě nezjišťuje).

Souběh nároku na výplatu plného invalidního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti je možný, neboť zákon o důchodovém pojištění tento souběh nezakazuje.

Pojištěnec má nárok na **částečný invalidní důchod** jestliže

- se stal částečně invalidním (pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33% nebo jestliže mu dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžuje obecné životní podmínky) a
- získal potřebnou dobu pojištění, nebo
- jestliže se stal částečně invalidním následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

Souběh nároku na výplatu částečného invalidního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti je možný, neboť zákon o důchodovém pojištění tento souběh nezakazuje.

S účinností od 1. ledna 2010 se nově vymezuje invalidita a dosavadní plný invalidní a částečný invalidní důchod nahrazuje jedna dávka – invalidní důchod (viz shora). Nárok na invalidní důchod má pojištěnec, jestliže se stal:

- invalidním a získal potřebnou dobu pojištění nebo
- invalidním následkem pracovního úrazu.

Pojištěnec je invalidní, jestliže nastal pokles jeho pracovní schopnosti nejméně o 35 %. Jestliže pracovní schopnost pojištěnce poklesla

- a) nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně,
- b) nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně,
- c) nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně.

Pojištěnka(ec) má nárok na **vdovský nebo vdovecký důchod** jestliže

- zemřelý manžel(ka) byl buď poživatelé starobního, plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu (od 1. ledna 2010 invalidního důchodu) anebo
- splnil(a) ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod (od 1. ledna 2010 invalidní důchod) nebo podmínky nároku na starobní důchod,
- nebo zemřel následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání).

Vdovský (vdovecký) důchod náleží vždy po dobu jednoho roku od smrti manžela(ky). Po uplynutí této doby má vdova nebo vdovec nárok na vdovský nebo vdovecký důchod, jestliže splňuje aspoň jednu z následujících podmínek:

- pečuje o nezaopatřené dítě,
- pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II až IV,
- pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II až IV,
- je plně invalidní (od 1. ledna 2010 invalidní ve třetím stupni),
- dosáhl(a) věku 55 let (vdovec dosáhl věku 58 let) [od 1. ledna 2010 platí pro vdovy i vdovce věk aspoň o 4 roky nižší, než činí důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození] nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

Nárok na vdovský (vdovecký) důchod vznikne znovu, jestliže se po zániku dřívějšího nároku na vdovský (vdovecký) důchod splní některá z výše uvedených podmínek do pěti roků.

Na **sirotčí důchod** má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li rodič (osvojitel) dítěte nebo osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě bylo na tuto osobu v době její smrti převážně odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče; rodič (osvojitel) a uvedená osoba přitom musí splňovat stejné podmínky, které jsou stanoveny pro nárok na vdovský (vdovecký) důchod. V případě úmrtí obou rodičů vzniká nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů.

Poměrně dlouhá doba pojištění potřebná pro vznik nároku na český důchod (zejména na důchod starobní) může způsobit, že osoba v průběhu svého aktivního života v ČR nesplní podmínky pro jeho přiznání. Jistou pomoc nabízejí dvoustranné mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení sjednané Českou republikou. Ty nejsou ve svém obsahu zcela stejné, mohou se dotýkat různých sociálních odvětví, vždy však důchodů. Podle těchto smluv pro splnění potřebné doby pojištění přihlížejí smluvní státy i k době, která byla získána ve druhém z nich. Pokud je takovým součtem splněna potřebná doba pojištění, přizná se důchod ve výši odpovídající poměru dob získaných v každém z nich. Osoba tak může pobírat samostatný důchod jak z ČR, tak i z druhého smluvního státu, kde byla dříve zaměstnána a pojištěna.

Kromě 30 států, s nimiž taková úprava platí podle předpisu EU, je tato obsažena i ve dvoustranných smlouvách České republiky s Bosnou a Hercegovinou, Chile, Chorvatskem, Izraelem, Japonskem, Kanadaou, Québekem, Korejskou republikou, Makedonií, Srbskem, Černou Horou, Tureckem, Ukrajinou a USA. Tyto smlouvy již platí a další se připravují (aktuálně s Austrálií, Indií, Ruskou federací, Moldavskem a Mongolskem).

Žádost o přiznání kteréhokoliv druhu důchodu se podává u okresní správy sociálního zabezpečení.

Blíže viz www.mpsv.cz nebo www.cssz.cz (Důchodové pojištění).

Penzijní připojištění se státním příspěvkem (zákon č. 42/1994 Sb.) zavedlo určitou nadstavbu nad základním systémem důchodového pojištění, která rozšiřuje možnost formou dlouhodobého spoření zajistit jeho účastníkovi doplňkový příjem k budoucímu důchodu z důchodového pojištění. Účastníkem může být i fyzická osoba starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu EU, pokud je účastna důchodového pojištění nebo je poživitelem důchodu z českého důchodového pojištění nebo je účastna veřejného zdravotního pojištění v ČR, která uzavře s penzijním fondem smlouvu.

Účast je dobrovolná a uzavírá se na základě smlouvy účastníka s některým z penzijních fondů působících na trhu v České republice. Penzijní fondy spravují finanční prostředky do systému vložené a vyplácejí dávky penzijního připojištění. Penzijní fondy se řídí penzijními plány. Účastník před podpisem smlouvy musí být seznámen s penzijním plánem a statutem penzijního fondu.

Z penzijního připojištění se poskytují starobní penze (musí být sjednána vždy), invalidní penze, výsluhová penze, pozůstalostní penze, jednorázové vyrovnání a odbytné.

➤ **Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti**

Pojistné na sociální zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění, je, spolu s příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti, upraveno zákonem č. 589/1992 Sb.

Sazby pojistného z vyměřovacího základu činí:

- a) u zaměstnavatelů (v roce 2009) 25 % (z toho 2,3 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti),
(v roce 2010: 24,1 % (z toho 1,4 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti),
- c) u zaměstnanců 6,5 % (z toho 6,5 % na důchodové pojištění)

- c) u osob samostatně výdělečně činných 29,2 % na důchodové pojištění a na státní politiku zaměstnanosti (z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti a 1,4 % na nemocenské pojištění),
- d) u osob dobrovolně účastných důchodového pojištění 28 % na důchodové pojištění.

10. 3. Životní minimum

V sociálních systémech mají velmi důležitou roli instituty životního a existenčního minima stanovené zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Využívají se zejména **v oblasti pomoci v hmotné nouzi** (dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi) při posuzování hmotné nouze i jako sociálně-ochranné veličiny. Od jejich úrovně je na základě stanovených podmínek odvozována výše **příspěvku na živobytí**.

Životní minimum se využívá také **v oblasti dávek státní sociální podpory** (na základě zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře), zejména u **přídatku na dítě a sociálního příplatku**. Porovnáním příjmu domácnosti s úrovní stanoveného násobku životního minima je zjišťován nárok na tyto dávky, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích a v případě sociálního příplatku tvoří životní minimum i základ pro jeho výpočet.

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Rozlišují se tyto částky životního minima:

- pro jednotlivce,
- pro první osobu v domácnosti,
- pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti (která není nezaopatřeným dítětem),
- pro nezaopatřené dítě (tři věkové skupiny).

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let.

Životní minimum ani existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi doplatkem na bydlení.

Pro informaci uvádíme **částky životního a existenčního minima v Kč za měsíc** stanovené zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu:

Částky životního minima od 1.1.2007 v Kč za měsíc

• pro jednotlivce	3126 Kč
• pro první osobu v domácnosti	2880 Kč
• pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2600 Kč
• pro nezaopatřené dítě ve věku	
o do 6 let	1600 Kč
o 6 až 15 let	1960 Kč
o 15 až 26 let	2250 Kč

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Částka existenčního minima od 1.1.2007 v Kč za měsíc

• existenční minimum	2020 Kč

Částky životního a existenčního minima lze na základě valorizační podmínky zvyšovat nařízením vlády podle skutečného vývoje spotřebitelských cen (dle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu).

10. 4. Státní sociální podpora

❖ **Okruh oprávněných osob:**

Dávky státní sociální podpory náleží, pokud má osoba (a u dávek, u nichž se zjišťuje příjem, i společně posuzované osoby) na území České republiky trvalý pobyt. Za osoby s trvalým pobytem jsou považováni pro účely zákona o státní sociální podpoře též cizinci, kteří jsou na území České republiky hlášeni k pobytu déle než 365 dní, osoby kryté přímo aplikovatelným předpisem Evropského společenství apod.

Prostřednictvím státní sociální podpory přispívá stát především rodinám s nezaopatřenými dětmi v případě uznané sociální situace, na jejíž řešení rodina vlastními silami a prostředky nestačí. Systém státní sociální podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona se poskytují následující dávky:

- přídavek na dítě
- rodičovský příspěvek
- sociální příplatek
- příspěvek na bydlení
- dávky péstounské péče
- porodné
- pohřebné

Při posuzování nároku na dávky se nezkoumá majetek rodiny, příjem se sleduje pouze pro některé z dávek. Žádosti o dávky se podávají u úřadu práce dle místa bydliště žadatele na předepsaných tiskopisech (formuláře jsou k dispozici na úřadu práce nebo je lze nalézt na <http://forms.mpsv.cz/sspforms/>).

Přídavek na dítě je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi. Nárok mají rodiny s příjmem **do 2,4násobku životního minima**. Přídavek na dítě je poskytován ve třech výších podle věku dítěte.

Nárok na **rodičovský příspěvek** má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině. Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu **dvou, tří nebo čtyř let**. Volbou doby čerpání si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši příspěvku, a to:

- **rychlejší čerpání** rodičovského příspěvku – po peněžité pomoci v mateřství (dále jen PPM) ve zvýšené výměře (11 400 Kč) do 24 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání však může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den;
- **klasické čerpání** – po PPM v základní výměře (7 600 Kč) do 36 měsíců věku dítěte; o tuto formu čerpání může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM;
- **pomalejší čerpání** – po PPM nebo od narození dítěte (nevznikl-li nárok na PPM) v základní výměře (7 600 Kč) do 21 měsíců věku dítěte a dále ve snížené výměře (3 800 Kč) do 48 měsíců věku dítěte.

O vybranou dobu a výši čerpání rodičovského příspěvku musí rodič písemně požádat místně příslušný úřad státní sociální podpory (úřad práce) na předepsaném formuláři, a to v určitých pevně daných lhůtách. Po učiněném rozhodnutí je vybraná možnost čerpání již nezměnitelná. U zdravotně postižených dětí má rodič nárok ode dne posouzení dítěte jako dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého nebo dlouhodobě těžce zdravotně postiženého na rodičovský příspěvek v základní výměře (7 600 Kč) do 7 let věku dítěte, a to bez ohledu na dříve zvolenou možnost čerpání rodičovského příspěvku (před posouzením zdravotního stavu dítěte). Pokud tomuto dítěti náleží příspěvek na péči (podle zákona o sociálních službách), má rodič nárok na rodičovský příspěvek v poloviční výši. Pokud rodič pečuje o dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené a toto

dítě nepobírá příspěvek na péči, náleží rodičovský příspěvek v nižší výměře (3 000 Kč) od 7 do 10 let věku dítěte.

Podmínkou nároku na rodičovský příspěvek je celodenní a řádná péče o dítě. Z tohoto pravidla existují výjimky – dítě může v omezeném rozsahu navštěvovat předškolní nebo rehabilitační zařízení. Příjmy rodiče nejsou sledovány. Rodič může při nároku na výplatu rodičovského příspěvku zlepšovat sociální situaci rodiny výdělečnou činností, ale musí v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Cílem **sociálního příplatku** je pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady spojené se zabezpečením jejich potřeb. Nárok na sociální příplatek je vázán na péči o nezaopatřené dítě a na stanovenou hranici příjmů v rodině, která v předchozím kalendářním čtvrtletí musí být nižší než dvojnásobek životního minima rodiny. Se zvyšujícím se příjmem rodiny se příplatek postupně snižuje. Sociální příplatek se zvyšuje v případech, kdy dítě je dlouhodobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě nemocné, zohledněny jsou také zdravotní postižení nebo osamělost rodiče. Vyšší sociální příplatek se poskytuje i rodinám, kde se narodilo více dětí současně, a to v době do tří let jejich věku, nebo rodinám, kde dítě studuje na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia.

Příspěvkem na bydlení stát přispívá na náklady na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu přihlášený v bytě k pobytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.

Porodným se matce jednorázově přispívá na náklady, související s narozením dítěte. Jestliže žena, která dítě porodila, zemřela a porodné jí nebo jiné osobě nebylo vyplaceno, má na něj nárok otec dítěte. Výše porodného činí 13 000 Kč na každé narozené dítě.

Na **pohřebné** má nárok osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Výše pohřebného činí 5 000 Kč.

Dávkami pěstounské péče (příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla) se přispívá na potřeby spojené s péčí o dítě, o které se rodiče nemohou nebo nechtějí starat, a které je svěřené do pěstounské péče. S výjimkou sociálního příplatku může pěstounovi a dítěti svěřenému do pěstounské péče vzniknout nárok i na další dávky státní sociální podpory, např. na rodičovský příspěvek, přírůstek na dítě apod.

Okruh oprávněných osob: Dávky státní sociální podpory náleží při splnění podmínek osobě, jestliže osoba a osoby společně s ní posuzované jsou

- na území ČR hlášeny k trvalému pobytu (občané ČR i cizinci)
- osobami, na které se vztahují přímo aplikovatelné předpisy Evropských společenství
- cizinci hlášenými na území ČR k pobytu (s výjimkou žadatelů o udělení mezinárodní ochrany ubytovaných v pobytovém středisku Ministerstva vnitra), a to ode dne, kterým uplynulo 365 dnů ode dne hlášení
- cizinci mladšími 1 roku narozenými na území ČR a hlášenými na území ČR k pobytu (s výjimkou žadatelů o udělení mezinárodní ochrany ubytovaných v pobytovém středisku Ministerstva vnitra)
- nezletilými cizinci svěřenými na území ČR do péče nahrazující péči rodičů nebo do ústavní péče
- cizinci, kteří jsou držiteli povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu EU, a bylo jim vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR, pokud mají na území ČR bydliště nebo rodinnými příslušníky takového cizince, opět za podmínky, že mají na území ČR bydliště

- cizinci, kterým bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR za účelem vědeckého výzkumu
- cizinci, kterým byla udělena doplňková ochrana.

Podrobnější informace lze získat na úřadech práce, popř. na následujících internetových stránkách: portal.mpsv.cz/sz/local, portal.mpsv.cz, www.uradprace.cz

10. 5. Sociální pomoc

Sociální pomoc zahrnuje především poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi, sociálních služeb, příspěvku na péči a dávek sociální péče osobám se zdravotním postižením.

Systém pomoci v hmotné nouzi

- Upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.
- Je moderní formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.
- Stanovuje, že každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací, které vedou nejenom k řešení její současné situace, ale i k předcházení vzniku hmotné nouze. Nedílnou součástí pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty.

Co je hmotná nouze? Jde v zásadě o stav, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (vlastní prací, uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.

Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc. O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je pověřené obecní úřady.

Příspěvek na živobytí

- Je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi, která pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu.
- Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí.
- Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek životního a existenčního minima.
- Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení. (Přiměřené náklady na bydlení jsou náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny).

Doplatek na bydlení

- Druhá dávka pomoci v hmotné nouzi řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory.
- Dávka je poskytována nájemci nebo vlastníku bytu, který má nárok na příspěvek na živobytí a na příspěvek na bydlení. Zákon umožňuje poskytnout doplatek na bydlení i ve výjimečných případech, kdy žadatel nemá nárok na příspěvek na živobytí, případně i žadatel, který nemá nárok na příspěvek na bydlení, protože využívá jinou než nájemní formu bydlení.

- Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.

Mimořádná okamžitá pomoc

Je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Zákon stanoví pět takových situací:

1. Nejsou plněny podmínky hmotné nouze, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).
2. Postižení vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.) Dávku lze poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 46 890 Kč.
3. Nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků. Dávku lze poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje.
4. Nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé spotřeby nebo k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí. Dávku lze poskytnout až do výše těchto výdajů, maximálně však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 31 260 Kč.
5. Ohrožení sociálním vyloučením. Jde např. o situace osob vracejících se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Dávku lze poskytnout až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 12 504 Kč.

Řízení o přiznání dávek je zahájeno na základě podání žádosti na předepsaném tiskopisu, který je k dispozici na pověřených obecních úřadech nebo ho lze nalézt na internetových stránkách <http://portal.mpsv.cz/>. Žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi se podávají na sociálních odborech pověřených obecních úřadů podle místa pobytu. V rámci řízení se posuzuje, zda je osoba (rodina) skutečně v hmotné nouzi a zda splňuje podmínky nároku na příslušnou dávku. V konečné fázi se pak stanovuje výše dávky.

Okruh oprávněných osob

Na příspěvek na živobytí a na doplatek na bydlení má nárok při splnění zákonem stanovených podmínek

- a) osoba, která je na území ČR hlášena k trvalému pobytu nebo která má na území ČR trvalý pobyt
- b) osoba, které byl udělen azyl nebo doplňková ochrana
- c) cizinec bez trvalého pobytu na území ČR, kterému tato práva zaručuje mezinárodní smlouva
- d) občan členského státu EU, pokud je hlášen na území ČR k pobytu po dobu delší než 3 měsíce, kterému nevyplývá nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství, a jeho rodinný příslušník za stejných podmínek
- e) osoba, které vyplývá nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství

- f) cizinec, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajících rezidenta Evropského společenství na území jiného členského státu EU, a jeho rodinný příslušník, pokud jim bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR, a to pokud mají bydliště na území ČR.

Mimořádnou okamžitou pomoc lze poskytnout vedle výše uvedených osob i dalším osobám, které pobývají na území ČR.

Sociální služby

Oblast sociálních služeb upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2007. Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory lidem v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči.

❖ **ruh oprávněných osob (§ 4 zákona o sociálních službách):**

Sociální služby a příspěvek na péči jsou poskytovány při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně:

- osobě, která je na území České republiky hlášena k trvalému pobytu,
- osobě, které byl udělen azyl,
- cizinci bez trvalého pobytu na území České republiky, kterému tato práva zaručuje mezinárodní smlouva,
- občanovi členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu po dobu delší než 3 měsíce, nevplývá-li mu nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství,
- rodinnému příslušníkovi občana členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu po dobu delší než 3 měsíce, nevplývá-li mu nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství,
- cizinci, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k dlouhodobému pobytu po dobu delší než 3 měsíce.

Vybrané sociální služby jsou při splnění podmínek stanovených v zákoně o sociálních službách poskytovány také cizincům legálně pobývajícím na území ČR, a jsou nově definovány takto: azylové domy, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny a terénní programy. Konkrétnější informace o těchto službách najdete v § 57, 59-63 a §69 zákona o sociálních službách.

Příspěvek na péči je určen osobám nacházejícím se v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu.

Poskytování příspěvku na péči občanům jiných států než občanům členských států Evropské unie se řídí § 4 zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách.

Poskytování příspěvku na péči občanům členských států Evropské unie, ESVO (Norska, Islandu, Lichtenštejnska) a Švýcarska se řídí Nařízením Rady (EHS) č. 1408/71 o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci společenství, podle něhož se určuje stát příslušný k vyplácení dávky.

Příspěvek na péči je dle komunitárního práva považován za peněžitou dávku v nemoci, kterou poskytuje příslušná instituce státu, která je kompetentní k úhradě zdravotní péče.

Nárok na příspěvek na péči má občan členského státu jen v případě, že podléhá českým právním předpisům, tj. **je českým zdravotním pojištěncem**. Pokud žadatel nesplňuje uvedenou podmínku, není oprávněnou osobou k přiznání příspěvku.

Informace o sociálních službách a jejich poskytování lze získat např. na městských, případně obecních nebo krajských úřadech (odbory sociálních věcí), v občanských nebo jiných specializovaných poradnách anebo přímo u poskytovatelů sociálních služeb. Informace o příspěvku na péči lze získat na příslušném obecním úřadu obce s rozšířenou působností, který o přiznání příspěvku rozhoduje.

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Podrobné informace k nemocenskému pojištění získáte na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí – <http://www.mpsv.cz> či na kterékoli Okresní správě sociálního zabezpečení (adresář okresních správ naleznete na <http://www.cssz.cz> (► Kontakty)
- Podrobné informace o důchodovém pojištění a jednotlivých důchodech naleznete na internetových stránkách ČSSZ – <http://www.cssz.cz> (► Důchodové pojištění) a MPSV – <http://www.mpsv.cz> (► Důchodové pojištění)
- Podrobné informace k dávkám státní sociální podpory lze získat na úřadu práce dle místa vašeho bydliště (kontakty naleznete v kapitole 16.2.) a na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí <http://www.mpsv.cz> (► Státní sociální podpora)
- Podrobnější informace o dávkách pomoci v hmotné nouzi a dávkách sociální péče osobám se zdravotním postižením jsou k dispozici:
  - u pověřených obecních úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v místě bydliště, v Praze u úřadů městských částí
  - na internetových stránkách MPSV – <http://www.mpsv.cz>
- Více informací k životnímu minimu najdete na internetových stránkách MPSV – <http://www.mpsv.cz> (► Příjmy a životní úroveň)

11. BYDLENÍ

11. 1. Bydlení ve vlastním bytě nebo domě

Jednou z možností jak bydlet, je koupit si byt nebo dům do svého vlastnictví (v praxi je často užíván pojem „osobní“ vlastnictví). Podmínky nabývání nemovitostí cizinci v České republice upravuje devizový zákon č. 219/1995 Sb., v platném znění.

❖ **Okruh oprávněných osob:**

Podle devizového zákona je nabývání bytů a domů cizinci omezeno. Obecně mohou domy a byty nabývat fyzické osoby s trvalým pobytem na území České republiky nebo právnické osoby se sídlem na území České republiky. Bližší podrobnosti obsahuje ustanovení § 17 devizového zákona.

O koupi domu nebo bytu se uzavírá kupní smlouva mezi prodávajícím a kupujícím, která se řídí občanským zákoníkem (zákon č. 40/1964 Sb.). Smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná. **Vlastníkem domu nebo bytu se kupující stává** okamžikem vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí (nikoli tedy okamžikem podpisu kupní smlouvy!). Celý proces týkající se koupě bytu od podpisu kupní smlouvy až po úspěšný vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí je složitý a může trvat i několik měsíců. Je proto vhodné obrátit se v této souvislosti na odborníka v oblasti nemovitostí, kterým může být právník, realitní makléř apod.

11. 2. Bydlení v nájmu

Další možností, jak řešit otázku bydlení, je nájem bytu. Na rozdíl od osobního vlastnictví je dostupnější širšímu okruhu osob. Právní úprava nájmu bytu je rovněž obsažena v občanském zákoníku. Občanský zákoník umožňuje přenechat pronajatý byt nebo jeho část do podnájmu (na dobu určitou i neurčitou).

Nájem bytu vzniká na základě nájemní smlouvy mezi pronajímatelem bytu a nájemcem. **Nájemní smlouva musí být písemná a musí obsahovat minimálně následující údaje, jinak je neplatná:**

- označení stran smlouvy (pronajímatel a nájemce);
- označení bytu (adresa, číslo bytu, počet místností atd.) a jeho příslušenství (chodby, prádelny, sušárny, sklepy, balkony apod.);
- rozsah jejich užívání;
- způsob výpočtu nájemného nebo jeho výši;
- způsob výpočtu úhrad za služby spojené s užíváním bytu nebo jejich výši (za ústřední vytápění, dodávku teplé vody, užívání výtahu, odvoz odpadků apod.).

Práva a povinnosti spojené s nájmem bytu se řídí úpravou obsaženou v občanském zákoníku či smlouvě o nájmu bytu.

Nájem bytu může zaniknout několika způsoby:

- **písemnou dohodou** uzavřenou mezi pronajímatelem a nájemcem,
- **uplynutím doby**, na kterou byl nájemní vztah sjednán,
- **písemnou výpovědí** – v této výpovědi musí být uvedena lhůta, do kdy má nájem skončit, a to nejméně tři měsíce tak, aby skončila ke konci kalendářního měsíce. Výpověď z nájmu bytu může dát nájemce (i bez uvedení důvodu) nebo pronajímatel. Pronajímatel může vypovědět nájem pouze z důvodů uvedených v občanském zákoníku. Nájem může vypovědět s přivolením i bez přivolení soudu.

Pokud pronajímatel vypoví nájem bez přivolení soudu, může nájemce do šedesáti dní podat žalobu na určení neplatnosti k soudu. V tom případě nájemce není povinen byt vyklidit, pokud řízení není ukončeno pravomocným rozhodnutím soudu.

11. 3. Bydlení v družstevních bytech

Nájem bytu ve vlastnictví stavebního bytového družstva má určité zvláštnosti. Každé bytové družstvo je zpravidla vlastníkem jednoho nebo více domů s byty, které přidělují svým členům. **Člen**, kterému byl byt přidělen, má **právo na uzavření nájemní smlouvy s družstvem**. Při řešení otázek týkajících se obsahu nájemního vztahu k družstevním bytům (tj. uzavírání nájemní smlouvy, práva a povinnosti bytového družstva a nájemce, apod.) je třeba mít na zřeteli i **stanovy družstva**, na které občanský zákoník odkazuje.

11. 4. Přihlášení k odběru energií a dalších služeb v bytě

Ke kvalitnímu bydlení (ať už je to v nájmu nebo v bytě ve vlastnictví) je třeba zajistit si služby, které s ním souvisejí. Jedná se o přihlášení k odběru plynu, elektrické energie, vody, k odvozu komunálního odpadu, zapojení telefonu apod.

11. 5. Ztráta bydlení

Jestliže při ztrátě bydlení nemohou pomoci příbuzní nebo přátelé, je dobré zkusit se obrátit na některou charitativní organizaci, která pomoc v takových případech nabízí. K těmto charitativním organizacím patří např. Armáda spásy, Charita ČR a další. Tyto organizace mají zastoupení po celém území České republiky a mimo jiné provozují také charitativní ubytovny, nejčastěji nazývané azylové domy. Pokud se do potíží dostane matka s dětmi, může se obrátit např. na azylové domy pro matky s dětmi, které jsou provozovány v některých městech. Je však třeba mít na paměti, že všechny tyto domy nebo ubytovny nabízejí ubytování jen na přechodnou dobu (v nouzi). Využít je možné i komerční ubytovny za komerční ceny, které mohou být ve větších městech dost vysoké. Jejich adresu je možné najít např. v telefonních seznamech, na internetových stránkách apod.

Bližší informace o sociálních službách naleznete v kapitole 10.5.

11. 6. Další užitečné informace

➤ Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr (nazývaný též hypotéka) je úvěr určený ke koupi nebo stavbě bytu nebo domu pro vlastní bydlení, popř. na jejich rekonstrukci. Žadatelem o hypotéku může být jak fyzická, tak i právnická osoba. Hypotéku poskytují banky, které si pro její čerpání stanovují různé podmínky. Splácení hypotéky bývá zajištěno zástavním právem k nemovitosti, a to i rozestavěné. Hypoteční úvěr může mít splatnost až 30 let. Bližší informace o hypotékách podávají jednotlivé banky.

➤ Stavební spoření

Stavební spoření je jednou z možností, jak získat finance na koupi, stavbu nebo rekonstrukci bytu či domu. Stavební spoření si může založit osoba, která má trvalý pobyt na území České republiky a má přidělené rodné číslo. Výhod stavebního spoření (státní podpory) tak mohou využít i cizinci s trvalým pobytem v ČR. Bližší informace o stavebním spoření vám podá každá stavební spořitelna.

➤ Pojištění

Žádný byt nebo dům nelze na 100% ochránit před možností vzniku požáru, před vytopením, vykradením, apod. Ke zmenšení následků těchto událostí je možné nechat si byt nebo dům pojistit. Bližší informace o pojištění je možné získat v jednotlivých pojišťovnách.

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Katastr nemovitostí je dostupný rovněž prostřednictvím internetu na adrese <http://www.cuzk.cz>
- Bližší informace o bydlení v ČR najdete na internetových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj – <http://www.mmr.cz> (► Bytová politika)
- Informativní brožuru v několika jazykových verzích „Bydlení pro cizince“ naleznete na stránkách <http://www.cizinci.cz> (► Informační materiály a příručky)

12. DOPRAVA

12. 1. Městská doprava

Městská hromadná doprava v sobě zahrnuje zejména (systém se liší dle velikosti měst a místní situace) dopravu **autobusem, tramvají, metrem** (pouze Praha). Doprava je **placená** a každé město má svůj vlastní tarifní systém. Jízdné je nutné platit i za dopravu psů a zavazadel, pokud nesplňují podmínky bezplatné přepravy. **Úhrada jízdného je kontrolována revizory a nezaplacení jízdného je sankcionováno uložením vysoké pokuty.**

Bližší informace o výši jízdného a jízdních řádech lze získat osobně, telefonicky či na internetových stránkách jednotlivých dopravních podniků.

V některých městech České republiky je doprava **integrována**, což znamená, že jízdenky určené pro dopravu ve městech můžeme použít i pro dopravu mezi městy. V integrovaných dopravních systémech jednotlivé druhy dopravy (autobusová, vlaková, atd.) spolupracují a vytvářejí soustavu vzájemně provázaných linek s jednotným tarifem, přepravními podmínkami a pravidelnými intervaly mezi spoji.

Integrované dopravní systémy vybraných měst:

Praha – Pražská integrovaná doprava (PID) <http://www.ropid.cz>

Brno – Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje (IDS JMK)

<http://www.idsjmk.cz>

12. 2. Meziměstská doprava

Meziměstská hromadná doprava v České republice v sobě zahrnuje dopravu převážně **autobusem** nebo **vlakem**. Vnitrostátní letecká doprava je používána jen okrajově, a to mezi největšími městy (Praha, Brno, Ostrava).

Meziměstskou autobusovou dopravu zajišťuje na území České republiky řada autobusových dopravců. Každý z těchto dopravců má svůj vlastní tarifní systém, který nabízí **jednorázové jízdenky** i **předplacené průkazky**. Obdobně jako dopravní podniky městské hromadné dopravy nabízí většina autobusových dopravců **slevy** pro určité skupiny svých cestujících (např. studentům, invalidům, důchodcům, dětem do určitého věku apod.). Více informací o výši jízdného, druzích slev, přepravních podmínkách a jízdních řádech lze získat např. na <http://www.idos.cz>, v informačních centrech jednotlivých dopravců nebo na větších autobusových nádražích (např. ÚAN Florenc Praha, ÚAN Zvonařka Brno, ÚAN Ostrava, apod.).

Železniční dopravu na území ČR zajišťují České dráhy (<http://www.cd.cz>). Tento dopravce nabízí v rámci svého tarifního systému vedle základního jízdného i řadu slev, které jsou dostupné velkému okruhu cestujících.

Spojení v rámci železniční, autobusové nebo městské hromadné dopravy naleznete na internetových stránkách <http://www.idos.cz>. Tato stránka umožňuje vyhledat spojení v každém druhu dopravy zvlášť nebo dokáže tyto jednotlivé druhy dopravy zkombinovat a vyhledat tak optimální spojení.

12. 3. Řidičské oprávnění

K řízení motorového vozidla na území České republiky je nutné řidičské oprávnění, které se prokazuje řidičským průkazem. Vydání řidičského průkazu je podmíněno absolvováním praktického výcviku, teoretické výuky v autoškole a složením zkoušky z odborné způsobilosti. Řidičské průkazy vydávají držitelům řidičských oprávnění příslušné obecní úřady nebo magistráty měst na území České republiky. **Držitel řidičského průkazu má povinnost mít řidičský průkaz při řízení motorového vozidla u sebe a na požádání jej předložit ke kontrole.**

Řidičský průkaz vydaný v České republice opravňuje jeho držitele i k řízení v zahraničí, pokud cestuje do státu, který tento průkaz uznává. V opačném případě je nutné požádat o vydání **mezinárodního řidičského průkazu**. Žádost o vydání mezinárodního řidičského průkazu může podat pouze držitel národního řidičského průkazu.

K řízení motorových vozidel na území České republiky opravňuje rovněž platný řidičský průkaz vydaný členským státem Evropských společenství, řidičský průkaz a mezinárodní řidičský průkaz vydaný cizím státem podle Úmluvy o silničním provozu. Pokud si nejste jisti, že Váš průkaz vydaný cizím státem odpovídá této Úmluvě, obraťte se s dotazem na příslušný obecní úřad nebo magistrát.

Každý, kdo zamýšlí používat své **vozidlo** na území České republiky (s výjimkou osob, jejichž pobyt na území České republiky netrvá déle než 185 dnů v příslušném kalendářním roce), musí jej **zaregistrovat** na obecním úřadě.

Silniční vozidla evidovaná v České republice podléhají pravidelným technickým prohlídkám, kterými se kontroluje technický stav silničního vozidla, a pravidelným měřením emisí. Doklad o technickém stavu silničního vozidla a doklad o měření emisí vystavují stanice technické kontroly a stanice měření emisí.

V České republice je zpoplatněno užívání vybrané sítě dálnic a rychlostních silnic. Zaplacení dálničního poplatku se prokazuje dálničním kupónem. Dálniční kupóny je možné koupit u čerpacích stanic, v provozovnách České pošty, na hraničních přechodech či v autoklubech.

Nejvyšší povolená rychlost na území České republiky

*město: 50 km/h
mimo město: 90 km/h
dálnice: 130 km/h*

*V České republice řidič po požití jakéhokoli množství alkoholu
nesmí řídit motorové vozidlo!*

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Bližší informace o řidičských průkazech lze nalézt na stránkách Ministerstva dopravy <http://www.mdcz.cz> (► Silniční doprava ► Řidičské průkazy, Autoškoly ► Řidičské průkazy)
- Bližší informace o registraci vozidel lze nalézt na stránkách Ministerstva dopravy <http://www.mdcz.cz> (► Silniční doprava ► Dovoz, registrace a schvalování vozidel ► Schvalování vozidel)
- Bližší informace o stanicích technické kontroly a stanicích měření emisí lze nalézt na stránkách Ministerstva dopravy <http://www.mdcz.cz> (► Silniční doprava ► STK a SME)

13. RODINA, MANŽELSTVÍ, ŽIVOTNÍ UDÁLOSTI

Je třeba mít na paměti, že rodinné vztahy cizích státních příslušníků se mohou řídit jiným než českým právním řádem. Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění, stanoví, kterým právním řádem se řídí rodinné vztahy cizích státních příslušníků. Z tohoto zákona vyplývají mimo jiné následující skutečnosti:

- *způsobilost osoby uzavřít manželství, jakož i podmínky jeho platnosti se řídí právem státu, jehož je tato osoba příslušníkem*
- *forma uzavření manželství se řídí právem místa, kde se manželství uzavírá*
- *osobní a majetkové vztahy manželů se řídí právem státu, jehož jsou příslušníky; jsou-li manželé příslušníky různých států, řídí se vztahy právem českým*
- *zrušení manželství rozvodem se řídí právním řádem státu, jehož občany jsou manželé v době zahájení řízení; jsou-li manželé příslušníky různých států, řídí se zrušení manželství rozvodem právním řádem českým; jestliže, by bylo třeba použít cizího právního řádu, který by zrušení manželství rozvodem nedovoloval anebo jen za okolností mimořádně tíživých, avšak manželé nebo alespoň jeden z nich žije v České republice delší dobu, použije se práva českého*
- *vztahy mezi rodiči a dětmi, včetně výchovy a výživy, řídí se právem státu, jehož příslušníkem je dítě; žije-li dítě v České republice, mohou být tyto vztahy posuzovány podle práva českého, je-li to v zájmu dítěte.*

Ustanovení tohoto zákona se použije, jen pokud nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

V rámci rodiny, stejně jako v ostatních právech a povinnostech, jsou si muž a žena zcela rovni, o záležitostech rodiny rozhodují manželé společně. Manželé mají právo na stejnou životní úroveň a mohou žádat výživné.

Na výchově dětí by se měli oba rodiče účastnit stejným dílem. Rodiče mají vůči svým dětem **vyživovací povinnost**. Tato povinnost trvá do té doby, než jsou děti samy schopny se živit. Oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Podle českého práva mají děti manželské a nemanželské stejná práva a povinnosti.

13. 1. Matriky a jejich působnost

Matrika je státní evidence narození, uzavření manželství, registrace partnerství a úmrtí fyzických osob na území České republiky a narození, uzavření manželství a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o státní občany České republiky. Matrika se dělí na matriku narození, pro kterou se vede kniha narození, na matriku manželství, pro kterou se vede kniha manželství, matriku registrovaného partnerství, pro kterou se vede kniha registrovaného partnerství, a matriku úmrtí, pro kterou se vede kniha úmrtí.

Do matričních knih se zapisují další skutečnosti, jimiž se mění a doplňují zápisy v matriční knize.

Z provedených zápisů v matriční knize se vydávají **matriční doklady**, tj. rodný list, oddací list a úmrtní list a doklad o registrovaném partnerství.

Matriční úřady jsou obecní úřady, městské úřady, v hlavním městě Praze úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí a pro území vojenských újezdů újezdní úřady, které určilo a jejich správní obvody vymezilo Ministerstvo vnitra prováděcím právním předpisem.

13. 2. Uzavření manželství (podmínky); registrované partnerství (podmínky)

a) Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před matričním úřadem, před úřadem, který není matričním úřadem, je-li jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu v jeho správním obvodu, nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem. Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.

Snoubenci vyplní před uzavřením manželství předepsaný tiskopis a předloží jej matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. K tiskopisu připojí stanovené doklady. Církevní sňatek může být uzavřen až poté, kdy snoubenci předloží oddávajícimu osvědčení o tom, že splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství. Osvědčení nesmí být starší tři měsíců a vydá je matriční úřad, v jehož správním obvodu bude manželství uzavřeno.

Manželství nemůže být uzavřeno se ženatým mužem nebo vdanou ženou, nemůže být uzavřeno mezi předky a potomky a mezi sourozenci; totéž platí o příbuzenství založeném osvojením, pokud osvojení trvá. Nezletilá fyzická osoba starší 16 let, osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je rozhodnutím soudu omezena, nebo fyzická osoba stížená duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům, připojí k předepsanému tiskopisu rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství.

Pokud jsou předkládané doklady vystaveny orgány cizích států předkládají se s úředním překladem do českého jazyka a musí být opatřeny potřebnými ověřeními (viz kapitola 4.5.). Matriční úřad může potřebná ověření listin prominout, je-li jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou.

Cizinec předloží matričnímu úřadu před uzavřením manželství potvrzení vydané Policií České republiky o oprávněnosti pobytu na území České republiky; to neplatí, jde-li o občana Evropské unie, občana jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru, nebo jeho rodinné příslušníky. Toto potvrzení nesmí být ke dni uzavření manželství starší 7 pracovních dnů.

b) Dnem 1. července 2006 nabyl účinnosti zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. **Registrované partnerství**, (dále je „partnerství“), vzniká projevem vůle *dvou osob stejného pohlaví* činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. Prohlášení činí osobně před matričním úřadem v kraji, který je podle místa trvalého pobytu alespoň jedné z osob vstupujících do partnerství příslušný k přijetí prohlášení. Příslušné matriční úřady (14) stanovilo Ministerstvo vnitra vyhláškou.

Osoby, které chtějí vstoupit do partnerství, vyplní před prohlášením předepsaný tiskopis a předloží jej příslušnému matričnímu úřadu. K tiskopisu připojí stanovené doklady. Pokud jsou předkládané doklady vystaveny orgány cizích států předkládají se s úředním překladem do českého jazyka a musí být opatřeny potřebnými ověřeními (viz kapitola 4.5.).

Obdobně jako u uzavírání manželství, cizinec, který chce vstoupit do partnerství a který nemá povolen trvalý pobyt na území České republiky, předloží příslušnému matričnímu úřadu před vstupem do partnerství potvrzení vydané Policií České republiky o oprávněnosti pobytu na území České republiky; to neplatí, jde-li o občana Evropské unie, občana jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru, nebo jejich rodinné příslušníky. Toto potvrzení nesmí být ke dni vstupu do partnerství starší 7 pracovních dnů.

Do partnerství může vstoupit každý, komu to zákon nezakazuje. Podmínkou vstupu do partnerství je, aby alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství byla státním občanem České republiky. Do partnerství nemohou vstoupit osoby navzájem příbuzné v linii přímé a sourozenci. Dále do partnerství nemůže vstoupit osoba, která nedosáhla věku 18 let, nemá způsobilost k právním úkonům, nebo již dříve uzavřela manželství nebo která již dříve vstoupila do partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí, a její manželství nebo partnerství anebo obdobný svazek trvá.

Příjmení žen se tvoří v souladu s pravidly české mluvnice. Při zápisu uzavření manželství nebo při zápisu prohlášení o vstupu do partnerství lze na základě žádosti cizinky, již se uzavření manželství týká, uvést v matriční knize příjmení, které bude po uzavření manželství, resp. vstupu do partnerství, užívat, v mužském tvaru.

13. 3. Rozvod

V České republice existuje možnost rozvodu. Manželství rozvádí soud. Před rozhodnutím o rozvodu manželství je nutné vypořádat následnou péči o nezletilé děti. V České republice jsou možné dva typy rozvodů, tzv. nesporný rozvod a sporný (ztížený) rozvod.

U **nesporného** rozvodu je celá procedura značně zrychlena a zjednodušena. Pokud

- manželství trvalo nejméně rok,
- manželé se na rozvodu vzájemně domluví,
- nejméně šest měsíců spolu nežijí a
- vypořádají si vzájemná majetková práva a práva k dětem,

soud manželství rozvede, aniž by zkoumal, zda je manželství trvale a hluboce rozvráceno.

V případě **sporného** rozvodového řízení (kdy jeden z manželů s rozvodem nesouhlasí, popř. pokud si nejsou manželé schopni upravit vzájemné poměry po rozvodu) platí, že soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést pouze, pokud je manželství trvale a hluboce rozvráceno. Soud rozhodne až po jednání, ke kterému budou předvoláni rodiče a opatrovník dítěte zvlášť ustanovený pro toto řízení. V určitých výjimečných případech nemusí soud manželství rozvést.

Před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud práva a povinnosti rodičů k dítěti pro dobu po rozvodu a určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu. Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte, a budou-li zajištěny jeho potřeby.

Rozvodem nezaniká vyživovací povinnost k dítěti. Má-li jeden z rodičů zato, že vyživovací povinnost není plněna dostatečně, může se obrátit na soud a zažádat o úpravu vyživovacích poměrů. Výživné na dítě lze upravit nejenom v případě rozvodu manželství, ale také pokud jeden z rodičů neplní vyživovací povinnosti dobrovolně a manželství trvá.

Svěří-li soud dítě do výchovy jednoho z rodičů, může také upravit styk druhého rodiče, popř. prarodiče nebo sourozence s dítětem, vyžaduje-li to zájem na jeho výchově a poměry v rodině. Přednost před soudní úpravou styku má dohoda rodičů, která nevyžaduje schválení soudu. Děti mají právo na stejnou životní úroveň jako jejich rodiče. Na soud se mohou kvůli výživnému obrátit i nesezdaní rodiče nezletilého dítěte, tj. nejméně manželé.

Rozvedený manžel (žena i muž), který není schopen sám se živit, může žádat od bývalého manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.

13. 4. Narození dítěte cizinci

Narození dítěte je povinno oznámit matričnímu úřadu zdravotnické zařízení, v němž byl porod ukončen; nebyl-li porod ukončen ve zdravotnickém zařízení, oznámí narození lékař, který jako první poskytl při porodu nebo po porodu zdravotní péči. Příslušný k provedení zápisu narození do knihy narození je matriční úřad, v jehož správním obvodu se dítě narodilo. Matrikář provede zápis do knihy narození a vystaví dítěti rodný list. Současně matriční úřad oznámí narození dítěte evidenci obyvatel.

V případě dítěte státního občana České republiky, jehož matkou je cizinka, stává se místem jeho trvalého pobytu, pokud se rodiče nedohodnou jinak, adresa sídla příslušného úřadu, v jehož územním obvodu se dítě narodilo.

Platná legislativa poskytuje dítěti cizince legálně pobývajícimu na území ochranu tím, že se jeho pobyt po narození automaticky považuje za přechodný. Tato ochrana je však časově omezená a rodič musí po narození do maximálně 60 dnů požádat za svoje dítě o udělení víza/povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu. Je-li v uvedené lhůtě podána žádost o povolení k trvalému pobytu, považuje se pobyt dítěte od narození za trvalý. V případě vycestování rodičů s dítětem mimo území ČR se jeho pobyt považuje za přechodný.

Dítě narozené rodičům, kteří na území ČR pobývají na vízum (zejména na tzv. dlouhodobé vízum nad 90 dnů), není účastné veřejného zdravotního pojištění, i když rodiče pojištění jsou např. z titulu zaměstnání. Na základě účasti matky v systému veřejného zdravotního pojištění je hrazen porod a péče o dítě do 5 000 Kč. To znamená, pokud je porod bez komplikací. V případě jakékoli sebemenší komplikace potom není zdravotní péče poskytnutá dítěti, ať je jakkoli nezbytná, hrazena z pojištění a rodičům může být účtována ve smluvních cenách. Pro takovéto případy vytvořila Pojišťovna VZP, a.s. produkt, v rámci kterého těhotná matka hradí o něco vyšší pojistné a dítěti je pak hrazena péče ve výrazně větším rozsahu. Upozorňujeme ale, že pojištěnci, kteří jsou účastni veřejného zdravotního pojištění, nejsou pojištěni u Pojišťovny VZP, a.s., a proto doporučujeme, aby se obrátili na tuto nebo jinou pojišťovnu pro podrobnější informace o tomto či jiném vhodném produktu.

Pokud se dítě narodí bez krytí v rámci pojištění, platí následující. Pro toto dítě je třeba uzavřít dlouhodobé smluvní zdravotní pojištění (záleží ovšem na rodičích, jestli uzavřou pojištění nebo budou zdravotní péči platit v hotovosti). Dítě musí absolvovat vstupní prohlídku, kterou hradí rodič dítěte z vlastních finančních prostředků. Na základě této prohlídky pojišťovna uzavře smlouvu o zdravotním pojištění dítěte a určí výši pojistného. Pojišťovna poté vystaví dítěti průkaz pojištěnce. Péči o dítě v porodnici je třeba hradit hotovostí, poněvadž smlouva bude uzavřena až po vstupní prohlídce dítěte.

13.5. Úmrtí blízké osoby

Příslušný k zápisu úmrtí do matriční knihy je matriční úřad, v jehož správním obvodu fyzická osoba zemřela. Úmrtí oznámí matričnímu úřadu prohlízející lékař na listu o prohlídce mrtvého, na jehož základě matrikář provede zápis do knihy úmrtí a vydá úmrtní list - členům rodiny zesnulého (manžel, rodiče, děti, prarodiče, vnuci a pravnuci), nebo jeho sourozencům anebo zplnomocněným zástupcům. Úmrtní list vydá také cizinci, který prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků.

Vypravení pohřbu, popřípadě převoz zemřelého za hranice České republiky, si zařizuje vypravovatel pohřbu sám.

Odkazy na podrobné zdroje informací

- Podrobnější informace o matrikách vám poskytnou na obecním či městském úřadě v místě vašeho bydliště, popř. využijte
  - Portál veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Životní situace ► Občan ► Občan a stát ► Osobní údaje ► Matriky), kde mimo jiné naleznete jak postupovat v případech vydávání matričních dokladů, nahlížení do matričních knih, vydání potvrzení o skutečnostech zapsaných v matriční knize apod.
  - internetové stránky Ministerstva vnitra – <http://www.mvcr.cz> (► Služby pro veřejnost ► Rady a služby ► Občan na úřadě ► Matriky – matriční úřady)
- Podrobné informace o uzavření manželství vám poskytne nejbližší matriční úřad, popř. navštivte:
  - internetové stránky Ministerstva vnitra – <http://www.mvcr.cz> (► Rady a služby ► Občan na úřadě ► Manželství)
  - Portál veřejné správy – <http://portal.gov.cz> (► Životní situace ► Cizinec ► Manželství nebo ► Občan ► Rodina ► Manželství), kde naleznete podrobné instrukce jak postupovat v případech uzavření manželství, uzavření občanského manželství, uzavření církevního manželství, uzavření manželství s cizincem, apod.

14. VYBRANÉ INFORMACE O ČESKÉ SPOLEČNOSTI

Tato kapitola je obsažena ve všech jazykových verzích této publikace, je však především určena těm cizincům, kteří pocházejí z kulturně vzdálenějších zemí s výrazně odlišnými zvyklostmi ve společenském životě a tradicích. Cizincům z kulturně či geograficky bližších zemí nepřinese mnoho nového, neboť se dá předpokládat, že jejich životní styl je podobný životu v ČR. Nicméně tato informace, pro některé z cizinců nadbytečná, je kvůli jednotnosti textu publikace obsažena ve všech jazykových překladech.

14. 1. Verbální a neverbální komunikace

V komunikaci se obecně očekává slušné, nekonfliktní chování a tolerance (je třeba dát prostor všem účastníkům komunikace a vyslechnout i názor, s nímž dotyčný nesouhlasí; v takovém případě je třeba reagovat neimpulzivně).

Češi se na veřejnosti obvykle nechovají hlučně. Oceňuje se rezervovanější chování, umírněnost a sebeovládání. Hlasitá konverzace spolu s výraznou gestikulací poutají nežádoucí pozornost okolí.

V komunikaci (kromě hovoru s přáteli) není vhodné:

- volit konfliktní téma hovoru;
- nerespektovat názory ostatních, přerušovat je (skákat jim do řeči);
- hovořit příliš rychle;
- špatně vyslovovat;
- nadměrně gestikulovat;
- chovat se příliš emotivně (teatrálně);
- užívat neslušné výrazy, nadávky, vtipy;
- pomlouvat aj..

Mezi nežádoucí prvky patří i žoviální chování, komunikování s rukama v kapsách, se žvýkačkou (cigaretou) v ústech apod.

V oficiální komunikaci je vhodné mluvit spisovně. Žena je v komunikaci rovnocenným partnerem. Rodilý mluvčí zpravidla ocení, když cizinec hovoří (nebo se snaží hovořit) česky.

Obecně se doporučuje volit přednostně takové téma hovoru, které nevyvolává názorové střety, nevyžaduje zaujetí vyhraněných postojů (např. pokud jde o politiku, náboženství). Není vhodné, aby mluvčí před ostatními připomínal své zásluhy a úspěchy, aby se chlubil materiálním bohatstvím. Na místě není ani přehnaná zvědavost, indiskrétní otázky, které se týkají zdravotního stavu, osobních, rodinných a pracovních problémů. O podobných záležitostech se hovoří pouze z podnětu dotyčné osoby, a to mezi přáteli.

Mluvčí

- se ve společnosti nedotazuje na věk ženy,
- na výši platu (příjmu),
- na hodnotu majetku,
- neuvádí citlivé a snadno zneužitelné údaje (rodné číslo),
- nepřipomíná bolestné události, tragédie, traumata (úmrtí v rodině, rozvod aj.).

Mezi úniková společenská témata patří počasí, rodina a děti.

Souhlas se vyjadřuje jedním i několikerým kývnutím hlavy shora dolů, **nesouhlas** otočením hlavy zprava doleva a zpět. Není vhodné ukazovat na někoho nebo na něco prstem, otvírat ústa při údivu, tahat za rukáv člověka, se kterým chceme mluvit aj. Není běžné sedat si v dopravních prostředcích těsně vedle sebe (pokud to není nutné), držet se těsně u sebe při chůzi, držet se a sahat na sebe při konverzaci. Zvláště to platí o kontaktu muže se ženou. Mluvčí mezi sebou udržují vzdálenost asi jeden

metr. Při hovoru je třeba udržovat oční kontakt, tj. dívat se partnerovi do očí (nikoliv však soustavně). Vyhýbání se očnímu kontaktu je považováno negativně, má značný vliv na posuzování pravdivosti sdělení.

Pozdrav i představení je doprovázeno podáním ruky. Ne však v jakémkoliv kontaktu, zvláště pokud se nezdraví známí nebo není účelem vzájemné seznámení/představení. Podání ruky je také běžné při formálních a pracovních setkáních. Jen členové rodiny a dobří přátelé (i opačného pohlaví) se mohou při setkání i loučení obejmout a políbit na tvář.

Je pravidlem, že

- *stisk rukou je pevný a krátký;*
- *se podává pravá ruka;*
- *se ruce nepodávají křížem;*
- *nejdříve podává ruku žena muži, nadřízený podřízenému, starší mladšímu;*
- *doprovází ho krátký pohled do očí.*

14. 2. Denní režim

Na obchodní schůzky se chodí pokud možno přesně, dohodnutý program nebo čas návštěv se dodržuje, případná změna se oznamuje včas a s omluvou. Nechat někoho čekat déle než 15 minut se pokládá za nezdvořilé.

Pracovní den pro Čechy začíná dříve než v řadě jiných evropských zemích. Malé obchody většinou otvírají už v 7 hodin, hypermarkety v 8 hodin, lidé v mnoha dělnických profesích začínají pracovat mezi 6. a 7. hodinou, základní a střední školy začínají většinou v 8 hodin a na úradech se začíná mezi 8. a 9. hodinou. Úřady jsou pro veřejnost otevřeny až na výjimky v pondělí a ve středu.

Tento pracovní režim ovlivňuje každodenní režim Čechů i obecné rozvržení denních jídel, i když zde existuje mnoho výjimek. Většinou se oběd podává v době od 11.30 do 13.30, večere od 18 do 20 a spát se chodí mezi 22. hodinou a půlnocí.

Restaurace a hospody mají otevřeno často od 10 hodin do půlnoci, mnohé bary a kluby však zavírají později. Divadla a koncerty začínají mezi 19. a 20. hodinou.

14. 3. Česká kuchyně

Češi dodržují při jídle určité rituály. K jídlu si přejí *dobrou chuť*. Nezačíná se jíst dříve, dokud všichni ke stolu neusednou. V české společnosti sedí muži i ženy u stolu společně.

Tradiční český oběd začíná polévkou, hlavním chodem je většinou maso s přílohou (oblíbené jsou všechny druhy masa, tradičně se nejvíce jí vepřové a hovězí, nejméně skopové, roste obliba drůbežního masa; k tradičním českým jídlům patří např.: *vepřová pečeně, knedlík, zelí; husa* nebo *kachna s knedlíkem* a *se zelím; hovězí guláš s knedlíkem*), pak následuje salát nebo kompot. Mezi speciality národní kuchyně patří např. *bramborák* (na oleji pečené placky z ustrouhaných syrových brambor), *utopenci* (vuřty naložené v octovém láku s cibulí) či *olomoucké tvarůžky* (původní moravský sýr).

Je třeba si zapamatovat, že

- *si host může najít volné místo v restauraci sám, jen v luxusních restauracích je uváděn obsluhujícím;*
- *se český příbor většinou skládá z polévkové lžice, vidličky a nože;*
- *se vidlička drží v levé ruce, v pravé ruce nůž a také polévková lžice;*
- *vidlička a nůž položené souběžně přes talíř naznačují, že je možné talíř odnést; zkrřížené příbory znamenají, že v jídle bude host ještě pokračovat;*
- *spropitné není povinné, ale je běžné a roste s celkovou útratou;*
- *se spropitné nenechává na stole, ani se nedává vrchnímu do ruky;*
- *je velmi neslušné říkat a nahlas srkat.*

14. 4. Zvyky a tradice

Mezi nejvýznamnější patří zvyky a tradice spojené s dvěma hlavními křesťanskými svátky, jimiž jsou Vánoce a Velikonoce, a zvyklosti, které provázejí svatbu.

Vánoce

Slaví se ve dnech 24. – 26. prosince (v ČR dny pracovního klidu) k oslavě narození Ježíše Krista. Vánočním svátkům předchází velký úklid, pečení mnoha druhů vánočního cukroví (těsně před Štědrým dnem se pečou také vánočky), dávání dárků, které se dávají 24. prosince večer, vánoční výzdoba. Jedním ze symbolů Vánoc je vánoční stromeček. Tradiční večeří na Štědrý den je rybí polévka a smažený kapr s bramborovým salátem. Vánoce provází mnoho zvyků. Manželé (partneři) se mají políbit pod jmelím, rozkrajuje se jablko, posílají se ořechové skořápky se svíčkami v umyvadle atd.

Velikonoce

O Velikonocích, slavených k připomenutí ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista, se v rodinách obarvují vajíčka jako symbol jarního znovuoživení přírody. Velikonoční vejce zdobená malbou a různými jinými technikami se nazývají *kraslice*. Každoročně se prodávají ve stáncích a v obchodech s předměty lidové tvořivosti. Jsou součástí velikonoční koledy a tradiční dekorace. Peče se mazanec, velikonoční beránek a nádivka, do vázy se dávají větvičky kočiček. Muži a chlapi pletou (nebo kupují) pomlázky, kterými o Velikonočním pondělí „vyšlehají“ ženy a dívky. Slavení Velikonoc má poměrně málo religiózní podobu, Velký pátek není volným dnem.

Silvestr a Nový rok

Velmi oblíbená je oslava změny kalendářního roku, spojená s požíváním alkoholu, hlučnými efekty, tradičními lidovými věštby a tzv. novoročními předsevzetími.

Svatba

Rozhodnou-li se partneři uzavřít sňatek, sluší se, aby budoucí ženich, nejlépe s kyticí, požádal rodiče své nastávající ženy o souhlas se **svatbou** (aby šel tzv. „žádat o ruku“). V Česku převládají svatby občanské (*civilní sňatek*), které se konají v obřadní síni, nejčastěji na obecním úřadě (ale také např. na zámku). Snoubenci mohou uzavřít manželství i v kostele formou církevního obřadu (*církevní sňatek*).

Novomanželé rozesílají svatební oznámení přátelům, známým, kolegům, některé z nich výslovně pozvou na svatební hostinu. V den svatby je objednána svatební dort, svatební kytice pro nevěstu a obě matky, svatebčané mají připnutou myrtu. Nevěsta má na sobě většinou bílé svatební šaty. Před oddávajícím si ženich a nevěsta vymění snubní prsteny, dají si první manželský polibek a spolu se dvěma svědky podepíší protokol. Nevěsta obvykle získává příjmení manžela, své původní příjmení si ale může ponechat. Při východu z obřadní místnosti házejí přítomní na novomanžele papírové konfety nebo rýži. Při příchodu na svatební hostinu do restaurace se před ženichem a nevěstou rozbije talíř nebo sklenička, říká se, že střepy přinášejí štěstí. Oba společně střepy uklízejí. Při obědě se servíruje polévka novomanželům do jednoho talíře, oba se vzájemně krmí. Novomanželé dostávají svatební dary a odjíždějí na svatební cestu.

14. 5. Náboženství

Ústava České republiky zaručuje svobodu náboženského vyznání, a to prostřednictvím **Listiny základních práv a svobod** (články 3, 15 a 16), která je součástí ústavního pořádku ČR. Problematiku církví upravuje zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších

předpisů. Tento zákon je založen na respektování svobody náboženského vyznání a vnitřní autonomie církví a náboženských společností a na důsledném uplatňování konfesní neutrality státu vůči církvím a náboženským společnostem.

Náboženské otázky spadají podle věcné příslušnosti do kompetence odboru církví Ministerstva kultury. Tento odbor zpracovává dlouhodobé koncepce uspořádání vztahu mezi státem a církvemi a náboženskými společnostmi a koncepce realizace náboženské svobody v České republice. Odbor církví zajišťuje registrace církví a náboženských společností, svazů církví a náboženských společností, změny základních dokumentů a ruší jejich registrace. Dále eviduje právnické osoby založené registrovanou církví a náboženskou společností a ruší jejich evidenci.

Návrh na registraci církve a náboženské společnosti lze podat podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů písemně ve dvojím vyhotovení v českém jazyce. Návrh na registraci církve a náboženské společnosti podávají nejméně tři fyzické osoby, které dosáhly věku 18 let, mají způsobilost k právním úkonům a jsou občany České republiky nebo cizinci s trvalým pobytem v České republice. Důležitou přílohou k návrhu na registraci církve a náboženské společnosti jsou podpisové archy obsahující seznam nejméně 300 zletilých občanů České republiky nebo cizinců s trvalým pobytem v České republice hlásících se k církvi a náboženské společnosti.

Náboženská společenství v České republice mohou svobodně působit i bez registrace na Ministerstvu kultury dle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů.

Bližší informace o církvích a náboženských společnostech lze najít www.mkcr.cz (► církve a náboženské společnosti).

Seznam registrovaných církví, náboženských společností a dalších právnických osob lze dohledat na: http://www3.mkcr.cz/cns_internet/

14. 6. Základní kulturní přehled

➤ Národní kulturní památky

V ČR je mnoho historických míst, která jsou oblíbenými cíli turistů z celého světa, dvanáct památek je dokonce zapsáno v seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Informace o kulturních památkách, muzeích apod. naleznete na internetových stránkách Ministerstva kultury <http://www.mkcr.cz>.

K nejdůležitějším kulturním a vzdělávacím institucím patří Univerzita Karlova, Národní divadlo, Národní muzeum.

➤ Známí čeští umělci, spisovatelé a myslitelé

Z českých zemí pochází mnoho známých umělců. Především někteří hudební skladatelé (např. **Bedřich Smetana**, **Antonín Dvořák** nebo **Leoš Janáček**) dosahují světového věhlasu.

➤ Historičtí spisovatelé a myslitelé

- Mistr **Jan Hus** (asi 1369/1370 – 1415) byl významný český středověký náboženský myslitel, reformátor a kazatel.
- **Jan Amos Komenský (Comenius)** (1592 – 1670) byl český spisovatel a pedagog se světovým renomé.

➤ **Novodobí čeští spisovatelé**

- **Božena Němcová** (1820 – 1862) – významná česká spisovatelka.
- **Tomáš Garrigue Masaryk**, (1850 – 1937) byl český filozof, historik, první prezident Československa.
- **Jaroslav Hašek** (1883 – 1923) – spisovatel, publicista a novinář.
- **Franz Kafka** (1883 – 1924) pražský, německy píšící spisovatel židovského původu, jeden z literárně nejvlivnějších a nejocenenějších spisovatelů 20. století.
- **Karel Čapek** (1890 – 1938) – spisovatel, novinář, dramatik, filosof a překladatel.
- **Bohumil Hrabal** (1914 – 1997) – prozaik, jeden z nejvýznamnějších a nejosobitějších spisovatelů druhé poloviny 20. století.
- **Arnošt Lustig** (*1926) je český spisovatel a publicista, autor celé řady děl s tématem holocaustu.
- **Milan Kundera** (*1929) – česko-francouzský spisovatel. Je světově nejúspěšnějším a nejprekládanějším autorem českého původu, jeho romány a eseje výrazně přispěly k vývoji románu jakožto žánru.
- **Václav Havel** (*1936) – spisovatel a dramatik, jeden z prvních mluvčích Charty 77, vůdčí osobnost politických změn v listopadu 1989.
- **Michal Viewegh** (*1962) – spisovatel a publicista, v současnosti náš nejprodávanější romanopisec.

➤ **Básníci**

- **Karel Hynek Mácha** (1810-1836) básník, největší představitel českého romantismu.
- **Karel Jaromír Erben** (1811-1870) spisovatel, básník, překladatel, literární historik a sběratel českých lidových písní a pohádek.
- **Jan Neruda** (1834-1891) - významný básník a novinář.
- **Vítězslav Nezval** (1900-1958) básník, spisovatel a překladatel. Vůdčí osobnost českého surrealismu.
- **Jaroslav Seifert** (1901-1986) český básník, spisovatel, novinář a překladatel. Nositel Nobelovy ceny za literaturu.
- **Karel Kryl** (1944-1994) byl český písničkář a básník, jeden z nejvýznamnějších představitelů českého protestsongu v letech 1968–1989.

15. INTEGRAČNÍ CENTRA

Centra na podporu integrace cizinců (dále jen Integrační centra) vznikají na základě víceletého programu Evropského fondu pro integraci příslušníků třetích zemí spravovaného Ministerstvem vnitra. V roce 2009 zahájila Integrační centra činnost v krajích Moravskoslezském, Jihomoravském, Pardubickém, Plzeňském, Ústeckém a Zlínském. V roce 2010 se předpokládá zřízení Integračních center v krajích Jihočeském, Libereckém, Olomouckém a Karlovarském (kontakty budou zveřejněny na www.cizinci.cz). V následujících letech by měla Integrační centra vzniknout ve všech regionech ČR.

Činnost center by měla probíhat v přímé spolupráci s regionálními i místními orgány a institucemi, stejně jako ve spolupráci s dalšími subjekty v místě včetně NNO. Integrační centra budou především plnit funkci informačního centra pro cizince. Hlavními cíli centra jsou:

- poradenství
- kurzy a další preventivní činnost
- permanentní monitoring situace
- rozvoj občanské společnosti

1. Zajištění a zprostředkování **sociálně-právního poradenství** (ambulantního i terénního) a zprostředkování pomoci cizincům u příslušných organizací či úřadů, vč. asistence v případě potřeby.

2. **Kurzy a další preventivní činnost:**

- kurzy češtiny pro cizince, jak základních znalostí tak přípravy pro zkoušku k povolení trvalého pobytu (úroveň A1), včetně kurzů pro rodiče s dětmi (se zajištěním hlídání dětí během vyučování)

- úvodní kurzy socio-kulturní orientace cizinců ve společnosti ČR (včetně informací o právech a povinnostech cizince);

- další preventivní činnost – kultivace vztahů mezi cizinci a majoritou (akce k propagaci tématu cizinci a vzájemnému poznávání a soužití); organizování **regionální poradní platformy pro integraci cizinců** (sdílení informací o cizincích, identifikace problémových oblastí a jejich praktické nebo systémové řešení ve vztahu k příslušným orgánům). V platformě budou zastoupeni významní aktéři integrace cizinců v daném regionu či obci, např. pracovníci kraje či magistrátu, orgánů sociálního zabezpečení, vzdělávacích organizací, NNO, policie, podnikatelů, zaměstnavatelů, úřadů práce, cizinců.

3. **Permanentní monitoring situace** (sledování změn v počtu, postavení, národnostním složení cizinců atd.)

4. **Rozvoj občanské společnosti** – aktivity Centra budou realizovány ve spolupráci s NNO i dalšími partnery, případně podpoří vznik nových či rozšíření agendy stávajících NNO.

15. 1. Kontakty na Integrovaná centra

➤ Integrovaná centra realizovaná Správou uprchlických zařízení:

Centrum na podporu integrace cizinců - Pardubický kraj

Boženy Němcové 2625

530 02 Pardubice

Mgr. Ivona Baklíková

vedoucí centra

mobil: +420 725 148 519

tel.: +420 466 736 124

tel./fax: +420 466 952 066

e-mail: icpardubice@suz.cz

www.integracnicentra.cz

Centrum na podporu integrace cizinců - Plzeňský kraj

Resslova 14

301 00 Plzeň

Mgr. Zuzana Sermešová

vedoucí centra

mobil: +420 725 874 975

tel./fax: +420 377 223 157

e-mail: icplzen@suz.cz

www.integracnicentra.cz

Centrum na podporu integrace cizinců - Zlínský kraj

Lorencova 3791

760 01 Zlín

Bc. Roman Baláž

vedoucí centra

mobil: +420 725 148 515

tel./fax: +420 577 018 651

e-mail: iczlin@suz.cz

www.integracnicentra.cz

Centrum na podporu integrace cizinců - Moravskoslezský kraj

Československá 2227/7

702 00 Ostrava

Bc. Kamil Vývoda

vedoucí centra:

mobil: +420 725 148 522

tel./fax: +420 596 112 626

e-mail: icostrava@suz.cz

www.integracnicentra.cz

Otevírací hodiny *(stejně ve všech centrech)*

Pondělí 12:00 – 19:00

Úterý – není otevřeno pro veřejnost

Středa 12:00 – 19:00

Čtvrtek 8:00 - 12:00

Pátek 8:00 - 12:00

➤ **Integrační centrum realizované Jihomoravským krajem:**

Jihomoravské regionální centrum na podporu integrace cizinců

Mezírka 1
602 00 Brno

Mgr. Kateřina Zouharová

vedoucí centra:

tel: +420 533 433 540

e-mail: cizincijmk@centrum.cz

Otevírací hodiny

Úterý 6:30 – 12:00 12:30 – 18:30

Středa 9:00 – 13:00 13:30 – 18:30

➤ **Integrační centrum realizované Poradnou pro Integraci:**

Centrum na podporu integrace cizinců v Ústeckém kraji

Velká Hradební 33

400 21 Ústí nad Labem

(v budově Národního domu)

tel.: +420 475 216 536

email: centrum@p-p-i.cz

www.p-p-i.cz

Otevírací hodiny

Pondělí 9:00 – 19:00

Úterý 9:00 – 19:00

Středa 9:00 – 19:00

Čtvrtek 9:00 – 19:00

Pátek 9:00 – 16:00

16. ABECEDNÍ PŘEHLED VYBRANÝCH NNO PŮSOBÍCÍCH NA POLI INTEGRACE CIZINCŮ

➤ **Centrum pro integraci cizinců (CIC)**

Kontakt

adresa: Kubelíkova 55, 130 00 Praha 3
telefon: 222 713 332
e-mail: info@cicpraha.org
internetová adresa: <http://www.cicpraha.org>

➤ **Charita Česká republika**

Kontakt

adresa: Vladislavova 12, 110 00 Praha 1
telefon: 296 243 330
e-mail: sekretariat@charita.cz
internetová adresa: <http://www.charita.cz>

➤ **Organizace pro pomoc uprchlíkům, o. s. (OPU)**

Kontakt

adresa: Kovářská 4, Praha 9
telefon: 284 683 714, 284 683 545
e-mail: opu@opu.cz
internetová adresa: <http://www.opu.cz>

➤ **Poradna pro integraci, občanské sdružení**

Kontakt

adresa: Senovážná 2, 110 00 Praha 1
telefon: 224 233 034, 224 216 758
e-mail: ppi@iol.cz
internetová adresa: <http://www.p-p-i.cz>

➤ **Sdružení pro integraci a migraci**

Kontakt

adresa: Senovážná 2, 110 00 Praha 1
telefon: 224 224 379
e-mail: poradna@refug.cz
internetová adresa: <http://www.migrace.ecn.cz>

➤ **SOZE**

Kontakt

adresa: Mostecká 5, 614 00 Brno
telefon: 545 213 643, 545 536 356
e-mail: soze@soze.cz
internetová adresa: <http://www.soze.cz>

kancelář SOZE v Olomouci

adresa: Ostružnická 28, 779 00 Olomouc
telefon: 585 242 535
e-mail: okraj@soze.cz

➤ **Komunitní centrum InBáze / o.s. Berkat**

Kontakt

adresa: Legerova 50, 120 00 Praha 2

telefon: 224 941 415, 739 037 353

e-mail: info@inbaze.cz

internetová adresa: <http://www.inbaze.cz>, <http://www.berkat.cz>

➤ **Český helsinský výbor (ČHV)**

Kontakt

adresa: Štefánikova 216/21, 150 00 Praha 5

telefon: 220 515 188

e-mail: sekr@helcom.cz

internetová adresa: <http://www.helcom.cz>

➤ **Slovo 21**

Kontakt

adresa: Francouzská 2, 120 00 Praha 2

telefon: 222 520 037

e-mail: slovo21@centrum.cz

internetová adresa: <http://www.slovo21.cz>

➤ **Evropská kontaktní skupina v ČR**

Kontakt

adresa: Žitná 45, 110 00 Praha 1

telefon: 222 211 799, 774 454 560

e-mail: kavkova@ecgnet.cz

internetová adresa: <http://www.ekscr.cz>

➤ **Multikulturní centrum Praha**

Kontakt

adresa: Vodičkova 36, 116 02 Praha 1

telefon: 269 325 345

e-mail: infocentrum@mkc.cz

internetová adresa: <http://www.mkc.cz>

➤ **Most pro lidská práva**

Kontakt

adresa: 17. listopadu 216, 530 02 Pardubice

telefon: 467 771 170

e-mail: info@mostlp.org

internetová adresa: <http://www.mostlp.org>

➤ **Meta o.s. – Sdružení pro příležitosti mladých migrantů**

Kontakt

adresa: Rumunská 29, 120 00 Praha 2

telefon: 222 521 446

e-mail: info@meta-os.cz

internetová adresa: <http://www.meta-os.cz>

➤ **OBERIG o.s.**

Kontakt

Informační a vzdělávací středisko pro cizince „Slovanský dům“

adresa: Horova 8, 400 01 Ústí nad Labem

telefon: 475 205 721, 774 909 018, 773 909 018

email: oberig@email.cz

internetová adresa: <http://www.oberig.cz>

17. PŘEHLED KONTAKTŮ NA ÚŘADOVNÝ CIZINECKÉ POLICIE, ÚŘADY PRÁCE, KRAJSKÉ ÚŘADY A KRAJSKÁ PRACOVISTĚ OAMP MV

17. 1. Cizinecká policie

Cizinecká policie je zvláštní složkou Policie České republiky a náplní její činnosti je mimo jiné povolování vstupu a pobytu cizinců na území České republiky.

➤ Ředitelství služby cizinecké policie

adresa: Olšanská 2, 130 00 Praha 3

telefon: 974 841 219

informační linka: 974 841 356, 974 841 357

internetová adresa: <http://www.policie.cz> (► Útvary Policie ČR ► Celorepublikové útvary ► Služba cizinecké policie)

➤ Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Praha

Pod toto oblastní ředitelství cizinecké policie spadají následující oddělení: Praha, Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram, Rakovník.

Kontakt

adresa: Olšanská 2, 130 00 Praha 3

telefon: 974 820 229

➤ Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Hradec Králové

Pod toto oblastní ředitelství cizinecké policie spadají následující oddělení: Havlíčkův Brod, Hradec Králové, Chrudim, Jičín, Náchod, Pardubice, Kostelec nad Orlicí, Semily, Svitavy, Trutnov, Ústí nad Orlicí.

Kontakt

adresa: Bidlova 477, 501 01 Hradec Králové

telefon: 974 520 225

➤ Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Ústí nad Labem

Pod toto oblastní ředitelství cizinecké policie spadají následující oddělení: Česká Lípa, Děčín, Chomutov, Jablonec nad Nisou, Liberec, Litoměřice, Louny, Most, Teplice, Ústí nad Labem.

Kontakt

adresa: Masarykova 27, 400 02 Ústí nad Labem

telefon: 974 420 340-5

➤ Oblastní ředitelství služby cizinecké policie České Budějovice

Pod toto oblastní ředitelství cizinecké policie spadají následující oddělení: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Pelhřimov, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor.

Kontakt

adresa: Pražská 558, 370 74 České Budějovice

telefon: 974 220 229, 387 428 506, 387 424 731

➤ Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Plzeň

Pod toto oblastní ředitelství cizinecké policie spadají následující oddělení: Domažlice, Cheb, Karlovy Vary, Klatovy, Plzeň-jih, Plzeň-město, Plzeň-sever, Rokycany, Sokolov, Tachov.

Kontakt

adresa: Slovanská alej 26, 307 51 Plzeň

telefon: 974 320 229

➤ **Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Brno**

Pod toto oddělení oblastní cizinecké policie spadají následující oddělení: Brno-město, Brno-venkov, Blansko, Břeclav, Hodonín, Jihlava, Kroměříž, Třebíč, Uherské Hradiště, Vyškov, Vsetín, Zlín, Znojmo, Žďár nad Sázavou.

Kontakt

adresa: Kopečná 3, 602 00 Brno
telefon: 974 620 229

➤ **Oblastní ředitelství služby cizinecké policie Ostrava**

Pod toto oblastní ředitelství cizinecké policie spadají následující oddělení: Bruntál, Frýdek Místek, Jeseník, Karviná, Nový Jičín, Olomouc, Opava, Ostrava, Prostějov, Přerov, Vyšší Lhoty, Šumperk.

Kontakt

adresa: Milíčova 20, 728 51 Ostrava
telefon: 974 720 229

Pro informaci dále uvádíme i kontakty na inspektoráty cizinecké policie pro Prahu a Brno:

Oblastní ředitelství cizinecké policie má na území ČR dislokovaná pracoviště, tzv. *inspektoráty cizinecké policie*. Tato oddělení řeší značnou část běžné agendy vztahující se k pobytu cizinců na území ČR. Přesné vymezení, o jakých záležitostech které pracoviště rozhoduje, je uvedeno v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, v platném znění. Působnost oblastních ředitelství je stanovena v § 164, odst. 1-2, působnost inspektorátu cizinecké policie v §164 odst. 3.

Inspektorát cizinecké policie Praha (působnost: hl.m. Praha – kromě Praha 4 a Praha 10)

Adresa: Koněvova 188/32, 130 51 Praha 3

Telefon: 974 820 400-2, 974 820 409

Fax: 974 820 421

E-mail: ocppraha@mvcv.cz

Úřední hodiny:

pondělí - čtvrtek 7.30-18.00

pátek zavřeno

Detašované pracoviště Praha 4 (působnost pouze Praha 4 a Praha 10)

Adresa: Sdružení 1, 140 00 Praha 4-Pankrác

Telefon: 974 820 817

Fax: 974 820 827

E-mail: ocppraha@mvcv.cz

Úřední hodiny:

pondělí a středa 7.30-17.00

úterý a čtvrtek 7.00-15.00

pátek zavřeno

Detašované pracoviště Praha 3 (agenda: registrace turistů, potvrzení o legalnosti pobytu za účelem uzavření manželství a ověřování pozvání k návštěvě ČR)

Adresa: Olšanská 2, 130 52 Praha 3

Telefon: 974 820 409

Fax: 974 820 063

E-mail: ocppraha@mvcv.cz

Úřední hodiny:

pondělí a středa 7.30-17.00

úterý a čtvrtek 7.30-15.00

pátek zavřeno

Inspektorát cizinecké policie Praha-venkov (působnost okr. Praha-západ)

Adresa: Zborovská 1505, 150 00 Praha 5-Smíchov

Telefon: 974 882 690-1

Fax: 974 882 689

E-mail: ocppz@mvcv.cz

Úřední hodiny:

pondělí a středa 8.00-17.00

Detašované pracoviště Zdiby (působnost okr. Praha-východ)

Adresa: Pražská 180, 250 66 Zdiby

Telefon: 974 820 951-8

Fax: 284 890 925

E-mail: ocpsz@mvcv.cz

Úřední hodiny:

pondělí a středa 8.00-17.00

Inspektorát cizinecké policie Brno (působnost: okresy Brno - město a Brno – venkov)
Detašované pracoviště

- *pro občany třetích států (mimo EU) a rodinné příslušníky občanů EU*

Adresa: Kopečná 3, 602 00 Brno

Telefon: 974 620 271

Fax: 974 620 274

E-mail: oppbm@mvcz.cz

Úřední hodiny:

pondělí a středa 8.00-17.00

pátek 8.00 – 12.00

- *pro občany EU*

Adresa: Cejl 62b, 602 00 Brno

Telefon: 974 628 131

Fax: 974 628 140

E-mail: oppbm@mvcz.cz

Úřední hodiny:

pondělí a středa 8.00-17.00

pátek 8.00 – 12.00

Kontakty na jednotlivé inspektoráty cizinecké policie je možné nalézt na internetových stránkách Policie ČR <http://www.policie.cz> ► Útvary Policie ČR ► Celorepublikové útvary ► Služba cizinecké policie ► Kontakty).

17. 2. Úřady práce

Úřady práce udělují cizincům povolení k zaměstnání v České republice.

Kontaktní údaje všech úřadů práce najdete na integrovaném portále MPSV věnovaném zaměstnanosti – <http://portal.mpsv.cz> (► Zaměstnanost ► Informace z úřadů práce).

17. 3 Krajské úřady

Krajský úřad je jedním z orgánů kraje, který pečuje o komplexní rozvoj území a o potřeby svých občanů, zejména o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče, o uspokojování potřeby ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

Kontaktní údaje krajských úřadů naleznete na <http://portal.gov.cz> (► Adresář ► Kraje).

17. 4 Krajská pracoviště Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra

Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra (dále jen OAMP MV ČR) je s účinností od 1.1.2009 příslušným správním orgánem k rozhodování o všech typech žádostí o povolení k trvalému pobytu na území ČR. Za tímto účelem jsou zřízena jednotlivá krajská pracoviště OAMP MV ČR, kde mohou cizinci podat žádost o povolení k trvalému pobytu, případně cizinci s již uděleným trvalým pobytem splnit svoji ohlašovací povinnost změn podle cizineckého zákona. Podrobnější informace o jednotlivých krajských pracovištích OAMP MV ČR zejména o jejich úředních hodinách je možné nalézt na internetových stránkách Ministerstva vnitra <http://www.mvcz.cz> (► Služby pro veřejnost ► Informace pro cizince ► Trvalý pobyt na území České republiky ► Kontakty).

➤ **Krajské pracoviště pro Prahu a Středočeský kraj**
pracoviště Praha – Bohdalec

Adresa: Nad Vršovskou Horou 88/4
101 00 Praha 10
Tel.: 974 847 715
974 847 701

pracoviště Praha – Letná – je určeno pouze pro přijímání žádostí o trvalý pobyt z důvodů hodných zvláštního zřetele a humanitárních důvodů a žádostí podle § 67 cizineckého zákona

Adresa: Nad Štolou 3
170 34 Praha 7
Tel.: 974 833 142

➤ **Krajské pracoviště Ústecký kraj**

Adresa: Ladova 38
400 11 Ústí nad Labem
Tel.: 974 420 780
475 621 511
475 621 699

➤ **Krajské pracoviště Liberecký kraj**

Adresa: Rýnovická 46
466 01 Jablonec nad Nisou
Tel.: 974 474 801
483 302 789

➤ **Krajské pracoviště Karlovarský kraj**

Adresa: Krymská 47
360 01 Karlovy Vary
Tel.: 353 226 683

➤ **Krajské pracoviště Plzeňský kraj**

Adresa: Americká 3
301 00 Plzeň
Tel.: 731 670 553

➤ **Krajské pracoviště Jihočeský kraj**

Adresa: Pražská 23
370 74 České Budějovice
Tel.: 974 220 390
974 220 391

➤ **Krajské pracoviště Královéhradecký a Pardubický kraj**

Adresa: Ulrichovo náměstí 810
500 02 Hradec Králové
Tel.: 974 520 781
974 520 782

➤ **Krajské pracoviště kraje Vysočina**

Adresa: Vrchlického 46
586 04 Jihlava
Tel.: 974 266 830
974 266 831

➤ **Krajské pracoviště Jihomoravský kraj**

Adresa: Hněvkovského 30/65

617 00 Brno

Tel.: 543 213 313

➤ **Krajské pracoviště Zlínský kraj**

Adresa: náměstí T.G.Masaryka 3218

760 01 Zlín

Tel.: 974 662 821

➤ **Krajské pracoviště Olomoucký kraj**

Adresa: U Výstaviště 3183/18

750 02 Přerov

Tel.: 974 760 390

974 760 399

➤ **Krajské pracoviště Moravskoslezský kraj**

Adresa: Českobratrská 7

702 00 Ostrava

Tel.: 974 720 399

595 135 901

18. DALŠÍ UŽITEČNÉ INFORMACE A ODKAZY

Internetové vyhledávače

Při hledání informací přes internet, zvláště v situacích, kdy neznáme přesný název internetové stránky, kde se požadovaná informace nachází, je vhodné použít internetové vyhledávače, což jsou takové internetové stránky, které nám po zadání klíčového slova zobrazí odkazy na námi hledané informace. Klíčové slovo či výraz (např. „zaměstnávání cizinců“) zadáme do prázdného místa a klikneme na ikonku s názvem HLEDEJ, HLEDAT nebo VYHLEDAT.

Mezi internetové vyhledávače patří například:

- www.google.cz
- www.seznam.cz
- www.centrum.cz

Zlaté stránky

Praktickým pomocníkem při hledání služby jakéhokoliv charakteru – ať už opraváře, specializovaného obchodu, lékaře, právníka, ale i adresy a kontaktů na státní úřady a úřady územní či zájmové samosprávy – je telefonní seznam Zlaté stránky. Ten je dostupný ve většině telefonních budek, zdarma je jednou ročně rozdáván uživatelům pevné telefonní linky. Dále je přístupný na <http://www.zlatestranky.cz>, a to i v anglické jazykové verzi.

Poštovní služby

Největším poskytovatelem poštovních služeb v ČR je Česká pošta, jejíž pobočky najdete po celé zemi. Mezi její služby patří zejména podání, přeprava a dodání listovních, balíkových a peněžních zásilek, a to jak ve vnitrostátním, tak i v mezinárodním styku. Poskytuje rovněž služby expresní a kurýrní, prodává známky a dálniční kupóny či zprostředkovává vyplácení důchodů.

Podrobné informace o poštovních službách poskytovaných Českou poštou dostanete na jednotlivých poštách, případně na internetových stránkách <http://www.cpost.cz>.

Bankovní služby

Některé banky poskytují svoje služby běžně i cizincům. Cizinec si tak může, pokud to umožňují interní směrnice banky, otevřít vlastní účet, zařídit si platební kartu, vzít si úvěr či půjčku, využít elektronického bankovníctví atp. Podrobné informace o nabízených bankovních službách vám ochotně poskytne každá banka.

Úplný seznam bank a poboček zahraničních bank, působících na území České republiky, vede Česká národní banka. Seznam je k nahlédnutí na www.cnb.cz (► Dohled nad finančním trhem ► Bankovní dohled ► Bankovní sektor)

POZNÁMKY

Účelová neperiodická publikace
Není určena k prodeji na knižním trhu

Informační publikace pro cizince Česká republika

Vyšlo v roce 2009, 96 stran, náklad 10 000 výtisků, vydání první.

Vydalo Ministerstvo vnitra České republiky,
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

Tisk Vydavatelství KUFR s.r.o., Naskové 3, 150 00 Praha 5

ISBN 978-80-254-5998-0